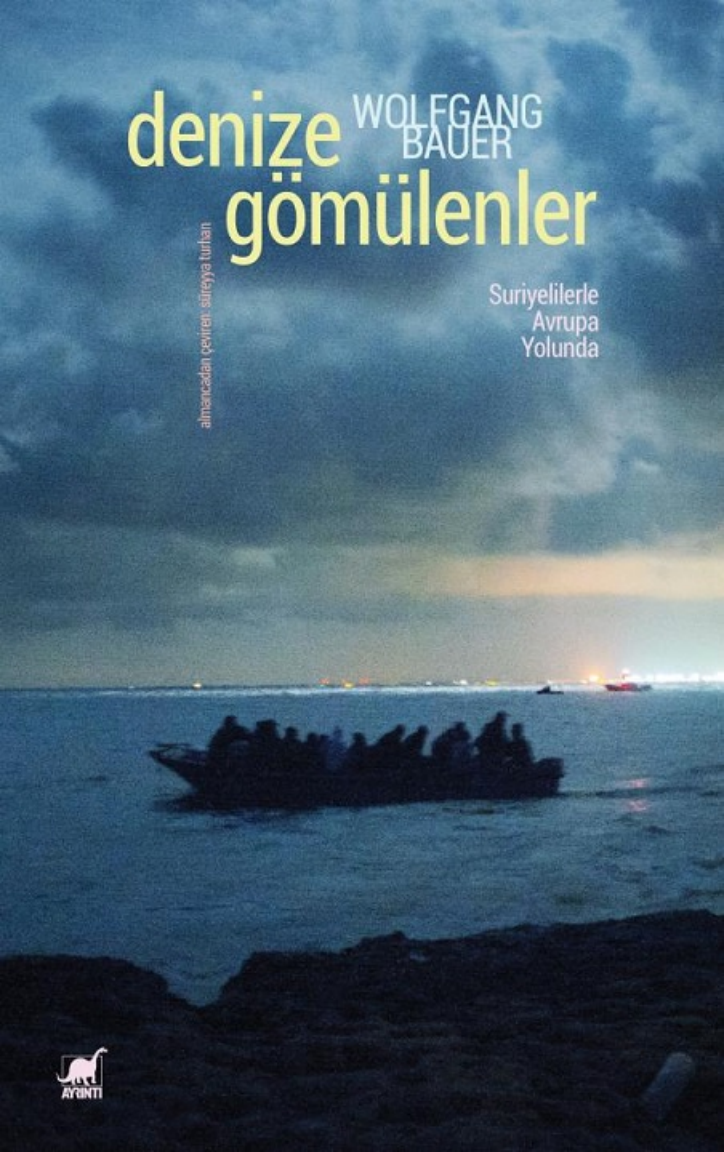
denize gömülenler

WOLFGANG BAUER

Suriyelilerle
Avrupa
Yolunda

almancadan çeviren: süreyya turhan

AYRINTI

Beyaz Kitaplar Dizisi
Ayrıntı Yayınları

WOLFGANG BAUER: 1970 Hamburg doğumlu. Hareketli bir gençlik dönemi yaşamıştır. Vicdani retçidir. Akşam lisesi ve Tübingen'de Eberhard Karls Üniversitesi'nde İslam bilimleri, coğrafya ve tarih öğrenimi görmüştür. 1994 yılından beri irili ufaklı birçok gazete ve mecmuada yazılar yazmaktadır. 2011 yılından beri haftalık *Die Zeit* gazetesinde muhabirlik yapmaktadır. Usta bir gazeteci olarak Wolfgang Bauer çoğunlukla kriz bölgelerini mercek altına almıştır: Bosna, Afganistan, Libya, Irak, Nijerya... Çalışmalarından hareketle bir düzine ödül almıştır.

Denize Gömülenler
Suriyelilerle Avrupa Yolunda

Wolfgang Bauer

Ayrıntı: 1183
Beyaz Kitaplar: 19

Denize Gömülenler
Suriyelilerle Avrupa Yolunda
Wolfgang Bauer

Kitabın Özgün Adı
Über das Meer
Mit Syrern auf der Flucht nach Europa

Almancadan Çeviren
Süreyya Turhan

Yayıma Hazırlayan
Tarık Kayakan

Son Okuma
Yılmaz Akan

© Suhrkamp Verlag Berlin 2014
All rights reservede by and controlled through Suhrkamp Verlag Berlin

Bu kitabın Türkçe yayım hakları Ayrıntı Yayınları'na aittir.

Fotoğraflar
Stanislav Krupar

Kapak Fotoğrafı
Stanislav Krupar

Kapak Tasarımı
Gökçe Alper

Dizgi
Kâni Kumanovalı

Baskı ve Cilt
Kayhan Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti.
Merkez Efendi Mah. Fazılpaşa Cad. No: 8/2 Topkapı/İstanbul
Tel.: (0212) 612 31 85 – 576 00 66
Sertifika No.: 12156

Birinci Basım: *Mayıs 2018*
Baskı Adedi: *2000*

ISBN 978-605-314-282-9
Sertifika No.: 10704

AYRINTI YAYINLARI
Basım Dağıtım San. ve Tic. A.Ş.
Hobyar Mah. Cemal Nadir Sok. No.: 3 Cağaloğlu – İstanbul
Tel.: (0212) 512 15 00 Faks: (0212) 512 15 11
www.ayrintiyayinlari.com.tr & info@ayrintiyayinlari.com.tr

twitter.com/ayrintiyayinevi facebook.com/ayrintiyayinevi instagram.com/ayrintiyayinlari

Denize Gömülenler
Suriyelilerle Avrupa Yolunda

Wolfgang Bauer

Fotoğraflar: Stanislav Krupar

BEYAZ KİTAPLAR DİZİSİ

KAVUNLU NATÜRMORT
Ahmet Sipahioğlu

N/HAYIR!/AFORİZMALAR
Stanislaw J.

DÜNYANIN İLK İNSANLARI HANSEL VE GRETEL'Dİ
Niels Vogel

GÖĞÜ DELEN ADAM SAMOA'YI ANLATIYOR
Erich Scheurmann

OZMOS KRONOS
Adam Şenel

MUTSUZLUK KILAVUZU
Paul Watzlawick

KADINLAR İÇİN ÇUVALLAMA KILAVUZU
13 ÖNERİ
Luisa Francia

İYİDEKİ KÖTÜ
YA DA HEKATEVARİ ÇÖZÜMLER
Paul Watzlawick

BİR TÜRK FİLMİ OLARAK KANSER
Kanserle İletişim
Prof. Dr. Ahmet Erözenci

KÖMÜRKİRCHEN
"Kömür Yalnız Kara Değil"
Yaşar Miraç

ANNE BAK KRAL ÇIPLAK
Kuralsızlığın Kuralları
Melih Pekdemir

GASTRO GÖSTERİ
İlkay Kanık

ZAMANIN İZİNDE
Enis Rıza, Ercan Kesal

ÇİZİK
Beysun Gökçin

HÂLÂ ŞAFAKTA GELİYORLAR ANGELA
Güray Öz

İçindekiler

Teşekkür 9

Birinci Bölüm 11
- Kumsal I 13
- Vedalaşma I 19
- Kaçış 25
- Beraberlik 32
- Kaçırılma 38
- Deniz I 43
- Plaj II 49
- Hapishane I 56

İkinci Bölüm 61
Vedalaşma II 63
Savaşlar Hakkında 64
Plaj III 66
Deniz II 72
Odyssea 75
Fırtına 83
Ölüm Kalım 91
Namıdiğer Galauco Casimiro 97
Hapishane II 100
Alpler Üzerinden! 102
Namıdiğer Rani Kastier 106
Elysium / Eksiksiz Mutluluk I 109
Elysium II 114

İkinci Baskıya Ek 119

Sonsöz 121

Teşekkür

Yolculuğumuzda bize arka çıkan, destek olan, yardımlarını esirgemeyen herkese teşekkür borçluyum. Bu eylemi bana yasaklayan ama gitmeme engel olmayan mükemmel kadın Christine Keck'e, fotoğrafçı arkadaşım, tesellilerini esirgemeyen dostum Stanislav Krupar'a, yardımlarını esirgemeyen *Zeit* gazetesi yazı işlerine, bilhassa seyahatimiz süresince gece gündüz telefonla her an yardım elini uzatan Annabel Wahba'ya teşekkür etmeden geçmem mümkün değil. Çok az insanda bulunan redaksiyon yeteneği için Jörg Burger'e, Fantezi romanlarının günün birinde yayınevleri tarafından keşfedileceğini umduğum, yorulmadan, usanmadan metni okuyan Dr. Ulrich Stolte'ye teşekkür ederim. Bizi

hapisten kurtarmak için gösterdiği çabalardan ötürü Almanya Kahire Büyükelçiliği'ne de ayrıca teşekkür ederim.

Aylarca süren hazırlıklarda bıkmadan usanmadan yardımlarını esirgemeyen Yamen Abu Oun, Issam Hanuti, Mervat Abu Kamis, Hazem Sallwra, Mohamad Bakhasch ve Abdullah Baltahji'ye teşekkür ederim.

Bilhassa Anas Abdul Dayem ve muhteşem ailesine müteşekkirim. En kısa zamanda bir araya gelip kucaklaşmaları umuduyla.

Birinci Bölüm

Kumsal I

"Koşun!" diye bağırıyor arkamdan birisi, sesi henüz kalınlaşmamış bir delikanlı, neredeyse çocuk: "Koşun!" Koşuyorum. Neler olduğunu tam anlamadan, alacakaranlıkta fazla bir şey görmeden, incecik bir patikadan aşağı doğru koşuyorum. Uzun bir sıra oluşturmuş diğerlerinin arasında koşuyorum. Son sürat koşuyorum, bazen toprağa bazen bir taşa basan ayaklarıma bakıyorum, çukurlardan atlayarak, yıkık duvar kalıntılarından atlayarak, tökezliyorum ve koşuyorum. Biraz önce bizi minibüsten indirip yanımızda koşan, davar sürüsü gibi bizi önlerine katmış, ite kaka, vura vura bizi ileri doğru iteleyen gençlerden biri, "Orospu çocukları!" diye bağırıyor. Elinde bir sopa, sırtı-

mıza, bacaklarımıza vuruyor durmadan. Kolumdan yakalıyor, söverek bütün gücüyle öne doğru sürüklüyor beni, itiyor. Çoluk çocuk, kadın erkek toplam elli dokuz kişiyiz. Bazılarımızın sırtında çantası, bazılarımızın elinde bavul, koşuyoruz. Mısır'da İskenderiye'deki bir endüstri bölgesinin kenarında uzun bir fabrika duvarı boyunca koşuyoruz, koşuyoruz.

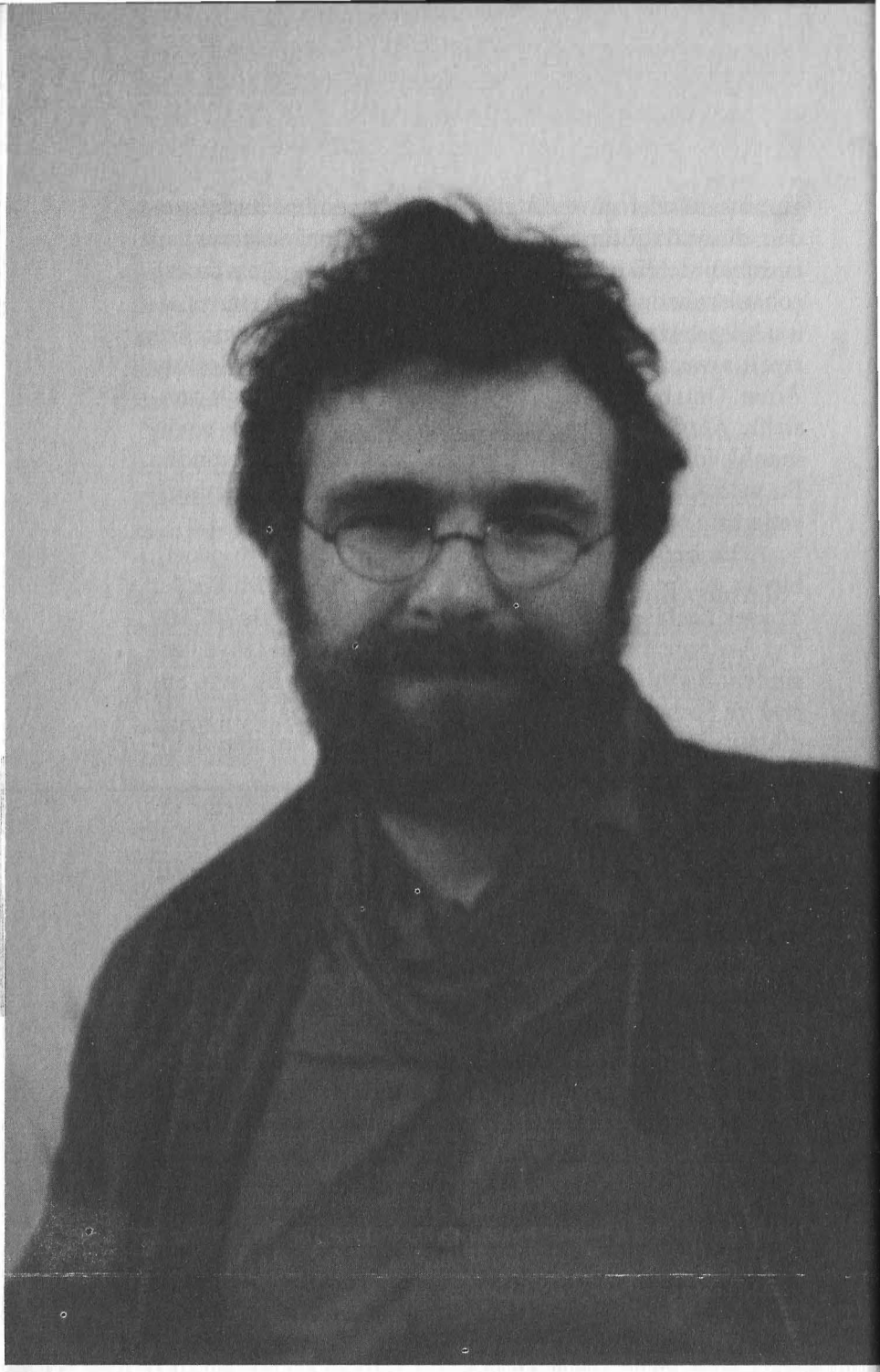
Önümde Hussan'ın sırtı inip kalkıyor. 20 yaşında iriyarı bir genç. Başını öne eğmiş koşuyor, nefes nefese, az sonra tökezliyor, devam edemediğinden bana engel oluyor, durmak, bir an olsun nefeslenmek istiyor. Bütün gücümle öne doğru itiyorum Hussan'ı, yeniden koşmaya başlayıncaya kadar itiyorum. Sopası sırtımıza inip kalkıyor bize çobanlık edenin. Hussan'ın önünde bir yerlerde 13 yaşındaki Bissan'ın korkudan ağladığı duyuluyor. Koşarken, içinde şeker hastalığı ilaçları olan çantasına sımsıkı sarılmış. "Reziller!" diye bağırıyor çobanımız. Arkamda Amar, 50 yaşında, sırtında özel olarak bugün için aldığı, ta uzaklardan görülebilen sinyal mavisi Goretex ceket. Kızı beğenmişti, rengi hoşuna gitmişti kızının. Amar da yavaşlamaya başladı, belli ki dizi ağrıyor, sırtı da ağrıyor ama ben koşarım, yorulmam demişti. Koşmak zorunda, koşması gerek. Hemen hepsi gibi Amar da Suriyeli. Yolculuğunda Mısır bir duraklama yeri. Derken, yanımızdaki duvar sola sert bir dönüş yapıyor. Günlerdir hayal ettiğimiz, özlediğimiz, korktuğumuz şey hemen önümüzde duruyor. Çok yakında, elli metre bile yok... Deniz. Akşam güneşinin son ışıklarında korlaşmış gibi uzanıyor önümüzde deniz.

Fotoğrafçı Stanislav Krupar'la deniz yoluyla Mısır'dan İtalya'ya ulaşmak isteyen Suriyeli sığınmacıların arasına karıştık. Kendimizi şebekenin adamlarına teslim ettik. Gazeteci olduğumuzu söylemedik, anlamadılar da. Onun için sopayla, tekme tokat koşturuyorlar bizi de. Her şeyin çok çabuk olması gerek. Acele, çok acele. Koca grup hiç kimsenin dikkatini çekmesin diye süratle koşmalıyız. Gazeteci oldu-

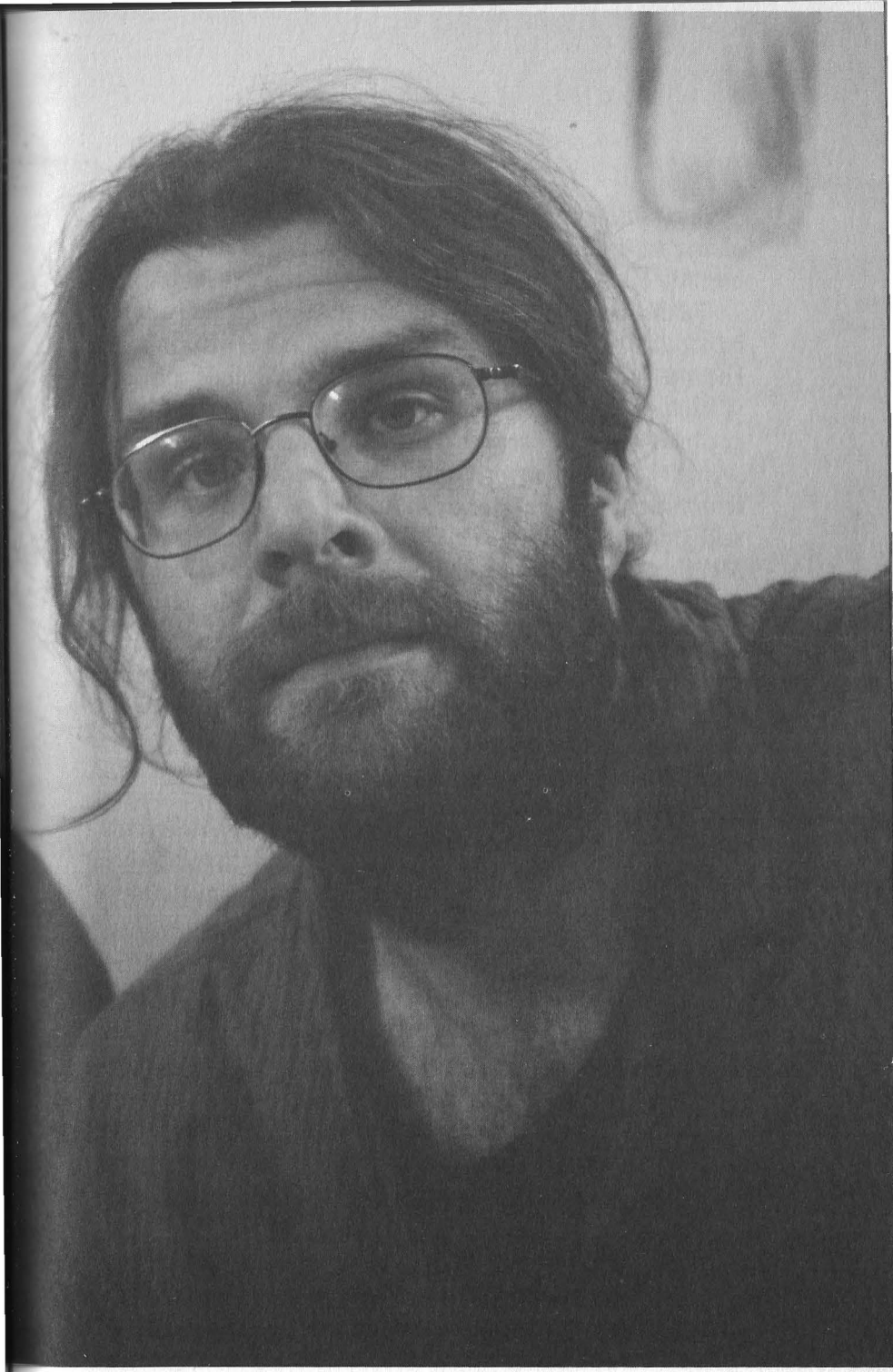
ğumuzu bilseler, güvenlik güçlerine ihbar edilme korkusundan, dünyada götürmezler bizi. Yolculuğumuzda bizim için en büyük tehlike şu: Muhabir olduğumuzun öğrenilmesi, çobanlarımızın bunun farkına varması. Sadece Amar ve ailesi biliyor kim olduğumuzu. Amar eski bir arkadaşım. Suriye iç savaşına ilişkin haber toplarken tanıştığım bir dostum Amar. Onu bu yolculuğa mecbur eden, umutsuzluk ve çaresizlik; Almanya'da yaşamak hayali. Yolculukta bize tercümanlık edecek Amar. Sakal bıraktık, yeni kimlikler edindik. Bu yolculukta isimlerimiz Varj ve Servat, Kafkas cumhuriyetlerinin birinden iki İngilizce öğretmeni, iki mülteci...

Artık biz de Exodus'un [Yahudilerin Mısır'dan çıkışı], büyük göçün bir parçasıyız. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin verilerine göre 2014 yılında 207.000 kişi Akdeniz üzerinden Avrupa'ya kaçmış, çoğu Libya üzerinden. Bir yıl öncesinde sadece altmış binmiş bu sayı. Suriye ve Somali gibi savaş bölgelerinden ya da Eritre gibi diktatörlük baskısından, bazıları da daha iyi koşullarda insanca yaşam umuduyla kaçanlar.

Yakın Doğu'da siyasi sistemler çöküşte. On yıllardır süren baskı nedeniyle toplumsal gerginlikler inanılmaz şekilde çığ gibi büyüdü. Sonunda politik depremlere dönüştü. Diktatörlükler yıkılıyor. Demokratik seçimlerle başa gelen hükümetler de tutunamıyor. Kahire sokakları kanlı protesto yürüyüşleriyle çalkalanıyor. Yemen kaosta, uçuruma doğru yuvarlanıp gidiyor. Irak'ın Yemen'den farkı yok. Libya, milis kuvvetleri birbirleriyle kıyasıya savaşa tutuşmuş bölgelerle paramparça. Fakat hiçbir ülke Suriye derecesinde bütünüyle ezilip geçilmiş değil. Vietnam ve Çeçenistan savaşından beri görülmedik bir yıkım, görülmedik bir felaket. Şehirler yerle bir olmuş. Terk edilmiş köyler. Beşar Esad, üç yıldan beri akıl almaz bir imha savaşı sürdürüyor. Tüm imkânlarını, tüm silahlarını kullanıyor. Kimyasal silahlarla savaşıyor. Aleviler Sünnilerle savaş hâlinde ve hiçbir taraf askerî üstünlük kazanabilecek durumda değil. Ayrıca, radikal dinciler de yuvalanmış bu kaosun içine. Kin ve nefretin imanını vaaz ediyorlar bar bar.

Gazeteci Wolfgang Bauer (solda) ve foto muhabiri Stanislav Krupar Kafkasyalı İngilizce öğretmeni gibi katılmışlar kafileye.

Suriye'deki barbarlık ve felaketi istatistiklere sığdırmak olanaksız, mümkün değil. Birleşmiş Milletler 2014 yılının başında ölenleri saymaktan vazgeçti.

Tehlikeden kaçmayı denemek de giderek tehlikeli olmaya başladı. 2014 yılında İtalya veya Yunanistan'a ulaşmak için kaçarken boğulanların sayısı 3419. Bu sayı olasılıkla çok daha yüksek. Cesetleri bulunamayanlar var. Avrupa sınırlarını geçilmez kıldıkça, kaçakçılar durmadan daha tehlikeli yollar seçmek zorunda kalıyor. Avrupa sınırları dört yüz bin polisten oluşan bir ordu tarafından korunuyor. Altı metre yüksekliğinde tel örgülerle çevrili her yer, İspanya eksklavları Melilla ve Ceuta'da olduğu gibi. Bulgaristan ve Yunanistan da sığınmacı geçişlerine karşı yeni önlemler inşa etti. Cebelitarık Boğazı çok pahalı radar ve kamera sistemleri ile donatıldı. Sistem, Atlantik Okyanusu'nun Kanarya Adaları ile Batı Afrika arasında kalan bölümünü de kontrol altında tutuyor. Savunma savaşına birçok ulustan polis kuvveti katılıyor, aralarında askeri güçler ve özel birlikler de var. Helikopterler katılıyor operasyonlara, insansız hava araçları ve savaş gemilerinden oluşan donanmalar sürekli devriyede. Donanıma ve birliklerin gücüne bakıldığında, sanki askeri bir istilaya karşı savaş veriliyor demekten kendini alamıyor insan.

Avrupa sınırları yeniden ölüm hatlarına dönüşmekte.

Doğu Almanya'nın inşa ettiği Berlin Duvarı'nda elli yıllık sürede iltica etmek isteyen yüz yirmi beş insan öldürülmüştü. Özgür dünya bu nedenle Berlin Duvarı'nı, insanlık dışı diye eleştirmişti. Soğuk Savaş sonrasında Avrupa'yı çevreleyen duvarlarda, 2014 yılı ilkbaharına kadar yaklaşık yirmi bin sığınmacı öldü. Çoğu Akdeniz'de boğularak hayatını kaybetti. Dünyada başka hiçbir deniz sınırı bu kadar ölüye şahit olmuyor, olmadı.

Avrupa'nın iflas bayrağı doğum yeri Akdeniz'de dalgalanır oldu. Avrupa'nın iflas sahnesine dönüştü Akdeniz.

Hiçbir muhabir bugüne kadar Mısır'dan botla yola çıkmaya cesaret etmemişti. Tehlikenin bilincinde çıkıyoruz

yolculuğa. Zor durumda ve mecbur kalırsak İtalya sahil güvenlik güçlerini haberdar etmek için ikimiz de birer uydu telefonu taşıyoruz yanımızda. Libya veya Tunus'tan yola çıkmak istemedik. İtalya, Libya veya Tunus'a daha yakın. Yakın ama botlar çürük, külüstür. Yol daha uzun olduğundan Mısırlı kaçakçılar daha iyi gemilerle yola çıkmak zorunda kalıyor. En azından söylentiler böyleydi, böyle düşündük, buna umut bağladık.

Saftık. Yolculuğumuzda en büyük tehlikenin deniz olduğunu düşünmüştük. Denizin birçok tehlikeden sadece bir tanesi olduğunu görememiştik.

Vedalaşma I

Sırtımıza inen sopa darbeleri ile denize doğru sürülmeye başlamadan bir hafta önceydi. Gerçek adı başka olan Amar Obaid, Kahire'de evinde kararsız ve düşünceli dikiliyordu.[1] Günlerden 8 Nisan Salı. Ailesi ile birlikte geçireceği son gün. Kızı Reynala, 17 yaşında, ebeveyninin yatak odasında, yatağın kenarına oturmuş babasına bakıyor. Amar ellerini kalçasına dayamış, elbise dolabının önünde dikilmiş, "Ne götüreyim, yanıma ne alayım?" diye soruyor. Yanına fazla bir şey almaması gerek. Şebekenin adamlarının el çantasından büyük ağır valiz ve benzeri şeyleri yasakladığını duymuş. "Denizde rüzgâra karşı sıcak tutacak bir pantolon" yanıtını veriyor kızı. "İyi bir gömlek" diyor Amar da. "İtalya'da dolandırıcı veya berduş gibi görünmek istemem." "O kaçınılmaz" diyor kızı. "Kır sakalın uzar." "Can yeleği" diyor Amar. Paketlendiği yerden çıkarıyor, tersyüz giyiyor kasten can yeleğini. Kızı gülüyor. Amar gülüyor. Dans eder gibi kendi ekseninde dönüyor. Baba kızın gülüşleri yankılanıyor evde.

İki yüz seksen metrekare ev. Barok stili bir kabul salonu, altın baskı duvar kâğıdı kaplı göz alıcı bir salon, devasa bir oturma grubu. Eskiden beri ticaretle uğraşan, büyük toprak sahibi varlıklı bir aile. Suriye, Humuslular. 2011 yılında Su-

1. Tanınmamaları için isimler tamamen ve biyografilerinde ayrıntılar kısmen değiştirilmiştir.

riye devrimi başlar başlamaz eşi ve üç kızı ile Mısır'a kaçmış Amar. Sülalesinden birçokları gibi erken dönemde Esad rejimine karşı harekete katılmış. Suriye'de kalması riskli olurdu; hem kendi hayatını hem de tüm ailesinin hayatını tehlikeye sokabilirdi. Biriktirdiği para ile Kahire'de küçük bir ithalat şirketi kurmuş, Bali'den ve Hindistan'dan mobilya ithal etmeye başlamış. Dükkânında sekiz kişi çalışıyor, sık sık seyahate çıkıyormuş. Sonra Mısır'da karşıdevrim her şeyi allak bullak etmiş, ordu darbe yapmış, demokratik seçimlerle başa geçen Muhammed Mursi devrilmiş, birkaç ay içinde hava değişivermiş, Suriyeli sığınmacılara olumsuz bakılmaya başlanmış. Cunta rejimi vize koymuş, Amar eskisi gibi iş seyahatlerine çıkamaz olmuş. Korkmuş, giriş vizesi alamamaktan, geri gelememekten korkmuş. Yabancı düşmanlığı Nil kıyılarına çöreklenmiş. TV sunucuları Suriyeli sığınmacılara kin kusar olmuş, iş bulmaları iyice zorlaşmış. Mısırlılar, Suriyelilerden alışveriş yapılmasın çağrısı yapmaya başlamış. Amar'dan alışveriş yapılmasın çağrısı. Mısırlılara göre Suriyeliler artık teröristtirler, güvenliği bozan insanlar olmuşlardır. Mısırlıların ellerinden işlerini alan, asalak, milletin sırtından geçinen insanlar.

Amar'ın ailesi kapana kısılmıştı Mısır'a gelmekle. Suriye'ye geri dönüş mümkün değildir, Mısır'da gelecekleri de yoktur artık.

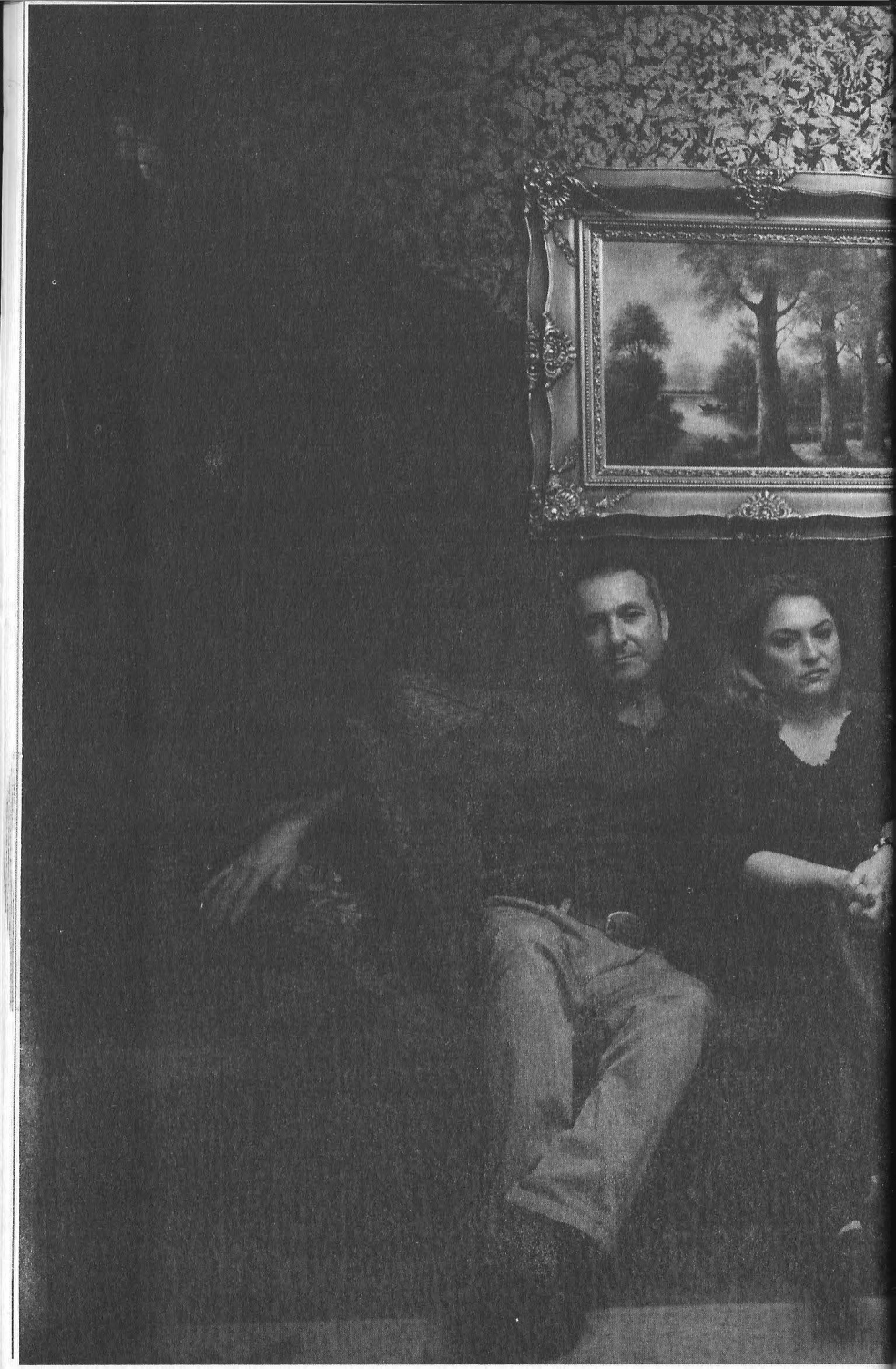
Çok tartışmışlar kendi aralarında. Uzun uzun düşünmüşler, ailece yeni kaçış yolları aramaya başlamışlar, sonunda kaçmaya, Almanya'ya kaçmaya karar vermişler. Meşru yollardan Almanya'ya gelmeleri mümkün değil. Önce Amar'ın gelmesi kararlaştırılmış. İlticası kabul edilince arkasından ailesini getirecek Almanya'ya. Planları böyleymiş, böyle kararlaştırmışlar burada, bu salonda, bu oturma grubunda yastıkların arasında. Amar iyimser, planı onun için imkânsız değil. Tüm tehlikelere rağmen botların çoğu sağ salim ulaşıyor Avrupa kıyılarına. Ayağını bir kere Sicilya topraklarına bastı mı Almanya'ya geçme şansı yüksek, diyorlar. Almanya'da ilticasının kabul edileceğini düşünüyor Amar.

Birçok Suriyelinin ilticası kabul oluyor ya, diyor içinden. Amar ve ailesini iyi bir gelecekten, iyi bir yaşamdan ayıran tek şey aradaki deniz, Akdeniz.

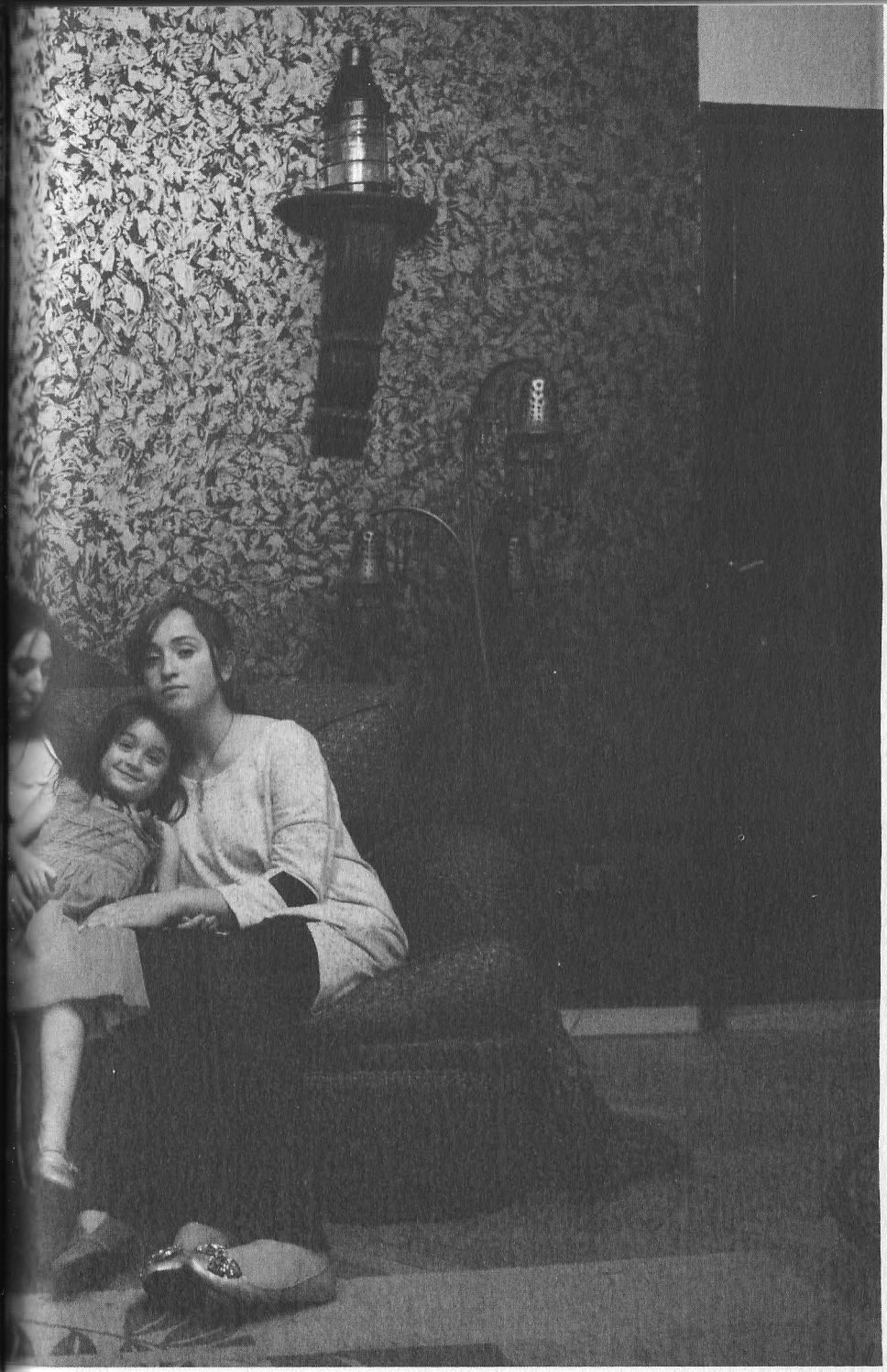
"Gemiler kaç günde varıyor?" diye soruyor eşi Rolanda. "Bilmiyorum" yanıtını veriyor Amar son akşamlarında. Çok şey duymuş bu konuda. Kim bilir belki beş günde, belki üç haftada ulaşır botları kıyıya.

Gece yarısına kadar emiyor e-sigarasını Rolanda. Çok dar, lateks siyah bir pantolon giymiş. Yavaş yavaş, Amar'ın etrafını sarıyor aile fertleri. Beş yaşındaki en küçük kızı yemek yerken annesinin kolunda yatıyor. Amar'dan kaçıyor içgüdüsel, sırtını dönüyor, huysuz, somurtuyor. Yolculuğun tehlikelerini bilmiyor ama babasının gitmesine bir türlü anlam veremiyor, güceniyor. 13 yaşındaki ortanca, Kahire'den bir yere gitmek istemiyor. Ağzında diş teli, biraz üşütmüş, çatallaşmış bir garip sesle söylüyor bunu. Kahire'de kalmak isteyen tek aile ferdi o. Kahire'de arkadaşları var, sevdiği kafeler var ama Almanya'da hiç... Kızların en büyüğü "Heaven Germany" yazıyor Facebook'a. Almanya'da psikoloji okumak istediğini söylüyor. Birlikte gitmek için yalvarıyor babasına. Babası kesin bir dille olmaz diyor kızına, henüz on sekiz yaşına girmediğini hatırlatıyor. "Bana en çok benzeyen bu" açıklamasında bulunuyor Amar. Kızların ikisini de enternasyonal bir okula göndermiş. Ailenin bütçesinin yarısı okul parasına gidiyor.

Kaynanası, birlikte yiyecekleri son akşam yemeği sofrasına hizmetçisiyle geliyor. Ailenin büyük hanımı da Humus'tan kaçıp gelmiş. Çay bardağını tutan elinin küçük parmağı kalkık. "Onuruna yakışmaz denizden tekneyle gitmek" diyor hanımefendi, "Hem tehlikeli." Bütün ailenin geleceğini riske soktuğunu söylüyor Amar'ın. "Kızım ne yapacak sudan çıkamayacak olursan? Senin karın o, ne yapacak?" Bütün akşam, yemek boyunca metanetini yitirmemek için büyük çaba harcıyor *Grande Dame*. Evin hizmetçisi mutfakta yemek hazırlamakla meşgul, Amar'ın eşine yardım ediyor. Denizde tekne ile yolculuğa o da karşı.

Amar Obaid eşi ve üç kızıyla Kahire'deki evlerinin salonunda.

Gözleri yaşarıyor. Elmas tüccarı kuzen de sofrada, Humuslu. Mısır'ı yakında o da terk edecek. Humus'a doğru. "Suriye rejiminden korkacak bir şey yapmadım, korkacak bir şey yok" diyor. "Altı aydan beri Mısır'da şu resmi daire senin bu resmi daire benim koşturuyorum. Bir türlü ticaret ruhsatı vermiyorlar." Şansını yeniden Suriye'de deneyecekmiş. Elmas ticareti çok iyi yürüyormuş Humus'ta. "İç savaşta en iyi yatırım metası elmastır" diyor. "Küçücük bir taş, saklaması kolay. Müthiş değerli. Yükte hafif, pahada ağır."

Ailenin son akşamı, son birliktelikleri. Kadınlar neredeyse mutfaktan çıkmadı. Erkekler zamanı şakalaşmakla geçiştirmeye çalışıyor. Şakalaşırken bile başları eğik sofrada.

"Dükkânı kime sattın?" diye soruyor kuzen. "Muhasebecime. Değerinin dörtte biri fiyatına. İki elemanı devralacağına söz verdi." "Karar senin. İnşallah doğru karar verdin" oluyor kuzenin yorumu. Amar gözlerini indiriyor, üzgün.

Bugün son ödemelerini yaptı Amar, son tahsilleri gerçekleştirdi. O yokken ailesine altı ay yetecek kadar paraları var.

Gece Amar'ın gözüne uyku girmiyor, eski yaşamının son gecesi, son saatleri. Her şeyi üstünden sıyırıp atmak zorunda; aile reisliğini, problemleri bir telefonla çözen ticaret adamlığını. Önündeki birkaç ayda Amar bir sığınmacıdan başka birisi değil. Sıfırdan başlayan bir yaşam.

Rolanda, sabahleyin kapının önünde vedalaşırlarken boynuna sarılıyor Amar'ın, sıkıca, hiç bırakmayacakmış gibi sarılıyor ve ağlıyor. "Aman Allah'ım! Daha şimdiden özlemeye başladım seni." Sıyrılıp kurtarıyor kendini Amar, fikrini değiştirme korkusu varmış gibi aceleci sıyrılış, kabaca sıyrılış eşinin ellerinden. Hızlı adımlarla kapıdan çıkış. Geri dönüp bakmadan, kaçışa benzer çıkış. Yemini var, ağlamayacak. Ailesine, kader benim elimde, der gibi bir hâli var. "Merak etmeyin, plan belli, merak edilecek bir şey yok." diyor tekrar tekrar. Sırt çantasını arabaya kadar büyük kızı getiriyor. Kızına sarılıyor bir an. Çok kısa, gülümser gözlerle bakıyor, "Güçlü kızım, güzel kızım." Kızı da ağlıyor,

ağlamamaya söz vermişti, sözünde duramıyor. Aracın kapısını hızla kapatıyor Amar. Titreyen ellerle aracı park ettiği yerden çıkarıyor.

Her şey yolunda giderse karısını ve çocuklarını aylarca göremeyecek Amar. Yolunda gitmezse belki yıllarca. En kötü ihtimalde, ebediyen.

Kaçış

Mısır'da insan ticareti turizm branşına benzer bir yapıya sahip. Bütün ülkeye yayılmış satış noktaları ve ajan denilen elemanları faaliyette. Ajanlar müşterilerine en iyi, namuslu, dürüst kişilerle çalıştıklarını söylüyor; ikna etmeye çalışıyorlar. Aslında tanıdıkları sadece bir iki simsar. Geçiş, kişi başına genelde üç bin dolar. Daha pahalısı da, daha ucuzu da mümkün ama birinci sınıf bilet de olsa üçüncü sınıf bilet de olsa sonuçta aynı bot, aynı gemi, aynı tekne. Aracılık yapan simsara ortalama üç yüz dolar düşüyor. Para başka bir aracıya veriliyor ve simsara ancak yolcular İtalya'ya vardıktan sonra ödeme yapılıyor. Ajanlar –en azından birçoğu– adlarının kötüye çıkmamasına dikkat etmek zorundalar. Müşterileri genellikle istenilen kıyıya sağ salim varan kişilerin tavsiyesi üzerine geliyor.

Amar'a aracılık eden kişi Nuri, eski bir tanıdığı, o da mobilya ithalatçısı; iriyarı, kaslı, boğuk sesli. Mizah anlayışlarımız aynı, diyor Amar ve bu onu rahatlatıyor. Bu seyahatte o kadar çok öngörülemezlik var ki... Ama Nuri'yi nasıl güldüreceğini çok iyi biliyor Amar. Nuri çok gülen, gümbür gümbür kahkaha patlatan biri. Amar'ın akıllı telefonundan bize kadar ulaşan kahkahaları bundan sonra hep bizimle yolculuk edecek.

Amar'ı daha iyi bir geleceğe götürecek otoyolda trafik sıkışık, neredeyse durmuş. Tampon tampona, adım adım. Beş şeridin beşi de aynı. Kahire yollarında normal durum, normal trafik. Amar kızıyor, küfrediyor, direksiyonu yumrukluyor, klakson çalıyor, boşuna. Nuri'ye telefon ediyor, buluşma yerine zamanında gelemeyeceğimizi haber veriyor.

Buluşma yerimiz Kahire'den 30 kilometre uzaklıktaki sanayi bölgesi 6 Ekim Şehri'nde Kentucky Fried Chicken (KFC) restoranı olarak kararlaştırılmıştı. "Sakinleştirici almadığıma pişmanım" diyor Amar. Yanında iki çeşit ilaç bulunduruyor: Biri Seroxat 20 miligram, depresyon ve panik ataklarına karşı kullandığı ilaç; diğeri de Xanax 0,25 miligram, sakinleştirici ve korkuyu yenmek için. Bir yıldan beri ne olduğu kesin bilinmeyen korkulardan muzdarip. Suriye'deki savaş ve Mısır krizinin izleri. Bakteri korkusu, ışın korkusu, kalabalık korkusu. Ve nihayet geldik buluşma yerine, fast food restorana. Restoranın önünde Nuri'nin bir elemanı, genç bir herif çömelmiş, ağzında sigara elindeki akıllı telefona odaklanmış bekliyor. Saçları atkuyruğu, keçi sakallı; başıyla gelmemizi işaret ediyor. Şoför hemen gelecekmiş atkuyruğun dediğine göre. Gelip bizi bir minibüsle alacak, İskenderiye'ye, İtalya'ya giden çoğu kaçak sığınmacı gemilerinin çıkış limanına götürecekmiş.

Telefonda "Nasılsın?" diye soruyor Rolanda. Amar: "Her şey yolunda." "Kalın ceketini aldın mı?" diye soruyor sonra Rolanda.

Atkuyruğu adam ağzında sigara gülüyor. Saatlerce bekliyoruz. Zaman geçmek bilmiyor. Amar yolculukla ilgili ayrıntı öğrenmek çabasında. Atkuyruğu susmakla yanıtlıyor Amar'ın sorularını. KFC'nin önünde üç yolcu daha bekliyor. Adlarının Alaa ve Hussan olduğunu daha sonra öğrendiğimiz Şamlı iki kardeş ve arkadaşları Beşar. Sırtlarında gıcır gıcır spor çantaları, başlarında siyah yün başlıklar. Kuşkulular, bize biraz uzak bir kafeye oturuyorlar. Minibüs akşama doğru ortalık kararmaya başlayınca geliyor. Acele yüklüyoruz sırt çantalarımızı ve bavulları. Şoför konuşmuyor, put gibi sessiz, selam bile vermiyor, başını dahi sallamıyor denilebilir. Minibüste Hama'dan garson Jihadi oturuyor. Kısa kesilmiş saçlar, gözler cam gibi. Araba hareket ediyor. Ana yola sapıyor. "Allah kahretsin!"le bozuyor sessizliğini şoför.

"Sadece yedi kişi! Diğerleri nerede?"

Frene basıyor, arabayı durdurup yolun kenarına park ediyor. Araç İskenderiye plakalı olduğundan, gergin. Burada fazla beklerse dikkat çekmesinden korkuyor. Geciken yolcular yanlarında ajanlarıyla nihayet geldi. Ajanın adı Mohamed; başında beyaz bir şapka, sırtında beyaz gömlek, uyuşturucu satıcısı züppenin teki. Önümüzdeki günlerde sık karşılaşacağımız tip. "Kusura bakma!" diyor, ellerini kaldırarak, geciktikleri için özür diliyor. Şoför bağırıp çağırıyor züppeye. "Hiç profesyonel birine benzemiyor." Amar'ın yorumu bu, tipik işadamı. Geciken iki yolcu onlara minibüse kadar refakat eden amcaları ile vedalaşıyor. Rabea ve Asus yeni yolcuların adları, Suriyeli iki kuzen. Nasıl kuzenlerse: Rabea suskun şişkonun biri, Asus incecik ve çenesi düşük. Onların gelmesiyle kafile tamam. İlk başlarda herkes birbirine karşı kuşkulu. Zamanla dost olacağız, arkadaş olacağız. Birlik olmak bu yolculukta sahip olduğumuz tek şansımız ve tek korunağımız.

"Beraber olduğumuza öylesine seviniyorum ki" diyecektir Alaa bir akşam karanlık basarken. "Kafile beraber olduğu sürece hiçbir şeyden korkum yok" diye de ekleyecektir.

Araba hareket ediyor yeniden. Yolcular suskun, valizleri kucaklarında, pencereden akıp giden dışarıya bakıyorlar. Çok iyi bildikleri ama aniden yabancılaşan bir dünyaya bakıyor Suriyeli yolcular. Ömürlerinde ilk kez görüyorlar, pasaportsuz, vizesiz seyahat edenin görebileceği şeyi: tersyüz tabedilmiş gerçeği. Beyaz siyaha, siyah beyaza dönüşür oldu bizim için. Minibüse ayağımızı bastığımız andan itibaren polis kontrollerinden kaçmak zorundayız. İtalya'da gerçek isimlerini söylememeleri gerektiğinden yolcular pasaportlarını Kahire'de dostlarına bırakmışlar yola çıkmadan önce. Herkes davam etmek istiyor. Kimisi İsveç diyor, kimisi Almanya. İtalya'da kaydolan İtalya'ya iltica etmek zorunda.

İnsanları saklambaç oynar gibi gizlenmeye zorlayan Avrupa'nın "Dublin II" Yönetmeliği. Yönetmeliğin Avrupa'da hayata geçirilmesini en fazla zorlayan ülke Almanya. Yönetmeliğe göre sığınmak isteyen kişi, ilk geldiği

Avrupa Birliği ülkesine sığınma başvurusunda bulunmak zorundadır. İlk geldiği ülkede sığınma başvurusunda bulunmadan Almanya gibi bir başka AB ülkesine giderse, ilk ayak bastığı ülkeye geri gönderilir. Avrupa'nın ortasında bulunan Almanya'nın etrafı hemen tamamen AB ülkeleri ile çevrili. Sığınmacı olarak Almanya'ya gelmek isteyen birinin uçak hariç direkt Almanya'ya gelmesi mümkün değil. Burada minibüste yanımda olan sığınmacıların hepsi İtalya'ya gidiyor ama hiç birisi İtalya'da kalmak istemiyor. Bu nedenle pasaportsuz ve kimliksizler. Avrupa'da işleyen bürokrasi sığınmacıları daha Mısır'da iken zor duruma düşürüyor.

Deniz yolunun risklerini hepsi de çok iyi biliyor. Motorları açık denizin ortasında bozulan tekneler ve gemilerle ilgili haberleri ve anlatılanları duymuşlar. İtalya'ya ulaşmadan batan gemilerin öykülerini dinlemişler. Sığınmacıları İtalya diye Tunus açıklarında bırakan dolandırıcı şebekeler olduğunu duymuşlar. Birkaç ay öncesinde kimi sığınmacıların emniyet güçlerince Mısır kıyılarında yakalanıp içeri alındığını veya soyguncular tarafından soyulduklarını, gemiye veya tekneye atlarken yaralananlar ve hatta ölenler olduğunu biliyorlar. Ama birçoklarının tüm bu korku günlerine direnerek Avrupa'ya kapağı atabildiğini ve artık hiçbir şeyden korkmaları gerekmediğini de duymuşlar.

Karanlık bastı, gece. Minibüsün direksiyonunda oturan insan kaçakçısı, polis kontrollerine uğramadan yola devam ediyor. İskenderiye'ye giden otobandan çıkıp karanlıkta dar ve dolambaçlı yollara vuruyor minibüsü. Şoför pek emin değil. Her kavşakta hangi yolun daha emniyetli olduğunu soruyor. Soyguncuların ve insanları kaçıran eşkıyaların polis karakollarının olmadığı bölgelerde olduğu herkesçe bilinen bir gerçek. Kavşağın birinde "Bu yol iyi mi?" diye soruyor bedevinin birine şoförümüz. "Hayır" oluyor yanıtı bedevinin, "hiç de emin değil." Bedevinin yüzünden bir şey okumak imkânsız. Kısa bir süre sonra yolu dikine duran bir kamyonun kapattığını görüyoruz. Şoförümüz heyecanlı,

başını camdan çıkarıyor. "Soygun mu?" diye soruyor Alaa titrek sesle. Kamyon o esnada yolu açıyor.

Etrafımızda dev gibi alevler yükseliyor İskenderiye'ye girerken. Her taraf rafineri, her taraf endüstri. Mısır'ın ikinci büyük şehri İskenderiye. Altı milyon insan yaşıyor incecik şeritte, denizle lagün arasında. Genişleme olanağı yok, bu nedenle binalar yüksek. Denize yaklaştıkça betondan kuleler, devasa büyüklükte. Sanki tüm şehir bir dalgakıran. Otuz katlı bir istihkâm, denize karşı. Konutların çoğu güneş görmüyor, arı peteği gibi üst üste. Devasa binalar arasında taş yarığına benzer daracık yollar.

Minibüs derinlerine dalıyor şehrin.

Şoför hiçbir açıklamada bulunmuyor. Hepimiz merak içindeyiz, ne olacağından habersiz. Şoför birileri ile telefonlaşıyor. Nerede olduğunu, nereye doğru yol aldığını, nereye gideceğini, nereye sapacağını anlatıyor muhatabına. Aniden bir kafenin önünde indiriyor hepimizi; devamlı müşterilerin arasında buluyoruz kendimizi. Müşteriler bize bakıyor. Televizyonda maç var, Şampiyonlar Ligi maçlarından biri. Kısa bir bekleyiş. Başka bir minibüs gelip alıyor bizi. Olası bir polis takibine karşı bir önlem. "Kutlarım!" diyor ajan Nuri telefonda Amar'a. "Bu gece gemiye bineceksiniz." Kafenin önünden bizi alan minibüs karanlık ve dar bir sokağa giriyor. Şoför suskun, ilk şoför gibi. Park ediyor, motoru stop ediyor. "Sessiz olun! Elinizi kolunuzu pencereden çıkarmayın" diye ikaz ediyor. Sonra da arabadan inip başlıyor camları silermiş gibi yapmaya ve bekliyor. Zifiri karanlık. "Ne oluyor?" diye bir soru atıyor ortaya Amar. Kimse yanıtlamaya, şoföre sormaya cesaret edemiyor. Hemen sonra Nuri telefonda: "Konuşmayı keselim. Bir saat önce sahil güvenlik yüz kadar sığınmacıyı yakalamış. Durumu yeniden değerlendirmemiz gerek."

Saat sabaha karşı dört. Şehrin ortasında, daracık, kimseciklerin olmadığı, gökdelenlerle çevrili bir sokağa gelmişiz. "İnin!" diye bağırıyor şoför. Gökdelenlerden birinin girişin-

İskenderiye'de tutsaklar. Soldan sağa: Beşar, Hussan, Amar (yatan) ve Alaa.

den bir ışıkla aydınlanıyor sokak, binanın giriş kapısı açılıyor, koşarak giriyoruz, yukarılarda bir yerlerde bir evin kapısı açılıyor. Göz ucuyla bir anlığına gördüğümüz konut sahibi kayboluyor karanlıkta yeniden. Kaçakçılar konut sahibine normal günlük kiranın üç katını ödüyorlarmış. İki yatak ve iki divanla donatılmış üç odalı bir konut. Korkuyoruz, korkuyla yatıyor, korkuyla uyuyoruz. Birçoğu uyandığında öğle ezanı çoktan okunmuş, güneş devrilmiş.

Beraberlik

Yaşamın ritmi değişiyor sığınmacılar için. Geceleri gündüz, gündüzleri gece. Kalkınca Amar dışarı çıkıyor. Falafel alacak kendine ve diğerlerine. İpleri eline alan artık Amar. Grup adına konuşan, grup adına muhatap olan hep o. On üç kişiyiz. Salonda yiyecek dolu plastik poşetlerin etrafına çöreklendik. Herkes başlıyor anlatmaya, kendini anlatıyor. Alaa, 31 yaşında ve Hussan 20; kardeşler Şam'dan bahsediyor. Şehir merkezinde, müşterilerinin yüzde doksanı yabancı olan üç halıcı dükkânları varmış. Kapatmak zorunda kalmışlar savaş yüzünden. Hussan askere alınacakmış, bu nedenle karar vermişler kaçmaya. "Kardeşim için kaçıyorum, onun için yapıyorum" diyor Alaa. "Savaştan geri dönmezdi de ondan." Hussan bir ameliyatla kırk kilo yağ aldırmış ama hâlâ yüz yirmi kilo. Karın derisi iki pileli önlüğe dönmüş. Suriyeli orta sınıfın büyük bir sorunu obezite. İtalya üzerinden İsveç'e gitmek istiyorlar. Geçen yıl ağabeyleri başarmış gemiyle gitmeyi. Gemileri İtalya'ya varmalarına az kala batmış. Şansı varmış, sahil güvenlik çıkarmış denizden sığınmacıları. Ağabeyleri İsveç'i övmekle bitiremiyormuş. Dil kursuna gidiyormuş, dil kursundan sonra bir büfede çalışacakmış.

Rabea ve Asus kuzenler, varlıklı tüccar bir ailenin çocukları. Rabea 22 yaşında, Hussan'dan da şişman; yüz kırk kilo. Suriye'de askerlikten firar etmiş. Birkaç ay Şam'da ninesi ve dedesinin evinde saklanmış. Daha sonra akrabaları sahte kimlikle Ürdün'e geçirmişler. Suriye'den kaçarken on üç

kontrol noktasından geçtiğini söylüyor asker kaçağı Rabea. Her birinde –yakalansa– derhal idam edilebilirmiş. "Ben" diyor ağzına bir lokma aldıktan sonra "o zamandan beri", "hiçbir şeyden korkmam." Sahte isim kullanıyor. Yakınlarda başka birisi olduğunda "Ahmed" diye hitap ediliyor. Mısır'a vize alabilmek için çok para yedirmiş. Ürdün'de iki bin dört yüz dolar vermiş. "Görmek ister misiniz?" diye soruyor gururla. Sahte pasaportu, parayla alınmış vizeyi gösteriyor hepimize tek tek.

Alaa Amar'a, Amar Hussan'a o da bana uzatıyor pasaportu. Kaliteye hepimiz hayret ediyoruz. "Benim orijinal pasaporttan daha iyi" açıklamasında bulunuyor Amar. Rabea gülümsüyor gururla. Aramızda onun kadar para yediren, dalavere çeviren yok. Rabea'nın hedefi de İsveç.

Kuzeni Asus Şam'da duvarcıymış. Nişanlı. Nişanlısı ile her gün akıllı telefonla Viber üzerinden telefonlaşıyor. Kafilenin şaklabanı. Her duruma bir espri, bir şaka uydurabilen birisi. Her durumla herkesle şakalaşan Asus'un, kendisine şaka yapılmasına pek tahammülü yok. Kalbi çabuk kırılan bir palyaço.

Yemekten sonra uyku bastı, herkes divanlara, koltuklara yayıldı. Bazıları yer minderlerine uzandı. Yastıkları yere koyup çökenler de var. Asus beş defa denemiş Avrupa'ya gitmek için, başaramamış. "Beş mi?" diye soruyor Amar şaşkın.

İlk denemesi: Asus, Kuzey Suriye'den İzmir'e kaçmış. İzmir'den şişme botla bir Yunan adasına geçecekmiş. Daha bot demir almadan sahil güvenlik yakalamış. İkinci denemesi: Bu defa bir şebeke yatla geçirmeye söz vermiş. Asus parayı ödemiş, yata binmiş. Hareket ettikten hemen sonra yine sahil güvenlik. Üçüncü denemesi: Plastik şişme bot bir kilometre yol aldıktan sonra bir kayaya sürtmüş, patlamış ve batmış. Yüzerek güç bela kıyıya çıkabilmiş. Dördüncü denemesi: Bunları kıyıya getirecek olan şebekenin adamları yolda hepsini soymuş ve kaçmış. Beşinci denemesi: Şebekenin adamı bu kez bunları tam kıyıya geldiklerinde soymuş ve sırra kadem basmış.

Bu yolculuk Asus'un altıncı denemesi.

Aracı Nuri telefon ediyor. Her zaman olduğu gibi kimse çıt çıkarmıyor, herkes pür dikkat. "Hazır olun. Bu gece" diyor Nuri yolculara. Can sıkıntısı aniden telaşa dönüşüyor. Herkes nesi varsa toparlıyor, herkes kendini kendine göre deniz yolculuğuna hazırlıyor. Asus hariç denize açılan tek kişi yok aralarında. Çok az yüzme bildiğini söyleyen Rabea can yeleği giyiyor. Cep telefonunu su geçirmez, fermuarlı kılıfa koyup bileğine takıyor. Başına kar maskesi ve güneş gözlüğü. Amar, rüzgârdan ve dalgadan korur umuduyla sinyal renkli ceketini giyiyor. Paralarını ve evraklarını vücutlarında iyi korunan ve iyi gizlenen yerlere saklamakla geçiriyorlar zamanın çoğunu. Paket bantlarını yolma ve yırtma sesleri dolduruyor konutu. Önemli görülen her şey folyolara konulup paket bantları ile sarılıyor. Yatak odasında, mutfakta, tuvaletlerde, her yerde ama her yerde paket bantlarının sesi. "Duyduğuma göre elimizden bütün eşyalarımızı alıyorlarmış" diyor Alaa. Her yolcunun kendine özgü bir saklama metodu var. En hayret edileni Asus'un. Uzun bir kese diktirmiş, külotunun kemerine sokuyor. "Hemen görünür" diye itiraz ediyor, parasını apış arasına saklayan Alaa. "Asus abartıyor" diye ekliyor. Asus, sen anlamazsın anlamında elini sallıyor. Bacaklarını açmış, kalçalarını öne itmiş kasılarak tur atıyor konutta Asus.

Hamalı garson Jihadi, kız kardeşinin tıbbi tanıları yazılı evrakları karın bölgesine sarıyor. Ardından onu da getirtmeyi tasarlıyor. "Tanrının bir ihsanı benim kardeşim" diyor çabuk sinirlenen Jihadi. Kardeşi down sendromlu ve astımlıymış. "Umarım Avrupa'da tedavi olur. Bu kâğıtlar paramdan çok daha kıymetli."

Sabırsız bekliyoruz. Heyecandan ayaklarımız titriyor, hâkim olamıyoruz. Saatlerce bekliyoruz. Gece yarısından çok sonra Nuri telefon ediyor ve her şeyi iptal ediyor.

Üç gün bekliyoruz. Bizi gemiye götürme denemeleri her seferinde fiyasko ile sonuçlanıyor. Nuri'nin dediğine göre şebekenin adamlarının sorunları varmış, sahil güvenlik

adamlarına para yedirmekte zorluk çekiyorlarmış bugün. "Deniz çok dalgalıymış" oluyor Nuri'nin bir gün sonraki açıklaması. Bir sonraki gün "Her şey sadece sizin iyiliğiniz için" diyor Nuri ve yolculuğu yeniden erteliyor. "Allahım ne olur!" diye iç geçiriyor Amar üçüncü günün akşamı. Çember oluşturmuş oturuyorlar, yüzünü gizler gibi başı ellerinin arasında Amar'ın.

Sinirler çok gergin. Can sıkıntısıyla gerginlik arası gelgitler sinirleri harap etmiş. Alaa ve Hussan nezle olmuşlar, bense aralıksız bir öksürüğe yakalandım, halsiz düştüm. Geceleri Jihadi'nin telefon konuşmalarından uyumak mümkün değil. Öğleden sonra en son kalkan da o, sabah erkenden en son uyuyan da o. Şebekenin ayarladığı konut git gide dar gelmeye başladı. Dar ve karanlık bir sokağa bakan iki balkon. İnsan balkondan başını sola doğru iyice uzattı mı denizi görmek mümkün. Dalgaların kıyıya vurmasını seyrediyoruz çaresiz.

Şebekenin adamlarının konut seçimi iyi. İskenderiye şehir merkezinde, en meşhur ve en gözde gezinti caddesinin hemen arkasında konutumuz. Dolaşmaya çıkmış on binlerce insan, gündüz ve gece denizin çekimine kapılmış hâlde buraya akın ediyor. Bu keşmekeşte, bu kalabalıkta kimsenin dikkatini çekmiyoruz. Amar'ın söylediğine göre, ne turist ne de işçi olmayan Suriyelilerin konuta girip çıkmaları kapıcının dikkatini çekiyormuş ama. "Kimsiniz, necisiniz?" diye soruyor kapıcı. Kapıcılardan kaçınmak gerek Mısır'da. Gizli istihbaratın sinir ağında önemli düğüm noktaları kapıcılar. "Bu adam bir şeylerden şüpheleniyor" diye ikazda bulunuyor Amar saklanan diğer sığınmacılara.

"Ne olur eve dön!" diye yalvarıyor Rolanda eşine telefonda. "Bu bir karabasan." Amar kabul etmiyor. Geri dönerse ömrü boyunca kendini affetmeyeceğini belirtiyor. "Birçoklarının bu pislikten kurtulma şansı hiç yok. Ama benim var. Şanslıyım, olanaklarım var, en azından deneyebilme ayrıcalığına sahibim."

Amar Nuri'yi konutu değiştirmeye ikna etmeye çalışıyor telefonda. Burasının artık emin olmadığını belirtiyor. Nuri

gülüyor her zamanki gülüşüyle. Sinirlerimizin bozuk olduğunu söylüyor ve yine gülüyor. Amar merdivenlerden gelen her sese, her tıkırtıya kulak kabartıyor. Amar veya Alaa sık sık yerlerinden fırlayıp, kulaklarını kapıya yapıştırmaya başladı. Kapıcı polise haber verirse bizim yolculuk daha başlamadan bitecek. Derken, dördüncü günün akşamı ilk gün göz ucuyla kısaca gördüğümüz ev sahibi dalıyor içeri ve sinirli sinirli "Haydi! Kalkın, kalkın! Gemiye!" diye bağırıyor. Minibüs caddede bekliyormuş. Alaa ve Hussan aceleyle eşyalarını toplamaya çalışıyor. Asus belgelerini sarıyor ve bantla yapıştırmaya çalışıyor, Rabea başına dikilmiş çabuk olmasını söylüyor. Amar hemen yanında ellerini oğuşturarak çabuk olmalarını söylüyor. "Asus, gitmemiz gerek! Asus!" diye bağırıyor.

Sonra merdivenlere koşuyoruz. Sırtımızda çantalarımız, valizlerimiz, başlarımızda siyah başlıklar, kapıcının önünden merdivenlere bir koşu, kapıcının önünden geçerek. Kapıcı artık her şeyi biliyor, kuşkulu değil, gemiye gitmek için burada olduğumuzdan emin. Kafile dışarıda caddenin kalabalığına karışıyor. Dönüp bize şaşkın bakıyor volta atan, vitrinleri seyreden insanlar. Bizi bekleyen minibüs, kafile için küçük. Üç çocuk ve anneleri de kafilemize katıldı, çoğaldık. Almanya'ya, Münih'e gideceklermiş, öyle diyorlar. Asus Alaa ile Rabea'nın üzerine uzanmış. Bavullarımızı, çantalarımızı aramıza sıkıştırıyoruz, kimimizin kucağında bavul, kimimizin ayakları arasında bir çanta, herkes sıkış tepiş. Çenelerimiz kucaklarımızdaki bavullara veya çantalara dayalı, sadece başımız görünüyor. Bagajların dışardan görünmemesi için gayret ediyor, dua ediyoruz.

Toyota kentin trafik sıkışıklığına dalıyor, biraz güven duyuyoruz. Yüzlerce minibüsten biri bizimkisi. Kısa bir süre sonra yan sokaklara sapıyor, şoför gaza basıyor, hızlanıyoruz, dönüşlerde devrileceğinden korkuyoruz, önüne gelen araçları sıyırıp geçiyoruz. Şebekenin tanıdığımız tüm adamları uyuşturucu kullanıyor, olasılıkla şoförümüz de uyuşturucu almış, kafası dumanlı. Birçoğu Tramadol, esrar ve alkolü

karıştırıyor. "Bizi öldürecek bu adam" diye yakınıyor Alaa. Bir saat yolculuktan sonra sanayi bölgesinde karanlık bir yerde duruyoruz. Derme çatma bir kontrol noktasını geçiyoruz. Ellerinde av tüfeği taşıyan beş adam. İkisi köpekli, hepsi gergin sokağı bekliyorlar.

"Söyle Allah aşkına, ne oluyor şimdi?" diye yalvarıyor Amar'ın eşi telefonda. Evde salonda etrafını annesi, kız kardeşi, iki dayısı ve büyük kızları sarmış. Sinirleri bozulmuş, gerginliğe tek başına tahammül edemeyecek durumda. Sırt çantasının arkasına gizlenen Amar fısıltıyla "Ben de bilmiyorum" diyor.

Dışardan cama yaklaşan adamlardan biri "Telefonları kapatın!" diye bağırıyor. Şebeke yolcuları bu sokakta topluyormuş. Bir minibüs daha geldi, bizim minibüsün önünde, bir fabrika duvarının yanında durdu. Hayal meyal seçebiliyoruz dışarıdaki diğerlerini karartılmış camların arkasında. Oradan geçenlerden birinin, "Otuz beş yetişkin, on beş çocuk" dediğini duymuş Amar. Sonra uzun süre, saatlerce hiçbir hareket yok. Gergin bekleyiş, gergin sessizlik. Üst üste oturuyoruz, birbirimizin bacaklarında kan dolaşımına engel oluyoruz. Ayaklarımız uyuşuyor. Valizlerin arasında başımı ancak birkaç milimetre oynatabiliyorum. Minibüsten inmek yasak. Jihadi dinlemiyor. Açık pencereden dışarı çıkmaya çabalıyor, "çıkmazsam boğulacağım" diye yakınıyor. Amar engel olmaya çalışıyor. Bizi getirenlerin tepkisinden korkuyor Amar. Görürlerse kötü olacağını ama Jihadi'nin söz dinlemeyeceğini de biliyor. Jihadi Amar'ı dinlemiyor, çıkıyor pencereden. Allahtan kimse arabanın arkasına gizlenen Jihadi'nin farkına varmadı.

Güneş doğmak üzere şehrin üstüne. Ön tarafta oturan Rabea, şebekenin aksiyonu durduracaklarını duymuş. Dalga çokmuş. Minibüsümüzün şoförü geliyor. Sessiz sedasız direksiyona oturuyor. Ne bir açıklama, ne selam, ne sabah. Öbür minibüs hareket ediyor ve fabrika duvarının köşesini dönüp gözden kayboluyor. Bizim şoför sinirli, "Ben gitmem, kesin gitmem!" diye bağırıyor pencereden şebekenin ada-

mına. Daha fazla para istiyor. Amar, "Siktirsin!" diye fısıldıyor. Dışarıdaki adam yüzünü siliyor durup dururken. Uyuşturucu. Adamlar bağrışıyor, şoför kapıyı yumrukluyor ve nihayet anlaşıyorlar. Hem de sadece on lira fazlasına. Marşa basıyor ve hareket ediyor, geldiğimiz gibi hızlı, geldiğimiz gibi tehlikeli. Virajları dar alış, karanlık yan sokakta yalpalamalar.

Birkaç sokak sonra bir Kia solluyor. Önümüzü kesiyor, bizi durdurmak istiyor. Şoförümüzden sinkaflı küfürler, gaza basıyor. Öbüründen kurtulmak için deli gibi sürüyor aracı. Sonra yan yana yarış şehrin ortasında. Dar bir virajda Kia önümüzü kesiyor. İki adam yaka paça indiriyor şoförü. Bir başkası geçiyor direksiyona, tıpkı öbürü gibi selamsız sabahsız. Yollar daha da daralıyor, daha bir karanlık semt. Sonunda bir çıkmaz sokağa giriyor aracımız bizi bekleyen adamlara doğru. İriyarı, kalın enseleri usturayla kazınmış adamlar. Eğlenilecek bir şey varmış gibi sırıtıyorlar bize doğru.

"Sanırım bizi kaçırdılar" diye fısıldıyor Amar. "Allah yardımcımız olsun!"

Kaçırılma

İskenderiye'de birbirine paralel iki dünya var. Dünyalardan biri gündüz dünyası. Gündüz üniforma giyilir, bazen sivil, genelde yiyici takımından ama meşruiyet sağlayan kimliklerle donatılmış. Polis. Diğer dünya gece dünyası. Karanlık basınca hükümdarlığı devralan "Baltacılar'ın" dünyası. Bir sürü ipsiz sapsız, uyuşturucu işleriyle uğraşan, haraç kesen, fuhuşu kontrol eden serserilerden oluşan bir güruh. Cürüm pazarına benzer "Baltacıların" dünyası. Parayı gördükten sonra ne istenirse onu yaparlar. Ülkeyi terk etmek derdine düşen biz sığınmacılar İskenderiye mafyası için istediğini yapabileceği bir meta, bir ürünüz.

Stanislav'la benim durumum daha tehlikeli. Ya kim olduğumuzu öğrenirlerse. Ne yaparlar bizimle? Biz ne yapacağız o zaman?

Adamlardan biri aracımızın sürgülü kapısını sertçe açıp, "Simsarınız kimse onu arayın!" diye bağırıyor. Rabea, onu Kahire'de buluşma yerine getiren züppe uyuşturucu satıcısı simsar Muhammed'e ulaşabiliyor ve telefonu bizi kaçıranlara uzatıyor. Sonra arkamızda bir minibüs daha duruyor. İçi Mısırlı gençlerle dolu, kıyıdan bizi gemiye götürecek mürettebatın adamları. Onlar da kaçırılmış göründüğü kadarıyla. "Saldıralım şunlara!" diyor çabuk tepesi atan Jihadi. "Hep beraber, tek vücut. Birlik olursak şansımız var." "Jihadi haklı" oluyor Amar'ın yorumu. "Ödleklik etmeyelim. Tepeleyelim şunları. Bagajımızı burada bırakırız, eşyalarınızı unutun." Bizi kuşatan adamların hiçbirinde silah görmemiş. Tişörtlerinin altında ama bıçak olabilirmiş. Bizi kaçıranlardan biri dışarda sinirli sinirli volta atıyor, birileriyle telefonlaşıyor. Konuşmayı bitirdikten sonra yine direksiyona geçiyor ve motoru çalıştırıyor. "Sorunu çözmeye çalışıyoruz. Endişelenmeyin!" açıklamasında bulunuyor sadece.

Yol alıyoruz yeniden, nereye gittiğimizi bilmeden. Daha karanlık, daha yoksul semtlere giriyoruz. İnsanlar çıkıyor akın akın camilerden, sabah namazı vakti. Yedi katlı binalarla çevrili bir avluda aracı durduruyor direksiyondaki adam. Binalar salaş, sıvaları dökülmüş; her taraf çöp, pis su birikintileri. "Serbestsiniz!" diye bir yalan söylüyor yüzümüze. O günü orada bir apartmanda geçirecekmişiz. "Sorun nedir?" diye soruyor Amar. Bu çetenin adamları ile bizi Avrupa'ya götürecek çetenin adamları kavgalıymış. Bizi götürecek çetenin reisi onların reisini dolandırmış. Kıyı şeridini paylaşmış çeteler. Para ödenirse bir çete bir başka çetenin şeridini kullanabiliyormuş. Son defasında bizim çetenin adamları para ödememiş, kuralı ihlal etmişler. "Bu ne biçim kaos?" diyor Amar ticaret adamı kafasıyla. "Böylesi hassas bir işin çok iyi organize edilmesi gerek." Adam sırıtıyor.

Gecenin son karartıları ile sarhoş bir serserinin önünde merdivene sürükleniyoruz acele. Apartmanın kapısını açıyor sarhoş. Su yok, belli ki onarım hâlinde bir apartman. Adamın

ne konuştuğunu anlamak mümkün değil, dili çetrefilli. Haraç almak istiyor bizden, hem de bin beş yüz dolar. Amar zorlanıyor adamı anlamakta. Adam sinirleniyor, başlıyor küfretmeye. Pantolon kemerinde bir çakı asılı. Amar adama sarılıyor, yanaklarından öpüp sabrı için teşekkür ediyor. Paramızın olmadığını anlatmaya çalışıyor. Adam sinirli. Çıt çıkarmamamızı, pencereden başımızı çıkarmamamızı ikaz ediyor. "Ne olup bittiğinden hiç haberiniz yok" deyip çıkıp gidiyor sarhoş. Kapıyı da üstümüze kilitliyor.

"Hey!" diye bağırıyor arkasından kapı deliğinden Hussan. "Bizi niye kapatıyorsun be arkadaş?"

Özgürlük için yollara düşen bu insanlar ömürlerinde özgürlükten bu denli yoksun olmamışlardı mutlaka. Bize kalan yer tahminen elli beş metrekare kadar bir yer. İki oda, toplam üç yatak. Pislik içinde bir mutfak. Suyu olmayan bir tuvalet. Gömme bir dolapta bavullar buldu Amar, olasılıkla bizden önce tutsak edilen sığınmacılardan kalma. Bavullarda çocuk ve kadın giysileri. "Kim bilir başlarına ne geldi onların?"

Tutsaklığımızın ilk saatini kafilenin çoğu ayakta geçiriyor. Yeni koşullara boyun eğmek istemiyor, tozlu yataklara ne yatmak ne de oturmak niyetindeler. Ne yapacaklarını bilmez hâlde, çaresizlik içinde sırtlarında hâlâ deniz yolculuğu için üst üste giydikleri giysiler... Sonunda elbiselerinden yavaş yavaş soyunmaya, kir pas içinde serili minderlere, karo döşeli tozlu zemine uzanmaya razı geliyorlar ve bitkin düşüp uyuyakalıyorlar.

Bir tek Alaa uyumuyor. Ben de uyuyamıyorum, duygularım karma karışık, gergin. Alaa sessizlikten kuşkulu, uyuyan kardeşinin yanında gözleri tavana dikili yatıyor. O anda kapıda sesler duyuyoruz. Birileri kapıyı açmaya çalışıyor. Kilidin zorlanmasından gelen gıcırtı sesleri. Yataktan kalkmamanın benim için daha iyi olduğunu düşünüyorum. Bizi kaçıranların gazeteci olduğumuzun farkına varmasından korkuyorum. Alaa konutta silah yerine kullanabileceği bir şeyler aranıyor: bir bıçak, bir sopa. Yok. Bulamıyor. Sonra

kapı açılıyor yavaşça. Kapıda üç adam. Biri bizi buraya getiren şoför. "Nasıl yardımcı olabilirim?" diye soruyor Alaa. "Kahve getirdik de" yanıtını alıyor. Gerçekten de kahve getirmişler. Ellerinde bir tepsi, tepside kahve fincanları. "Bu saatte canımız hiç de kahve çekmiyor" deyip tepsiyi alıyor Alaa. Adamlar çekip gidiyor. Bu adamların gerçekten ne istediklerini hiçbir zaman öğrenemeyeceğiz. Uyanık olup olmadığımıza mı bakmaya gelmişlerdi acaba? Yoksa eşyalarımızda mı gözleri vardı? Geceyarısı ziyareti ebedi bir bilmece.

Tutsaklığımızın üçüncü günüydü. Alaa Amar'dan Xanax haplarından bir tane rica ediyor. Hâlâ uyuyamıyor Alaa. Darlık, pislik içinde bir gerginlik oluşuyor iki kardeş arasında. Alaa Hussan'a tembel olduğu, kendi kendine karar vermekten aciz olduğu için kızıyor. "Şam'da ya Gameboy önünden hiç kalkmaz ya da Facebook'la uğraşmaktan başını kaldırmazdı" diye yakınıyor Amar'a Hussan bir ara odadan çıktığında. Yüz elli kiloymuş Hussan karnını yardırıp yağları aldırmadan. Bütün aile yalvarıyormuş bir şeyleri değiştirmesi için Hussan'a. Alaa üzgün, Hassan'ın üzülmesine üzülüyor Alaa. Hussan Alaa'nın her şeye karışmasına kızıyor. Yirmi yaşına girdiğini, artık çocuk olmadığını söylüyor. Öfkeli bakışlar fırlatıyorlar birbirlerine.

"Ben kötü bir ağabey miyim Allah aşkına?" diye soruyor Alaa.

Bizi kaçırıp tutsak alanlar en azından yiyecek ve içecek vermeyi ihmal etmiyor. Artık pencereleri açma yasağına uymaz olduk, yoksa boğulacağız. Günde ikişer paket sigara içen Rabea ve Hussan pencere mermerlerine dirseklerini dayamış, avluyu dikizliyorlar. Karşı apartmana Münih'e gitmek isteyen aile kapatılmış. Çocuklar çoklukla balkona çıkıp güneşleniyor. Kahire'deki simsarımız Nuri, bizi oyalamaya çalışıyor telefonda. Herkes sorunu çözmeye çalışıyormuş. Her gün öğle sonu yeni bir umut veriyor Nuri, akşama balon gibi sönüveren bir umut. Amar öfkeli. "Bizi İtalya'ya götüremeyeceksen bari bu pis delikten kurtar!" diye bağırıyor.

Alaa ve Hussan gece ellerinde havlu sivrisinek avına çıkıyorlar. Duvarlara, kapıya, dolap kapaklarına vuruyorlar pat pat sabaha kadar. Pat pat sesleri yankılanıyor zindanımızın duvarlarında.

Zaman duruyor, zaman kayboluyor. Saatler geçiyor uyuşuk uyuşuk. Günler geçiyor sıkıntılı. Arabaların klakson sesleri duyuluyor dışardan, köpek havlamaları. Caddeden geçen hurdacının melodik bağrışları. Korkunç bir boşluk, hiçlik duygusu. Gözler beyaz duvara çivilenmiş. Duvarda çılgınca gölgeler.

"İsveç'e vardım mı kendimi değiştireceğim. Vallahi değiştireceğim" diyor Hussan. Gece ikimiz bir yorganın altında yatıyoruz. "Orada iyi bir insan olacağım. Sigarayı bırakacağım, spor yapacağım. İsveç'te yeni bir hayat başlayacak benim için." İsveç'ten hiçbir zaman bu kadar uzak olmamıştık. Hussan da biliyor bunu.

Kurtuluşumuz sonumuz olacağa benziyor. Amar telefonu artık hiç elinden bırakmıyor. Kaçakçı şebekeler anlaşamıyorlarsa çıkar gideriz bu kapıdan, diye tehditler savuruyor. Etkisini de gösteriyor tehditleri Amar'ın. Tutsaklığımızın dördüncü günü öğleyin, züppe Muhamed beyaz bir minibüsün gelip bizi alacağını söylüyor. Bizi kaçıranlardan biri elimize konutun anahtarını tutuşturuyor. Beyaz minibüs gelir gelmez sırtlarımızda çantalar, başlarımızda siyah başlıklar, tek tek ama acele acele merdivenlerden iniyoruz komşuların bizi duymasından korkarak. İkinci katta açık bir kapıdan sesler geliyor. Sonra Minibüs. Doluşuyoruz tıka basa sürgülü kapısı açık bekleyen minibüse. Ama yanlış minibüse binmişiz. "Siz de kimsiniz?" diyor arkaya dönen şoför. İnşaata götürecekmiş gündelikçi işçileri, onları bekliyormuş. Korkumuzu gözlerimizden okuduğu belli.

Panikledik. Özür dileriz, diyoruz anlaşılmaz sesle. "Yanlışlık oldu" açıklamasında bulunuyor Amar. Araçtan iniyoruz. Görünmez olan bizler bir yanlışlıkla görünür oluverdik. Geri koşuyoruz merdivenlere, merdivenler karanlık, ikinci katta kapı hâlâ açık ama ses yok, çıt çıkmıyor içerde, bizi

duymuşlar gibi sus pus. Kapı aralığından ışık sızıyor, biz yukarı süzülüyoruz sessiz. Apartman dairemizin, zindanımızın önünde bekliyoruz. Rabea'nın gözleri fal taşı gibi açılmış, Hussan nefes nefese. Elinde anahtarla en son Amar geliyor. Açtığı kapıyı hemen kapatıp kulaklarımızı kapıya dayıyoruz. Merdiveni dinlemeye çalışıyoruz. Sessizlik, hep sessizlik.

Sonra başka bir minibüs geldi. O da beyaz. Bu defa yanlışlık yok, bizim minibüs. Amar bitkin. "Yoruldum" diyor.

Bizi kaçıranlar gelip aldı bizi. Otuzlu yaşlarında adamlar özgürlüğe götürüyorlar minibüsle. Özür dilediler, nazik olmaya çalışıyorlar, kusurlarına bakmamalıymışız, Suriyelileri çok seviyorlarmış, yemin billah, Mısırlıları sevmezler kin beslerlermiş onlara. Bu ülkeyi terk etmekte haklıymışız. "Mısır kokuşmuş, çürümüş" diyor biri. Birkaç kilometre sonra sürme kapı açılıyor yeniden. Dört gün tutsaklıktan sonra yeniden dikiliyoruz sahile paralel İskenderiye'nin o muhteşem caddesinde. Sırıtarak karşılıyor bizi beyaz takım elbise giymiş, beyaz başlıklı züppe Muhamed. Öylesine mutluyuz ki onu gördüğümüze...

"Hoş geldiniz!" diyor, açıyor kollarını en güzel pazarlamacı gülüşüyle. Sahilde yüksek binalardan birisine götürüyor, on beşinci katta üç balkonlu bir apartmana. Balkona çıkıyoruz, ayaklarımızın altındaki denize bakıyoruz. O kadar karanlıktan sonra bu kadar ışık dayanılası değil. Muhamed'in daha sonra anlattığına göre, şebekenin adamları bizi kaçıranlara otuz beş bin lira ödemiş serbest bırakılmamız için, üç bin altı yüz avro..

Deniz I

Hayatımızı yeniden kazandık, geri verildi. Herkes kendi iradesine göre karar verebilir artık. Hepimiz, ama, eter kadar uçucu olduğunun bilincindeyiz özgürlüğümüzün. Ne yapalım? Vaz mı geçelim? Başlamadan karabasana dönüşen bu yolculuk... Bütün gece balkonda oturduk, düşündük. Deniz manzarası korkunç güzel.

Asabi, hemen tepesi atıveren Jihadi bizden ayrılmaya karar veriyor. Başka bir şebekenin başka bir kafilesine katılacakmış. Bu kafile gidemez, şebekenin sahil güvenlikle başı dertte. Hem başka çetelerle de sorunları var bu şebekenin. Başka bir şebekenin simsarlarından birisine telefon ediyor. Simsar: "Gel bizim kafileye katıl. Gemi bu akşam kalkıyor" demiş. Küçük sırt çantasını alıyor, gidecek, gitmek istiyor Jihadi. Alaa gitmemesi için rica ediyor, Amar da. Biz bir grubuz, bir kafileyiz diyorlar. Bir kafileye yeni katılan herkes sorunları da beraberinde getirir. Kuşkulanırlar ondan. Kafileden ayrılan herkesle güvenliğimiz azalıyor. Jihadi kararsız. Sırt çantasını bırakıyor. Herkes bir şeyler söylüyor. Herkes dil döküyor, kalması için onu ikna etmeye çalışıyor. Jihadi şaşkın, kararsız, ne yapacağını bilmiyor. Sırt çantasını alıp yeniden sırtına takıyor. Kapıdan çıkıp gidiyor. Birkaç dakika sonra geri geliyor. Kıstırılmış vahşi bir hayvan gibi Jihadi. Gidiyor, geri geliyor. Epeyce sürüyor Jihadi'nin gidip gelmeleri. En son gittiğinde geri gelmiyor.

Alaa kararlı. "Ben gideceğim" diyor. "Mısır'da ikinci sınıf insan olmaktan bıktım, nefes alamaz oldum, gitmezsem boğulurum." Kardeşi kendinden emin değil. Bu yolculuğa dayanıp dayanamayacağını bilemiyor. Sonunda "Ağabeyim ne yaparsa ben de varım." "Olmaz!" diye itiraz ediyor Hussan'a ters ters bakan Alaa. "Bir defa da kendin karar ver ne yapmak istediğine. Senin sorumluluğunu hep ben taşıyacak değilim, taşıyamam da. Ne yapmak istediğini bil!" Hussan susuyor. Amar da devam diyor. "Ben gideceğim. Günün birinde geri döndüğüm için pişman olmak istemiyorum. Burada Mısır'da kızlarımın başına bir şey gelirse kendimi affetmem."

Rabea başıyla denizi gösteriyor. "Zoru gitti, zor tarafını geride bıraktık. Gitmemiz, sonuna kadar dayanmamız gerek." Gece yarısıydı. Hussan derin iç geçirdi ve arkasından da ekledi: "İsveç'te kendime çeki düzen vereceğim. Dil öğreneceğim, çalışacağım. Ben gideceğim, gideceğim, gemiye bineceğim ve gideceğim."

Denize bakıyoruz sessiz, saatlerce; dans eden, yanıp sönen ışıklara. Balıkçı tekneleri, kocaman bir filo, yıldız kümesi, yıldız bulutu. Nokta gibi görünen ışıklardan biri bizim gemimiz. Günlerden beri limanda gidip geliyor, günlerden beri bizi bekliyor. Sabaha karşı bir bir sönüyor ışıklar. Çırılçıplak seriliyor gri deniz kentin önüne yeniden. Beklentisiz, sessiz, öngörüsüz.

Uzaklarda bir yerlerde sönen son ışığa bakıyor Amar dalgın. Sonra kalkıp yatmaya gidiyor.

Binlerce sığınmacı ulaşıyor bin beş yüz kilometre uzaktaki Sicilya kıyılarına; gemilerle, teknelerle. Gün be gün. Hava şartlarının en uygun olduğu zamanın ilk haftalarında çıkılıyor yola. İlkbahar ve sonbahar denizin en sakin olduğu zamanlar. Kış boyunca akın akın sığınmacı kafileleri toplanmış Kuzey Afrika kıyılarına. Şimdi, ilkbaharda deneyecekler şanslarını denizi atlamak, arkalarında bırakmak için. Söylendiğine göre, Akdeniz'in güney kıyılarında uygun anda yola çıkmak üzere altı yüz bin sığınmacı bekliyormuş. Avrupa Birliği içişleri bakanları ise baskıyı artırıyor, Mısır'ın ve Libya'nın gemileri ve tekneleri durdurmasını istiyorlar. Parayla cezalandırıyor, parayla ödüllendiriyorlar. İstedikleri olunca veriyor, olmayınca vermiyorlar. Mısır'ın yeni yeni filizlenmeye başlayan demokrasisini bastıran cuntası kendisini Avrupa'ya karşı güvenilir, düzen koruyucu bir güç olarak gösterme şansını yakalamış, elinden geleni yapıyor. Sığınmacı avına çıkmış, sahillerde kontroller sıkılaşmış. Her hafta yüzlerce sığınmacıyı toplama kamplarına kapatıyor.

Akdeniz'in kuzey kıyılarına ulaşabilen sığınmacılara karşı insaflı ve yufka yürekli görünmeye çalışan Avrupa ülkeleri, aynı denizin güney kıyılarında acımasız bir taşeron savaşı sürdürüyor.

Bizi götürecek olan tekne yirmi dört metre uzunluğunda ve üç yüz sığınmacı alabilecek kapasiteye sahipmiş. Kendini bize Abu Hassan olarak tanıtan şebekenin patronu söylüyor bunu. Tekne ona aitmiş. Kaybolan güveni yeniden sağlamak amacıyla olsa gerek, saklandığımız yere kadar bizzat geldi.

Ufak tefek, keçi sakallı bir adam. Oturunca derhal ayaklarını masaya koyan tiplerden. "Bu yolculuk sizin kadar benim için de önemli." Bizim başka bir şebekenin kafilesine katılmamızdan korktuğu belli. "Sizin için çok para harcadım" diyor. Tutsak eden çetenin elinden kurtarmak için çok para ödemiş: minibüse ödemiş, apartmanlara ödemiş, ödemiş de ödemiş. Bir hafta önce gemiye bin tane ekmek yükletmişmiş, "Bozulmuşlardır" diyor.

Abu Hassan'ın anlattığına göre Mısır pazarını, dört büyük insan kaçakçısı şebeke paylaşmış. Bunlardan birisi kendisiymiş. Diğerleri "doktor", "Hanafi" ve Abu Ahmed'miş. Geçen yıl işler çok iyi gitmiş, hepsi de iyi para kazanmış. Abu Hassan otuz beş gemi göndermiş İtalya'ya. Bu sezonu biz açacakmışız, dediğine göre. Siftah olacakmış. Bütün sezonu belirleyecek olan bu ilk seferin nasıl sonuçlanacağı imiş.

Sahil güvenlik adamlarının bize engel olmayacağına söz veriyor Abu Hassan. "Onlar benim adamlarım." Sahil güvenlik askerlerine ve komutanlarına otuz bin avro ödüyormuş. Paranın yarısını komutan alıyor, diğer yarısını diğerleri paylaşıyormuş. Kişi başına yüz avro alıyormuş sahil güvenlik. Parayı, gemi uluslararası sulara girdikten sonra veriyormuş. Şebekelerin en büyük düşmanları kendileriymiş. Her şebeke pastanın en büyüğünü almak istiyor, en kârlı işi yapmak istiyormuş. Pazarı vuran bu rekabetmiş. Bu nedenle birbirlerine engel oluyor, birbirlerini polise gammazlıyorlarmış. İki gün önce tıklım tıklım dolu kocaman bir gemi limana geri gelmiş ve bütün sığınmacıları polise teslim etmiş. "Neden? Diğer şebekenin adamları kaptana para yedirdiği için." Birinin zararı diğerinin kârı oluyormuş. Nam kazanmak için diğer şebekelerin şöhretine zarar veriyorlarmış. Bu böyle olmazmış. Birkaç gün içinde dört büyük şebeke İskenderiye'de bir toplantı yapıp barışacaklarmış.

Şebekenin patronu tam vedalaşırken, Rabea: "Bagajlarımızı götürebilir miyiz?" sorusunu yöneltiyor. Abu Hassan net bir yanıt vermekten kaçınıyor. "Bagajınız çok fazla. Bu kadar bagajı uçakla götüremezsiniz." "Alaa: "Yolculuk ne

kadar sürüyor?" "Altı gün. Cennete yolculuk için hiçbir şey değil" oluyor şebeke patronunun yanıtı.

Orada kaldığımız birkaç gün içinde üç defa daha apartman değiştirmek zorunda kaldık. Ev sahipleri polisten korktuklarından, bu çok katlı binada iki kez daire değiştirdik. Bir defa da şebekenin adamları bizi caddede ters istikamette bir yere götürdüler minibüsle. Yine çok katlı bir bina. Bu defa ama on ikinci kat. Deniz görmeyen bir bina. Ama en azından banyolu ve sıcak suyu var.

Her yer değiştirme, riskli bir iş. Söylendiğine göre çeteler sürekli bizi gözlüyormuş, fırsat buldukları anda rehin alacaklarmış. Başka bir mafyanın ajanları caddenin öbür tarafında görülmüş. Genç, zayıf ama atletik adamlar hep orada duruyor, sigara içiyor, avare ayakları yapıyor, bekliyor bizi gözetliyorlarmış.

Gazeteci olan Stanislav'la ben yeni bir sorunla karşı karşıyayız, yolculuğumuzda şu ana kadarkilerin en büyük olanı. Abu Hassan'nın yardımcısı, yüzü çiçek bozuğu, iriyarı bir adam olan İsmail elini uzatıp bizi Rusça selamlamaz mı! Uydurduğumuz hikâyeye göre ikimiz de Kafkasya'da bir yerlerden geliyoruz. Allahtan Stanislav çok iyi Rusça biliyor ama ben bilmiyorum. Fotoğrafçı arkadaşım yardımıma koşuyor. İsmail'e Rusça olarak neler çektiğimizi, niçin bu yollara düştüğümüzü anlatırken; ben grip olmuş numarasına başvuruyor, bitkin ve yorgunmuşum gibi davranıp yatmaya gidiyorum. Bazen sadece birkaç dakika, bazen bütün gün. Kimse benim dil faulümün farkına varmıyor.

Asabi Jihadi telefonda bizi terk ettikten sonra gittiği şebekenin adamlarının da yalan söylediğini, sahil güvenliği onların da aşamadığını söylüyor. İskenderiye'de bizden birkaç cadde ilerde bir yerde gizlenmiş, bekliyormuş.

Şans bu ya. Hava da bize karşı sanki. Batıdan kuvvetli bir rüzgâr dayanıyor on ikinci kattaki balkon kapımıza. Amar kapatıp, eşiğe bir bez koyuyor. Bazılarımız yerlere halılar üzerine, bazılarımız battaniyelere sarılı divanlara uzanmışız. Avrupa kapısına alçak basınç dayanmış. Gemilerin kalkma-

sını düşünmek bile mümkün değil. Şebekenin adamlarının süslü püslü anlatımları olmadan da anlıyoruz bunu.

Rabea, "Kendimi eşek gibi hissediyorum" diyor. "Bütün gün ye, iç, uyu; kalk, sıç ve yine uyu."

Akşama doğru rüzgâr iyice kuvvetlendi. Pencere yarıklarından giren bıçak gibi bir soğuk. Televizyonun etrafına toplandık *X-Men* izliyoruz; bilimkurgu filmi. Tanınmadan insanların arasına sızmış, yaşamaya çalışan mutantlar. Kapıya vuruluyor o anda.

Amar ve Alaa yerlerinden fırlıyor. Rusça konuşan İsmail olabilir korkusuyla battaniyenin birisini başıma çekiyor, yatak odasına gizleniyorum. Rabea kapının önünde kuşkulu, açıp açmamakta tereddüt ediyor. Aslında kapıya sık sık vuruluyor ama bu yine de hepimizde bir türlü yenemediğimiz bir korku. Polis mi acaba? Yoksa bizi rehin alıp kaçırmak isteyen başka bir şebekenin adamları mı? Rabea kapıyı aralıyor, tehlike hissederse hemen kapatacak kadar bir aralık.

Kapının önünde Muhamed, başında siperli şapkasıyla. Kafileye yeni iki kişi getiriyor. Biri marangoz diğeri heykeltıraş. Tanıdığımız iki adam. Münih'e gitmek isteyen ailenin yanında kalıyorlardı. Kaldıkları evin hanımı ve kızları gibi Suriye'nin güneyinden bir yerlerden. Simsar Muhamed, Amar'ın kulağına bir şeyler fısıldıyor. Marangoz kızlardan birine asılıyormuş. Kız banyodayken dikizlemiş herif. "Bunları o aileden almak zorundayız" diyor Muhamed. "Gözünüzü açın."

İki yeni kendi başlarına ayrı bir birlik oluşturdular kafile içinde; başında kartal süslü kot şapkasıyla kambur heykeltıraş ve tıknaz, güçlü kuvvetli, kasları badisini yırtacak gibi duran bıyıklı marangoz. Çaylarını ayrı yapıyor, fısıldayarak konuşuyorlar kendi aralarında. Biz de fısıldaşıyoruz. Mümkün olduğunca bizden kaçıyorlar, biz de onlardan kaçıyoruz. En kuşkulu olanımız Alaa, hiç yaklaşmıyor o ikiliye. Hep kuşkulu bakıyor uzaktan, yiyecekmiş gibi.

"Hiç iyi adamlar değil" diyor.

Bir hafta oldu Amar'la beraber Kahire'den ayrılalı. Birdenbire vakit geliverdi. Artık beklemediğimiz bir anda, minibüsler gelip bizi alıyor. İskenderiye'nin dışına çıkarıp kıyıda indiriyorlar. Deli gibi, tüm gücümüzle denize doğru koşuyoruz.

Plaj II

Tüyü henüz çıkmamış tıfıl bir oğlan, elinde sopa hem vuruyor hem bağırıyor arkamızdan. "Koşun! Koşun lan orospu çocukları! Koşun!"

Plaj dümdüz kumluk. Plaja ulaşınca yere yatın emri veriliyor. Yatıyoruz. Yirmişer kişilik üç gruba ayırıyorlar bizi kovalayan sopalılar. Her grup arasında birkaç metrelik bir mesafe. Hussan öylesine hantal, öylesine hareket kabiliyetinden yoksun ki yeterince çabuk çökemiyor. Ağabeyi ceketinden çekip yatırıyor şişkoyu.

Avrupa'ya kaçışta en tehlikeli etap plaj. Leş kargalarının üşüştüğü alan. Karanın ve denizin çetelerinin buluştuğu mekân plaj. En kırılgan olduğumuz yer. Sık sık çetelerin sığınmacıları soyduğu, sığınmacılara işkence ettiği yer. Verilen parayı az bulan simsarların da soyduğu oluyor sığınmacıları plajda. Sahil güvenliğin her an gelebileceği yer. Bazen denizden, bazen köpeklerle karadan. Fabrikalarla çevrili her yer. Her yer ışık, göz kamaştırıcı ışık. Abukir Koyu. Mısır'ın en büyük endüstri limanlarından biri. Arkamızda kalan kara tarafı cehennem gibi alev alev kırmızı, turuncu ve sarı ışık yüklü. Yük gemilerinin sinyal lambaları aydınlatıyor önümüzde uzanan denizi. Başımızın üzerinde fabrika bacalarından rengarenk dumanlar uçuşuyor.

"Tüm öksüzlerin babası!" diye bağırıyor Alaa denize karşı coşkuyla.

Amar kumlara uzanmış eşiyle konuşuyor. "Deniz kıyısındayız. Ne kadar daha telefonlaşabiliriz bilmiyorum. Seni arayamazsam veya bana ulaşamazsan başardık demektir." Son sürat iki tekne geliyor bize doğru. İlk koşan sığınmacı gençler. Teknelere sarılıyor, suya düşüyor, yeniden tekne-

lere sarılıp kendilerini yukarı çekmeye çalışıyorlar. Amar taş kesilmiş gibi, geride kalıyor, kalabalıktan korkuyor. En son o binmek istiyor tekneye. Sona kalan ama dona kalıyor plajda. Almıyorlar, kalıyor. Şansımızdan diğer teknenin kaptanı görüyor bizi. Göğsümüze kadar suya dalıyoruz tekneye ulaşabilmek için. Şişko Rebea'yı yukarıdan biri çekerken alttan yardım ediyorum. Birisi elini uzatıyor. Uzatılan eli yakalıyorum sımsıkı. Yukarı çekiyor, güvertede Amar'ın yanına kadar sürüklüyor beni. Amar nefes nefese. Yanı başımızda dizlerinin üzerine çökmüş Bissan, şeker hastası kız. Kıyıya bakıyor, hüngür hüngür ağlıyor, sesi çıktığı kadar çığrınıyor. Sesinden motor gürültüsünü duymak mümkün olmuyor bir ara.

Anneleri dalgaların arasında siyah hicabı ile. Kollarını kaldırıp teknelere bağırıyor. Kaptanların aldırdığı yok, hareket etmişler. Bissan'ın dalgaya kaptırdığı, içinde insülin iğneleri bulunan sırt çantası dalgaların arasında. Gemiye biniş esnasında çoğu zaman aileler birbirini kaybediyor. Anasız babasız ulaşıyor çocuklar İtalya kıyılarına. Bir kere gemiye binildi mi geri dönüş yok. Dönüşü olmayan bir biniş hep. Kaldığımız apartmanda kafileye en son katılan heykeltıraş, Bissan'ı dalgaların arasında taşıyacağına söz vermiş. Haftalarca onların evinde kaldığı için. Aramızda yüzme yeleği olan az kişiden biri olduğu için. Ama sonradan kızcağızı öylesine suya bırakıveriyor. İlk teknede yer bulabilmek için kızcağızın hayatı ile oynuyor. Diğer teknenin mürettebatından birileri kızı tekneye çekiyor ama annesini unutmuşlar.

Kız güvertede kıyameti koparıyor, sesi çıktığı kadar çığrınıyor, sesi çıktığı kadar bağırıyor. Mürettebattan adamlar gına getirip geri dönüyorlar küfürler yağdırarak. Kızın annesini tekneye çekiyor, insülin çantasını bir sopayla sudan çıkarıp alıyorlar. Kızın hayatı sırt çantası. Öfkeyle fırlatıyorlar kızcağızın kucağına hayatını.

Denize açılıyoruz. Dalgalar başımızın üstünden sıyırıp geçiyor. Teknenin gövdesinin suda çıkardığı sesleri, kendinden geçmiş hâlâ deli gibi bağıran kızın çığlıklarını duyuyo-

ruz. Mürettebatın adamları sinirli, kıza bağırıyorlar susması için, annesiyle ablası yalvarıyorlar, sakinleştirmeye çalışıyorlar. Amar birazcık Bissan'dan tarafa kayıyor ve yatışmakta olan kıza soruyor: "Korkuyor musun?" "Hayır" diyor bu arada birazcık sakinleşen kız. "Korkmamam gerek. Korkarsam şeker şokundan ölebilirim."

Ufukta kıyı ince bir şeride dönüşüyor yavaştan. Teknemiz dolu değil, sadece dokuz kişiyiz. Kıyıda herkes ilk tekneye hücum etmiş, ilk tekneye binmişti. Mürettebattan biri ön taraftan etrafı gözetlemekle meşgul. Biri motorun başında, bir diğeri, muhtemelen kaptan, hemen onun yanında dümende oturuyor. Açık denize doğru yol alıyoruz. Sonra birden cep telefonunda muhatabına bağırıyor: "Nerede bu orospu çocuğu?" Ana geminin kaptanına ulaşmaya çalışıyor ama nafile. "On beş dakika sonra bana söylenen pozisyonda olacağım" demişti. Aniden başlıyor bizim motor teklemeye, öksürüyor, aksırıyor, su kusuyor ve susuyor. Sessizlik, tarifsiz bir sessizlik.

Biz sığınmacılar merakla mürettebatı gözlüyoruz. Demir atıyorlar. Motoru yeniden çalıştırmak için gayret ediyor, durmadan start ipini çekiyor, çekiyor, çekiyorlar. Kaptan olduğunu düşündüğümüz kişi motor kabinin kapağını açıyor, bir diğeri ilk teknenin kaptanına telefon ediyor. Uzun süre yan yana yol almıştık, sonra o bizi geçmiş, geride bırakıp karanlığa karışıp gitmişti. Yolcularını gemiye indirdikten sonra geri gelip bizi alması söyleniyor.

Bizim motor ama aniden çalışmaya başlıyor.

Dalgaların sırtlarında uçuyoruz yeniden. Ön tarafta oturan gözetleyici ana gemiyi gördüğünü söylüyor. En fazla beş dakika kalmış uluslararası sulara girmemize. Mısır sahil güvenliğinin bize karışamayacağı sulara ulaşmamıza. Simsarlardan biri teknenin üzerinde dolaşıyor ve herkesin üzerinde ne kadar Mısır parası varsa vermesini söylüyor. "Zaten artık bir işe yaramaz o paralar" diyor.

"Bak, işte o" diyor denizin üzerindeki ışıkları göstererek. "Gemi o." Amar sırtüstü yatmış, elleri başının altında yu-

muşak bir gülücük kaplamış yüzünü, gökyüzünü izliyor. Hareket etmeden önce Xanax almıştı, normal dozun iki katı hem de. Rabea gülüyor, yumruklarını havaya kaldırmış gülüyor, Amar'ın bacaklarına hafif bir şaplak atıyor, yüzü aydınlık gülüyor. İlk kez "Başardık!" geçiyor akıllarından. Biz iki gazetecinin hisleri de pek farklı değil. Hislerimizi sığınmacıların hislerinden ayırmak mümkün değil. İtalya, İsveç, Almanya, yeni bir hayat, aylardan beri kurulan hayallerin gerçekleşmesi elle tutulacak kadar yakın görünüyor tekne bir adaya doğru yol aldıktan sonra simsarlar bizi indirdiklerinde.

Peş peşe suya düşüyoruz. "Ne olacak, başımıza ne gelecek bilmiyorum, Rolanda" diyor Amar telefonda eşine karaya çıkar çıkmaz. Şansı varmış, cep telefonu ıslanmamış. "Bir adaya çıktık. Ama gemiler yok, gitmişler. Ne yapmak istiyorlar, planları nedir bilmiyorum."

İlk tekne de yolcularını buraya indirmiş. Alaa, Hussan ve Asus'la buluşuyoruz adada. Mürettebattan adamlar onlara teknelerin gelip bizi buradan tekrar alacağını söylemiş. Gruplar hâlinde bir tümseğe oturduk. Çoğu soğuktan titriyor, sırılsıklam ıslanmışlar, rüzgâr esiyor. Alaa büyük plastik poşetler serdi otların ve çalıların üzerine. Göğsüne kadar poşetlerden birsinin içine girdi, bacaklarını ve karnını poşetle örtü ve otların üstüne yattı. Amar da aynısını yaptı ve ayrıca kapüşonuyla yüzünü kapattı, ağzından başka bir şey görünmüyor. Durmadan şebekenin patronu Abu Hassan'a telefon ediyor. Abu Hassan yeni tekneler göndermeye söz vermiş.

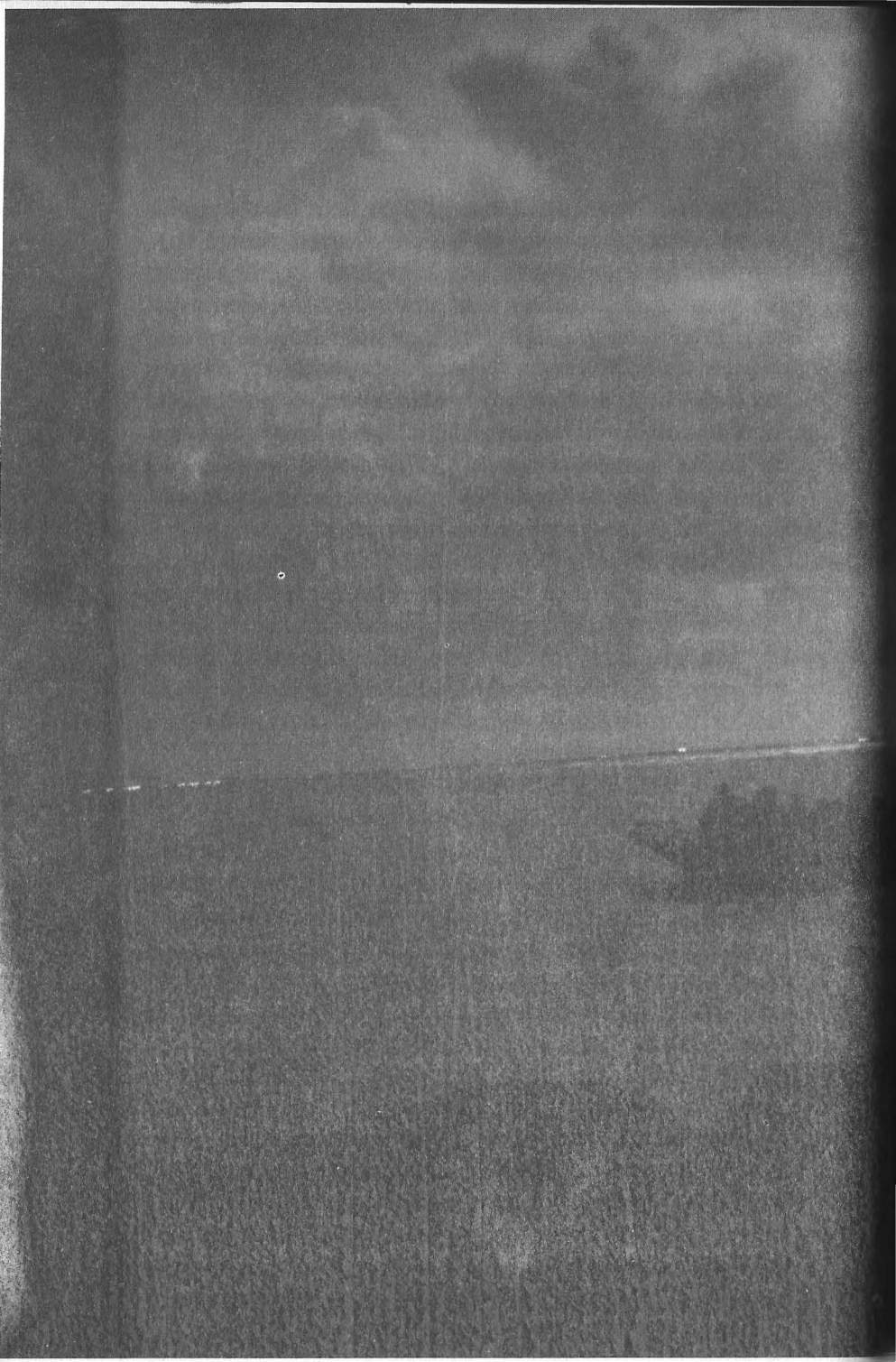
Sonradan öğrendiğimize göre ada Nelson Adası'ymış. Yüz metreye üç yüz metre büyüklüğünde küçücük bir adacık. 1798 yılında İngiliz Amiral Nelson, Napolyon emrindeki Fransız donanmasını burada mağlup etmiş. Dolunay bulutların arasından yüzünü gösterince, kumluk alanları gerçeküstü gümüşi bir ışıkta pırıl pırıl görüyoruz. Ada sanki ne yeryüzü ne de gökyüzü. Her şeyin üstünde, her şeyden uzak bir ara dünya. Yürürken toprak sanki camdanmış, kırılıverecekmiş gibi.

Sığınmacı kaçakçıları tekrar geldi, bu defa daha büyük bir tekneyle. Bir koşuşturmadır başladı denize doğru. Kimse kimsenin umurunda değil, itişip kakışmalar, çamur kaygan, düşüp kalkmalar. Herkes aynı taraftan binmeye çalışıyor, herkes aynı yerden sarılmış küpeşteye, dalgalarda tekne devrildi devrilecek. Mürettebat sopalarla uzaklaştırmaya çalışıyor yolcuları. Batmamak için vuruyorlar ve vuruyorlar. Bissan'ın ailesi ile Amar kıyıda duruyor. Yine basmış kalabalık korkusu. Tekne uçarcasına yol alıyor açık denize doğru, sonra hemen geri geliyor. Kıyıda bekleyen bizler ne olduğunu anlamıyoruz. Bir şeyler yolunda olmasa gerek.

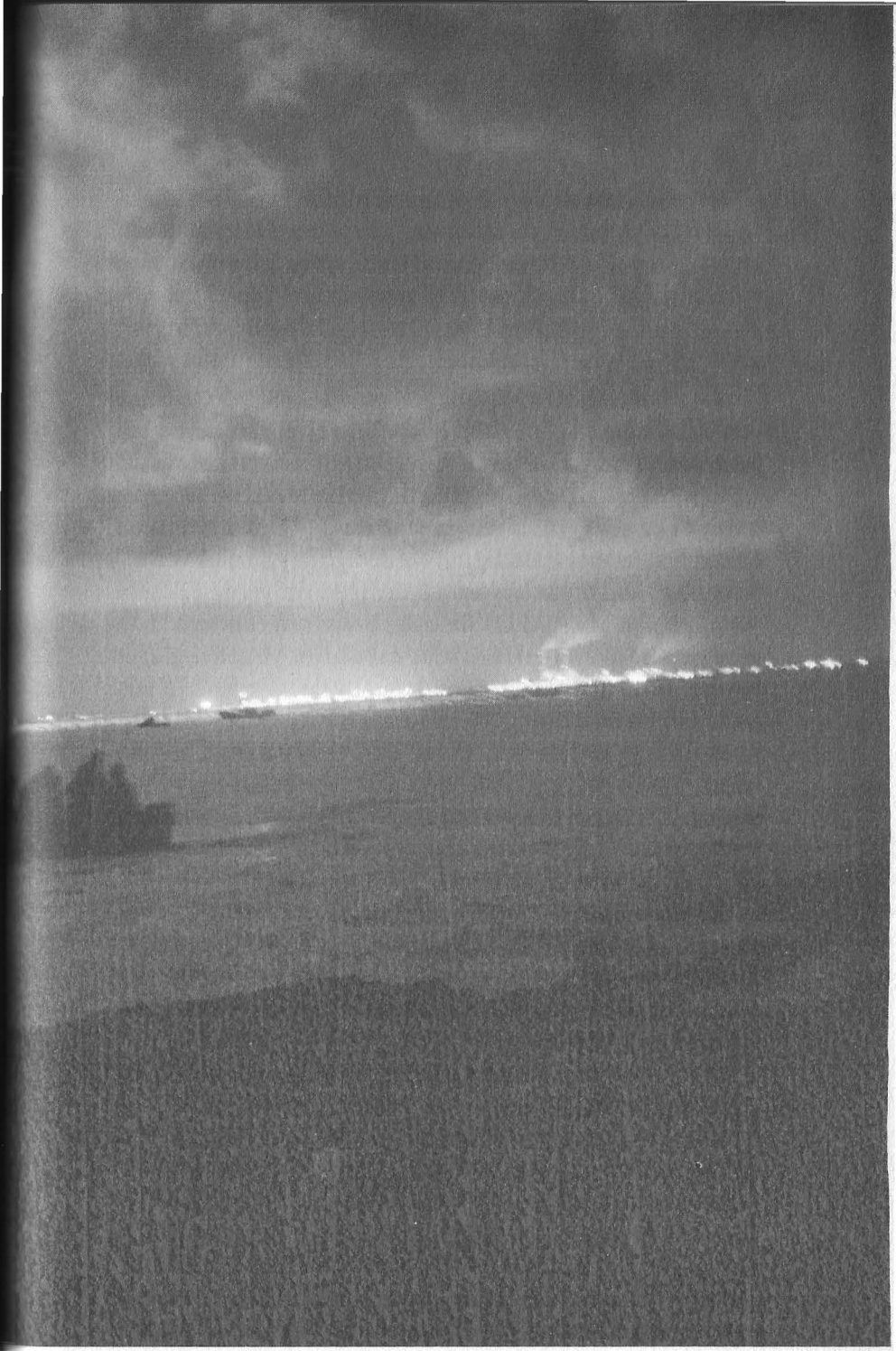
İki sahil güvenlik botu son sürat bizim teknenin peşine takılmış. Direklerinde yanıp sönen kırmızı ışıklarıyla ne olduğu belirsiz bir gölge gibi. Sığınmacı kaçakçıları yolcuları tekneden aşağı atıyorlar, sopalarla, tekme tokat denize atılıyor herkes, bavullar denizde yüzüyor. Bir koşuşturmadır gidiyor denizden adaya doğru. Manyakça, salakça bir umut, orada saklanabilme umudu.

"Artık son, artık bitti galiba" diye fısıldıyor başka dört kişiyle gizlendiğimiz çukurda Amar kulağıma.

Grup grup çıkarıyor askerler gizlendiğimiz deliklerden hepimizi. Yakalama esnasında birçok sığınmacı vurulmuş geçmişte. İçimizden bazıları dalgalı kıyıda kayaların arkasına gizlenmiş. Soğuğa dayanamayıp teslim oluyorlar sonunda. Bissan'ın ailesi kendini bir çukura atmış. Kimileri saklanacak zamanları olmadığından yere yatmış. Ellerinde kuvvetli lambalarla tüm adayı tarıyor askerler. Bize yaklaştılar, "Çıkın! Teslim olun!" diye bağırıyorlar. Amar ve ben çıkıyoruz gizlendiğimiz çukurdan. Ellerimiz havada, ışık gözlerimi alıyor. Yavaşça onlara yaklaşıyoruz. Aniden başlıyor iki üç tanesi makineli tüfeklerle havaya ateş etmeye. Diz çöküyoruz. Bağırdıkları emirleri anlamıyorum. O ana kadar her şeyi tercüme eden Amar taş kesilmiş. Başlarımız eğik, teslimiyet hâli, tek sıra oluyoruz. Herkesin –varsa– belgelerini ve kimliklerini başlarının üstüne koymasını emrediyorlar. Çizme tekmeleri indiriyorlar sırtlarımıza.

Nelson Adası'nda yakalanmadan hemen önce sığınmacılar kaçakçıların teknesinde.

Hayallerimiz böyle yok olmuştu o gece.

"Sicilya'ya vardık mı sandınız?" diyor pis pis sırıtarak bizi kıyıya geri getiren botun komutanı. Yaptığı işten memnun ve mutlu. Ödül alacak mutlaka veya terfi ettirilecek.

Hapishane I

Başaramayanların hapishanesi otuz beş metrekarelik bir yer. Bakıldığında çöplükten başka bir şey görünmeyen tek penceresi parmaklıklı. İki kafile hâlinde huzura çıkarılıyoruz. En son bir buçuk gün önce uyumuştuk birazcık. Nöbetçi subay "Diz çök!" emri veriyor bağırarak. "Ömrünüzün en karanlık anlarını yaşatacağım! Ne dediğime iyi kulak verin!" Sonra bizi alıp toplu koğuşa götürdüler. Bir yerde *FBI* gibi yetkileri olan Mısır Milli Güvenlik Polisi'nin elindeyiz. Son günlerde cuntanın göstermelik davalarını yöneten güçler bunlar. İsnat olan suçun ne olduğu, ne ile yargılandığımız, iddianamenin ne olduğu konusunda bir bilgimiz yok, kimse tek kelime söylemiyor. Tutup buraya kapatıldık, hepsi o kadar. Yatak yok, çıplak betona uzanıyoruz; örtü verilmediğinden, üzerimize son kuru giysilerimizi örtüyoruz. Telefonla ulaşabildiğimiz arkadaşlarımız ancak geceleyin battaniye ve yiyecek getiriyor.

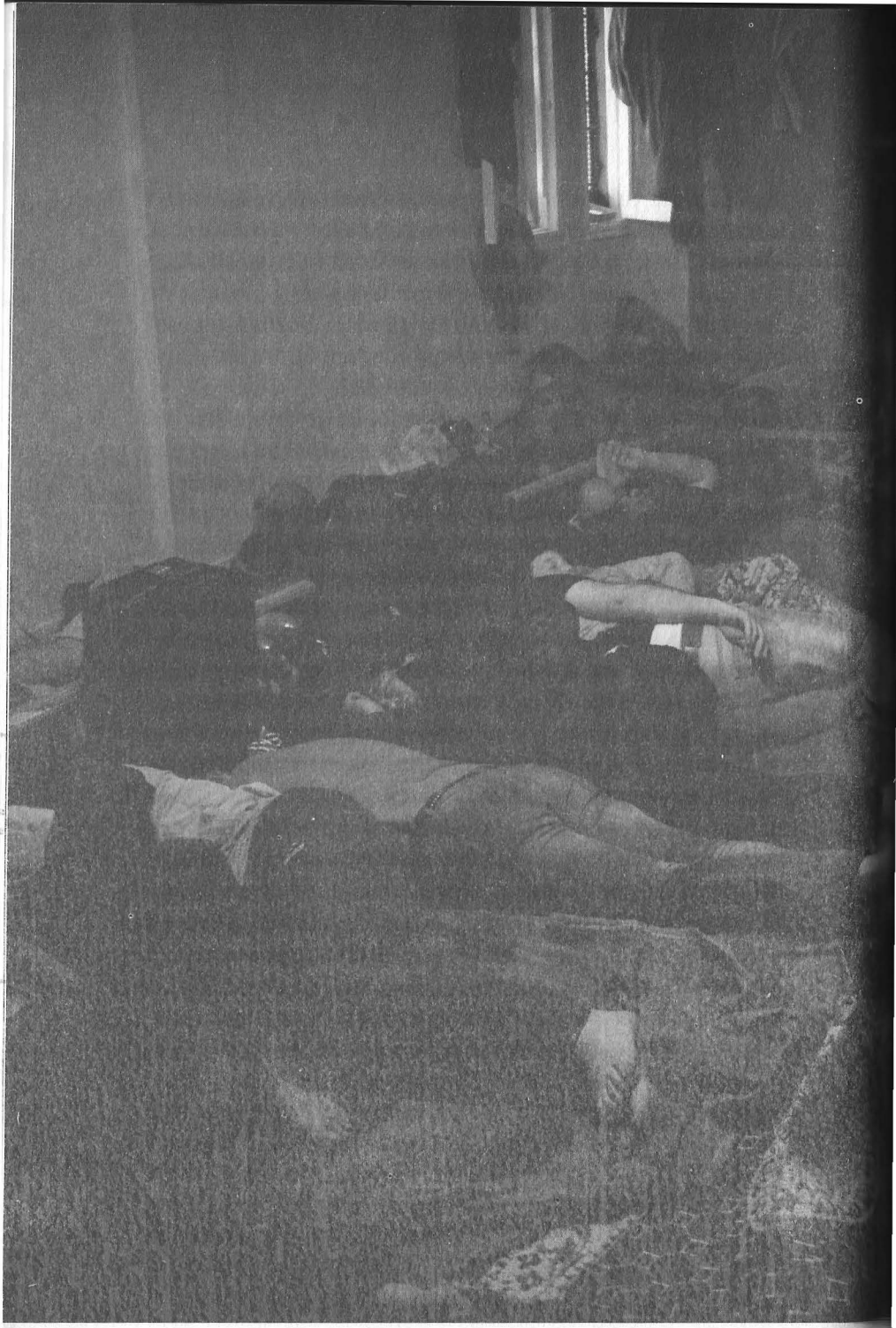
Kıyı şeridindeki büyücek şehirlerde, tutuklanan Suriyeli sığınmacılar için toplama kampları kuruluyor durmadan. Kamplardan iyisine düşmüş olmalıyız. Diğerleri iki yüz kişilik kamplarmış duyduğumuza göre. Yiyecek verilmezmiş; sular pismiş, içilmezmiş.

Önce otuz sekiz kişiydik. Sonradan gelenlerle altmış kişiden fazla olduk. Gelen her grupla oda sıcaklığı da artıyor. Omuz omuza uyuyoruz. Suriye'nin orta direği buraya toplanmış: Orada karısı ve iki küçük oğluyla bir tekstil fabrikasının Daraalı sahibi. Öbür tarafta Darayyalı çikolata fabrikatörü ve iki kızı. Eskiden Suriye televizyonunda kameraman olarak çalışan bir diğeri, birçok mühendis ve öğretmen. Kıyıda ailelerin çoğu birbirinden ayrılmış, parçalanmış. Bazıları ilk tekneye binmeyi başarmış, bazıları

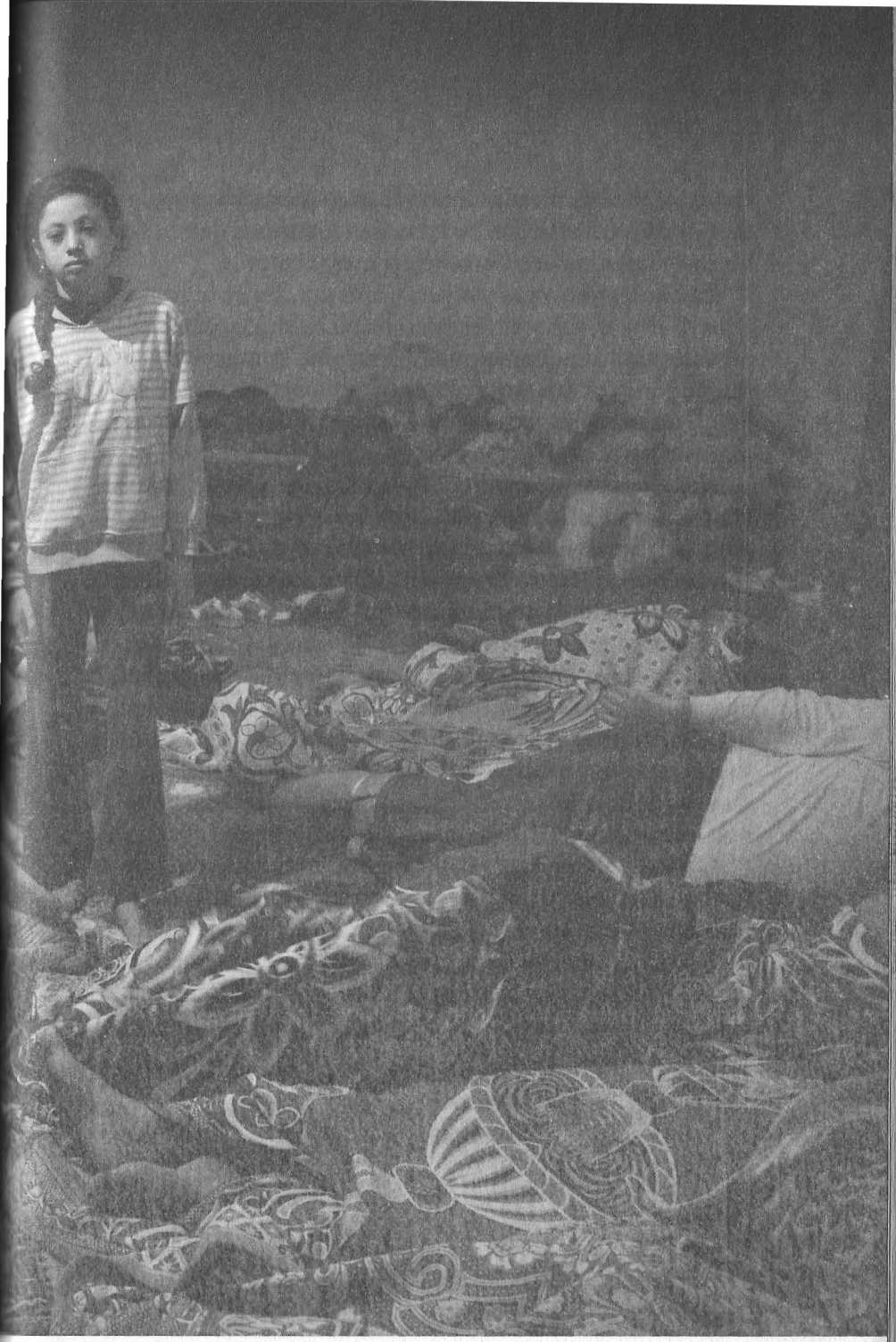
daha kıyıda yakalanmış, bazıları da ana gemiye ulaşmayı becermiş. Ancak, gemide artık yeteri kadar yiyecek içecek olmadığından o da geri dönmek zorunda kalmış. Denizde bir kum yığınına indirivermişler onları. Deniz yükselir de boğuluruz diye ödleri patlamış korkudan. Bazılarını peşin para karşılığında balıkçılar almış adadan. Sonra da polise teslim etmişler.

Tutukluların en genci beş yaşında. İki ablası ile beraber yakalanıp gözaltına alınmış küçük bir kız. Her akşam korkunç bir bağırış hapishane koğuşumuzda. İşkenceye uğrayanların, dayak yiyenlerin bağrışları, dayak atanların küfürleri ve bağırışları. 2011'in Ocak ayında diktatör Hosni Mubarak'ın hâkimiyeti sarsılmaya başlayınca, kitlelerin İskenderiye'de akın ettikleri ilk binalardan biri bu hapishaneymiş. Gardiyanları ve güvenlik güçlerini etkisiz hâle getirmiş, hapishanenin kapılarını açıp mahkûmları serbest bırakıp talan ettikten sonra da ateşe vermişler. Ta o zamanlarda nam salmış bu hapishane İskenderiye'nin en berbat işkencehanelerinden biri olarak. O zamanın işkencecileri kısa bir aradan sonra geri gelmiş. Hapishanenin katlarında boyacılar çalışıyor harıl harıl. Duvarlar tamir ediliyor, yangından kalan izler ve is boyanarak kapatılmaya çalışılıyor. Bağrışlara, çığrışlara ve yakarışlara aldırmadan lakayt ve monoton işlerine devam ediyor işçiler. Bizim gardiyanlardan birisi bu konuda şöyle demişti: "Mısır'da doğup büyüyen birisi bu bağrışları duymamayı öğrenir."

Amar tek pencereli koğuşumuzda bize pencerenin altında bir yer ayarlamayı başardı. Koğuşta da birbirimizden ayrılmıyoruz kafile olarak. Hussan dilini yutmuş gibi, genellikle uyuyor, hemen hiç konuşmuyor, devamlı uyuyor. Kardeşi ile Alaa da çok ender konuşur oldu. "Onun bu kadar hımbıl olduğunu bilmezdim" diyor onun hakkında. Teknelere koşarken Hussan'ın çantasını da Alaa taşımıştı. "Onu getirmesem daha iyiymiş. Hussan koşamaz, yüzme bilmez, morali de çok zayıf birisi" diyor. "Gerçek yaşamı bir saniye bile görmüş değil. Şam'da sözde dükkânda çalışıyordu ama

Bissan, İskenderiye'de hapishanede uyuyan sığınmacılar arasında.

hiçbir işe elini sürmezdi. Onun yapacağı işleri ya ben yapardım ya da elemanlardan biri. Hussan Gameboy'dan başka bir şey bilmez, sadece Gameboy'la meşgul olurdu."

İki kardeş yan yana yatıyor. Kardeşler, birisiyle sohbet etmeyi seviyor, sohbet edecekleri birini bulduklarında seviniyorlar ama kendi aralarında hemen hiç konuşmuyorlar. Birkaç gün geçtikten sonra Hussan tamamen kendinde değilmiş bir hal almaya başlayınca Alaa yumuşadı. "Hastalanmayasın kardeşim?"

Hakkımızda karar verecek olan kişi kahverengi takım elbiseli bir memur. Sırayla ve tek tek sorguya çekilmeye götürülüyoruz. Kim olduğunu, görevini veya adını söylemiyor. Sadece bir tiyatro oyuncusu gibi sesiyle oynayan birisi. Sorgulama aslında teslim alma ritüelinden başka bir şey değil. Amar'ın sorgulanması iki saat kadar sürmüştü. Sorgulama odasından geldiğinde Amar tamamen değişmişti, başka bir insan olmuştu. O zeki, tuttuğunu koparan, her işin üstesinden gelen, ailesinin direği; hapiste bile metanetini, yaşam inancını ve espriyi kaybetmeyen Amar çökmüştü ve durmadan da çöküyordu. Gözleri kapalı, sessiz sedasız, donuk oturur oldu. Yüzü bir çizgiye dönüştü Amar'ın.

Gazeteci olan bizler yakalandığımızda gerçek kimliklerimizi açıklamak zorunda kaldık. Diğerleri gibi biz de kaçak yollardan ülkeyi terk etmekle suçlanmıştık. Serbest bırakılmamız için Almanya ve Çek Cumhuriyeti büyükelçilikleri girişimlerde bulundu. Stanislav Çek yurttaşı. Yakalandıktan dokuz gün sonra Türkiye'ye sınır dışı edildik.

İkinci Bölüm

Vedalaşma II

8A numaralı koltuğun penceresinden bakınca simsiyah bir deniz uzanıyor arkada. Türk Hava Yolları uçağı İskenderiye Havalimanı'ndan kalktığında gece yarısına az bir zaman kalmıştı. Sınır dışı edilişimin uçuşu.

Stanislav Krupar ve bana kelepçe vurmadılar. Polisler, bizi hapishanedeki hücremizden alıp havalimanında bir hücreye getirdi. Çocuk denecek yaşta ince, Bangladeşli bir genç yerde bir karton üzerine uzanmış, sınır dışı edilmesini bekliyor. Enfeksiyona yakalanmış görüldüğü kadarıyla, tir tir titriyor. Stanislav ve bana uçuş için gerekli evrakımızı çıkış kapısında verdiler. Belgeler bizi birkaç saniye içinde başka insanlara dönüştürmeye yetti. Mahkûmiyetten, imti-

yazlı çok uçan kategorisine geçiverdik. Artık Avrupa denilen *Elysium* vatandaşı olduk. Birkaç metrekarelik hareket alanımızdan çıktık, bütün dünyanın kapıları bize açık. Elimde karton kapağında altın harfli soğuk damgayla "Avrupa Birliği" yazılı bordo kırmızısı pasaport.

Donuk ışıklar göstermişti uçağa biniş yolunu. Arka fonda hafif müzik. Hava parfümlü. Sevimli hostesler nazikçe selamladı. "Çay mı içersiniz, kahve mi?" Sınırı geçmemize engel teşkil eden bütün yapılanmalar ve müesseseler bize yardımcıydı artık ve üstelik reklamlarla ucuz geziler sunuyorlardı. Tüm engeller, bizi durduran ne varsa şimdi en kısa ve en çabuk yoldan hedefimize ulaşmamıza hizmet ediyordu. Uçak havalandıktan sonra yanağımı uçağın penceresine dayadım. Yorgunum, uykusuzum. Uzun süre denize baktım. Altımızda yüzlerce nokta hâlinde ışıklar, balıkçı tekneleri. Işıklardan biri olasılıkla ulaşamadığımız gemi. Birçokları için aşılmaz engel ve ölüm anlamına gelen Akdeniz'i hiçbir zorlukla karşılaşmadan uyuklayarak geçtik. Benim için derinden utanç verici bir duyguyla geçen gece.

Ülkelerimize dönüyoruz. Stanislav Prag'a, ben Güney Almanya'da Reutlingen'e. Sığınmacılarla ilişkimizi kesmedik.

Amar, Alaa ve Hussan'ın önlerinde daha çok büyük zorluklar duruyor. Asıl karabasan önlerinde onları bekliyor.

İnsanları deniz üzerinden Avrupa'ya iten Yakın Doğu krizi daha sonraki haftalarda iyice alevlendi. Eski savaşlar daha kanlı hâle gelirken yenileri başladı.

Savaşlar Hakkında

Esad'ın savaşı: Ülkenin birçok bölgesinden rejim güçleri çıkarıldı, rejim çok zayıfladı ama henüz yenilmedi. Esad'ı destekleyenler genellikle Aleviler. Onlar için savaş, sadece iktidar kavgası olmaktan çoktan çıktı, ölüm kalım savaşına dönüştü. O kadar çok kıyım oldu. Her iki taraf için de soykırım potansiyeli olan bir savaş bu. Muhalif güçlerin çoğun-

luğunu oluşturan Sünnilerle Şii Aleviler karşı karşıya. Barışmaları veya bir araya gelmeleri artık imkânsız.

Sünniler, Alevileri denize dökmekle; şehirleri, kasabaları ve köyleri Sünnileştirmekle tehdit ediyor. Cephede bir yerde bir yarılma görüldüğünde Aleviler paniğe kapılır oldular. Diğer taraftan birçok Sünni köyü boş, halk köyleri terk etti. Sığınmacıların çoğu Sünni. Çoklukla Alevilerin elinde olan Esad'ın hava kuvvetleri sistematik olarak Sünnilerin yaşadığı şehirleri ve köyleri bombalıyor. Dört yıllık savaşın sonucu olarak muhalif güçler de yorgun düştü. 2011 yılı ilkbaharında şiddete başvurmadan protestoları başlatıp, sonra silahlı mücadeleye girenler ya kaçtılar ya da yaralandılar veya savaşta öldüler. Bazı cephelerde birkaç ay içinde güçlerin yüzde yetmiş beşi eriyip gidiyor.

Çetelerin savaşı: Ölen isyancıların yerine isyanın ruhu ile uzaktan yakından ilişkisi olmayan yenileri geliyor. Onlarca büyük isyancı birliği rejime karşı savaş verirken sık sık birbirlerine karşı da savaşa girişir oldular. Gereksinimlerine göre cephe değiştiren yüzlerce milis gücü faaliyet hâlinde. Bazıları eşkıyalık yaparak, insan kaçırarak köylerde terör estirmekte. Köyler ise bunlara karşı milis kuvvetleri ile mücadele etme çabasında.

Radikal güçlere karşı savaş: "Özgür Suriye Ordusu'nun" ılımlı güçleri ve İslami Cephe güçleri radikal IŞİD'e karşı savaş hâlinde. Eldeki verilere göre şu ana kadarki ölü sayısı altı bin.

Radikal güçlerin iç savaşı: İslami güçler de birbirleri ile savaş hâlinde. El Kaide terör örgütüne mensup El-Nusra milis güçleri, Bin-Ladin haleflerine göre bile çok aşırı radikal olmaları nedeniyle resmen El Kaide'den atılan IŞİD'e karşı savaş hâlinde.

Kürtlerin savaşı: Herkes Kürtlere, Kürtler herkese karşı. Peşmerge güçleri, Suriye'nin kuzeyinde sık sık Kürt köylerine saldırmaları nedeniyle hem ılımlı isyancılara hem de radikal isyancılara karşı çetin bir savunma savaşındalar. Ilımlı ve radikal isyancılar Kürtlerin rejimi desteklediğini ve

gerçek Müslüman olmalarının mümkün olmadığını iddia ediyorlar.

Yeni Irak savaşı: 2014 yılında çoğunluk Sünni halk Bağdat hükümetine karşı isyan etmeye başladı. Eski Saddam Hüseyin rejiminin taraftarları IŞİD güçleri ile birleşmeye başladı. Birkaç gün içinde orta Irak bölgesinin büyük bölümünü ele geçirince Bağdat Hükümeti'nin ordusu düşme derecesine geldi. IŞİD milis kuvvetleri kitlesel kurşuna dizme eylemlerinde binlerce askeri katletti; Hıristiyanları Musul'dan sürdü, kiliseleri yaktı, yıktı. En azından kendi önemli merkezlerinin ve Bağdat'ın düşmesini engellemek amacıyla Şiiler de milis güçlerini savaşa çağırdı. Irak tümden parçalanma aşamasında.

Belirtilen bütün savaşlarda her saldırıya karşı saldırı ile yanıt veriliyor, köyler yakılıyor yıkılıyor, arazi yaşanmaz hâle geliyor. Her yeni saldırıdan sonra başka aileler de kaçmaya karar veriyor. Önce en yakın köye, sonra en yakın sınırı geçmeye, en yakın kıyıya ulaşmaya, denizi geçmeye.

Plaj III

Daha sonra bana anlattıklarına göre Suriyeli kardeşler Alaa ve Hussan İskenderiye'de üç hafta hapis kaldıktan sonra serbest bırakılırlar. Bizim sığınmacı kafilesi tamamen dağılmıştır. Amar orada kalır, günlerce sonra serbest bırakılır. Güney Almanya'da (Svabya) üçümüz için aldığım üç can yeleğini ve su arıtma tabletlerini hapisten çıkarlarken Alaa ve Hussan'a hediye eder Amar.

Uzun süre hapis yattıkları binanın önünde birbirlerine sarılırlar. Birisi "Hey!" der, "Bu akşam bir gemi kalkıyor. Bizimle gelmek ister misiniz?" "Hayır, yorgunuz. Kahire'ye gidip önce biraz dinlenmemiz ve kendimize gelmemiz gerek" olur Alaa'nın yanıtı. Adamın tam da polis karakolunun önünde şebekenin adamlarıyla telefonlaşmasına şaşırır Alaa. Uzun zaman hareketsiz kaldığından olsa gerek, istasyona giderken Alaa kalçasında ağrı hissetmeye başlar.

Kahire'de istasyonda onları kardeşi Muhammed karşılar. Muhammed'in bir dükkânı, sıcak suyu olan bir konutu vardır. Alaa duşa girip sıcak suyun altında uzun uzun yıkanır.

İlk gece korkulu rüyayla uyanır. "Neredeyim? Hapiste hücremde mi? Şebekenin adamlarının yanında mı?"

Serbest bırakıldıktan sonra iki gün geçmemişti ki onlarla beraber yolculuk etmiş olan arkadaşı Beşar telefon eder. "Bir planınız var mı? Bir defa daha deneyelim mi?" Alaa beklemeyi yeğler, gemilerin gerçekten Avrupa'ya ulaşıp ulaşmadıklarını kesin olarak öğrenmek istemektedir. Ama aslında kararını vermiştir. Kredi kartını yolda kaybettiğinden yeni bir kredi kartı alır. Beşar yine telefonda. Yakalanmadan önce son kaldığımız apartmanın sahibinin söylediğine göre yakında iyi bir gemi kalkacakmış, güvenilir insanlar, iki bin dört yüz dolar.

İlk kaçışta başlarına gelenler iki kardeşe iyi bir ders olmuştur. Yine yakalanacak olursan sana yüz avroya yardımcı olurum, hapishane kayıtlarına geçmeden serbest bırakırım diyen bir subayın numarasını almıştır Alaa. Numarayı hep yanında taşır. Turuncu sinyal renkli can yeleklerini ve ağırlık olmasın diye çekirdeklerini çıkardıkları büyük miktarda hurmayı alırlar yanlarına. Sırt çantalarını olabildiğince küçük tutmak için daha az giysi alırlar.

Alaa hâlâ kuşkulu bakar olaya, hemen coşuveren bir tip değildir. Ama gider, gitmek zorunda olduğu için gider. Tüm yaşamı Şam'dır. Şam'ın turistleri büyüleyen Roma ve Osmanlı tarzı kemerli sütunları arasında büyümüştür, turistlerin hayretten donakaldıkları pazarların, pazarlık dünyasının, kelimenin tam anlamıyla masalsı Doğu dünyasının ve yaşamının çocuğudur Alaa. Ailenin dükkânı çağlar öncesinin kemerli duvarları içine gizlenmiş bir mağaraya benzer. Alaa'nın dünyasında güneş yoktur ama pırıl pırıl altın, göz alıcı kumaşlar vardır. Satıcılar ve müşterilerin keşmekeşini sever, keşmekeş içinde görünüşte sanki hiçbir kural, hiçbir düzen yoktur ama her şey düzenlidir. "Arka-

daşlarımla buluşur, çay içer sohbet eder, tek bir cent harcamadan yarım günümü geçirebilirim orada."

Kardeşi getirir onları istasyona. Tren saat dokuzda kalkıncaya kadar bekler, arkalarından el sallar. Beşar her zaman olduğu gibi gecikmiştir. "Beşar acayip rahat insan" olur Alaa'nın yorumu. Alaa tam tersidir, hep huzursuz, hep diken üstünde, her şeyin kontrolünde olmasını isteyen biridir. Tren hareket etmiştir Beşar peronda peydahlandığında. Siyah uzun saçları uçuşur trenin ardından koşarken. Sırtında küçük çantasıyla koşar. Hareket hâlindeki vagonun kapı kolunu yakalar, bırakmaz. Sonra bir sıçrayışta biner trene, gelir kompartımanda yanlarına oturur. "Acayip bir insansın, Beşar" der Alaa.

Alaa ve Hussan'nın ikinci kaçışlarına giriştikleri gün hapisten çıkar Amar Obaid İskenderiye'de, serbest bırakılmıştır. Bize tercümanlık eden, karısı ve üç kızı ile vedalaştığımız Amar. Yorgundur, bitkindir, bütün gücünü yitirmiştir. Sınır dışı edilmeden önce bir kez daha görmek ister karısı Amar'ı, hapiste ziyaret etmek ister ama Amar reddeder. Karısı yalvarır: "Kim bilir ne kadar zaman birbirimize sarılamayacağız, Amar." "Hayır!" der Amar, "beni bu hâlimle görmeni istemiyorum." Sınır dışı edilmeden hemen önce beş yaşındaki en küçük kızı telefonda: "Baba, babacığım, ne zaman geleceksin? Bana ne zaman çikolata getireceksin?" Polisler Amar'ı havalimanında bir ay kadar önce Stanislav ve beni kapattıkları hücreye kapatırlar. Bizi İstanbul'a getiren aynı uçakla gönderirler Amar'ı. Mısır emniyet organlarının yurtdışı edilen Suriyeli sığınmacılara tek insafı "Lübnan'a mı yoksa Türkiye'ye mi?" sorusudur.

Daha sonra "Bir hiçliğe" uçuyordum diyecektir Amar. "O ana kadar ne olacağını her zaman bilen birisiydim, kestirebilirdim en azından. Ama o anda hiçbir şey bilmiyordum, kestiremiyordum da." İstanbul'da pasaport kontrol kapılarının arkasında bizim kafilenin en şişmanı Rabea beklemek-

tedir. Askere gitmemek için Suriye'den kaçan. Onu İstanbul'a birkaç gün önce sınır dışı etmiştir Mısır polisi. "Hoş geldin!" Selamlaşırlar, sarılırlar birbirlerine. Sonra metro ile Rabea'nın kaldığı semte giderler. Rabea bir apartman dairesi kiralamıştır, Suriyeli beş sığınmacı ile beraber kalmaktadır orada. "Burada sizinle kalmam mümkün değil, kalamam" der Amar. Hapiste geçirdiği o kadar zaman sonra başını dinlemek ister, kendine gelmek ister Amar. Rabea aynı cadde üzerinde ucuz bir otele götürür Amar'ı. Kahvaltı dahil bir geceliği elli dolar. Öğle vaktidir ama Amar'ın ayakta duracak hâli yoktur. Eşine telefon eder kısaca ve uyur. Bir daha uyanmamak arzusuyla uyur.

İskenderiye'de Alaa, Hussan ve Beşar gözde caddenin doğu ucunda bulunan yüksek binaya gider, asansöre binerler, asansörde banttan aralıksız ilahiler ve Kuran okunmaktadır. On ikinci katta bir zamanlar beraber kaldığımız konutun sahibi ile buluşurlar. Uzun boylu, yumuşak sesli eski mal sahibimiz Abu İbrahim uzun zamandan beri Mısır'da yaşayan Suriye'den gelme bir Filistinlidir. "Geçen defa olmayacağı belliydi, olması mümkün değildi" der selamlaştıktan sonra.

Seçimler öncesinde ordu gücünü göstermek istiyordu. Demokratların sözde kaosu ve Müslüman Kardeşler'e tek alternatifin kendileri olduğu imajını yaratma propagandasına girişmişlerdi. Bu nedenle o dönemde Avrupa'ya gidişler çok zorlaşmıştı. Ama seçimler artık geride kaldı, genelkurmay başkanı cumhurbaşkanlığı koltuğuna yerleşti, durum değişti. "Bana güvenin" der. "En garanti kaçakçı şebekesinin gemisine götüreceğim sizi." Önceleri sadece konutu insan kaçakçılarına kiraya vermekle yetinen Abu İbrahim, sığınmacılar üzerinden çok daha fazla para kazanabileceğinin ayrımına varmıştır artık. Bu nedenle simsarlık yapmak istemektedir. Sermayesi hemen hiç yok, riski de çok az, kâr marjı çok yüksek. Bulacağı her sığınmacı için üç yüz dolar garanti. Üç hafta önce bizim kafilenin hokkabazı Asus

için bir tekneye aracılık etmiş. Yolculuk sadece beş gün sürmüş, Asus şimdi İsveç'teymiş.

Ama bir sorun var.

Abu İbrahim parayı peşin istiyor. Benim de sığınmacı olduğuma inandığı zamanlarda Alaa bana bir keresinde, parayı peşin isteyene kesinlikle inanmamak gerek, demişti. İnanırsan Avrupa'yı göremezsin. Asus'dan da bir garanti istemiş Abu İbrahim, vereceği hizmetin karşılığı için. Asus parayı bir arkadaşına vermiş ve kendisi İtalya'ya varıncaya kadar Abu İbrahim'in evinde kalmasını rica etmiş. Öyle yapmışlar. Asus İtalya'ya varıp telefon ettikten sonra arkadaşı parayı Abu İbrahim'e vermiş ve evden ancak o zaman çıkmasına izin verilmiş. "Tamam. Biz de öyle yapalım" der Beşar. "Benim tanıdığım birisi yok" diyerek kaçamaklı cevap verir Alaa. Beşar'dan farklı olarak bu tür bir işin ne anlama geldiğinin tümden bilincindedir Alaa. Abu İbrahim bir güvence, rehin olmadan olmaz diye diretir.

Başka şebekelerin simsarları onları kazanmak isterler. Amar'ın bize aracılık eden arkadaşı Nuri sık sık telefon eder. Ertesi gün kalkacak, çok emin ve geçen defadan daha ucuz bir gemi olduğunu, geçen defa hapse girdikleri için indirim yapacaklarını söyler. "Bana gelin, gerisine karışmayın arkadaşlar" der. Alaa, Hussan ve Beşar huzursuz girerler yatağa, korku basmıştır. Geçen defa en azından denize ulaşmayı başarmışlardı. Bu defa şimdiden, daha denizi görmeden başarısızlığa uğradıklarından sinirleri gergindir. Gece yarısına kadar kafa yorarlar Kahire'ye geri dönüp dönmemeye, vazgeçip vazgeçmemeye. Hayallerinden vazgeçip vazgeçmemeye. İnsan normal yaşamda da çıldırmamak için vazgeçiyor ya birçok hayalinden gerçekleşmeyeceğini idrak edince.

"Hussan? Vazgeçelim mi şimdi?" diye sorar gece yarısı Alaa.

İbrahim ertesi gün sabahleyin beklenmedik derece nazik, candandır. Kahve getirir. Bir süre sohbet eder onlarla. Kadınlardan bahseder, en hoşuna giden sutyen numarasının kaç olduğundan bahseder yeniden güven kazanmak için.

Abu İbrahim yine konuya girince, "Senin yanında rehin olarak on gün divanda oturacak kimseyi tanımıyorum" der Alaa. Abu İbrahim: "Ona su veririm, yiyecek veririm, karnını doyururum, ona iyi bakarım." "Tanıdığım birisi yok" diye kestirip atar Alaa. "Peki o zaman bir teklifim var" der Abu İbrahim, "Şimdiye kadar kimseye böyle bir teklifte bulunmadım. Alaa'nın bir arkadaşı siz gittikten üç gün sonra parayı getirip bana versin. Üç gün sonra şebekenin adamları benden parayı almaya geliyorlar. Üç gün içinde siz zaten çoktan uluslararası sularda olursunuz." "Üç gün içinde uluslararası sularda olacağımızın garantisi nedir peki?" olur Alaa'nın yanıtı. Sonuçta öğleye doğru bir çözüm bulurlar. Üç arkadaş İbrahim'e rehin olarak bir arkadaş bırakacak, ama para vermeyeceklerdir.

Üçüncü gün vakit gelir, öğlen saat bire doğru İbrahim eve gelir ve "Başlıyoruz" der. Alaa aceleyle üç şişe su alır. Gemide kimyasal arındırılmış su dolduracaktır şişelere. Külot, çorap gibi gereksiz bütün giysilerini birkaç günlüğüne emanet olarak Abu İbrahim'e bırakır, yine hapse düşecek olurlarsa hapishaneye getirmesini rica ederler.

Kısa süre sonra dokuz kişidirler minibüste. "Birinizin telefonla konuştuğunu görürsem elinden alır, yere vurur parçalarım" der minibüsün şoförü yolculara.

Yirmi dakika kadar gittikten sonra deniz kenarında bir parkta indirilirler. Onları bekleyen genç bir adam çimenlere piknik yapıyorlarmış gibi uzanmalarını emreder. Yüzlerce Mısırlı tatilci gezmeye çıkmıştır parka. Ağaçların gölgelerinde, çimenlerde gezinirler çocuklarıyla. Ortam, çocukların sevinçli çığlıkları ile doludur. Alaa ve arkadaşlarına yakın bir yerde birkaç ağacın altında gençler pineklemektedir. İçlerinden birisi tanıdık gelir Alaa'ya. Kalkar onların yanına gider. Yaklaşınca öbürü de Alaa'yı tanır. Ve Alaa hatırlar: Son defasında elinde sopayla bizi plajda kovalayan gençtir. Kibar davranır Alaa'ya. Son defa turun berbat sonuçlandığını, suçun onlarda olmadığını söyler genç. Orada oturan gençlerin ekmek paralarını sığınınacı-

ları minibüsten indirdikten sonra ana gemiye götürerek kazandıklarını anlatır. "Peki bu defa başarılacak mı?" olur Alaa'nın sorusu. "Bana gerçeği söyle. Kardeşimin ikinci bir başarısızlığa dayanacak gücü kalmadı." Genç adam Alaa'ya denizde bir ışık gösterir. "Bu gemi sizi götürecek gemi, işte orada, hemen önümüzde. Bu kez ayakların denize bile değmeden bineceksin gemiye."

Sığınmacılar gün batımına kadar parkta beklerler. Piknikçiler, geziye çıkanlar parkı terk etmeye başlamışlardır. Sadece Suriyeli sığınmacılar ve Mısırlı gençler kalır parkta. Alacakaranlıkta Alaa parka yeni gelen küçük sığınmacı kafileleri görür. Yeni gelenler tedirgindir, sırtlarında renkli sırt çantaları vardır, çocukların ellerinden tutmuş girerler parka. Şebekenin adamları gelir, kafileleri dolaşıp sığınmacıları sayarlar. Şebekenin adamlarından birisinin saat yedide gereken işareti verdiğinde hava neredeyse iyice kararmıştır. O ana kadar birbirlerinden uzaktaki kafileler toplanır, tek bir kafile oluşturur, acele acele denize doğru yürümeye başlarlar. Kırmızı kabriyole arabasında afallayıp kalmış genç bir bayan "Nereye böyle?" diye sorarak bağırır.

"Eğlence gezisine çıktık" yanıtını verir gençlerden biri pervasızca. Kadın aracından iner ve peşlerinden bakakalır.

Deniz II

Bu akşam Amar Rabea ile İstanbul'da Boğaz'da bir kafede oturmaktadır. Tıraşlıdır, yurtdışı edilmeden önce ailesinin İskenderiye'de hapishaneye gönderdiği temiz keten elbise vardır üzerinde. Daha önce hep biraz saf, biraz aptal olduğunu düşündüğü Rabea'ya "Peki şimdi ne yapacağız?" diye sorar. Zaman içinde Rabea'nın kıymetini öğrenmiştir. "Meraklanma. Mutlaka bir yol buluruz" olur Rabea'nın yanıtı. Boğaz'dan geçen gemileri izler, çaylarını içerler hemen hiç konuşmadan. Sürgün Amar'a tatil gibi gelir, en azından içinde öyle bir his vardır. Ama bu hisler de çabucak uçup gider.

Sığınmacılar hızlı adımlarla denize doğru yürümektedir. Kendilerini gizlemeden yürürler bu kez. Kimse sona kalmak niyetinde değildir. Adımlar hızlanır, sonra ellerinden tutukları çocuklarıyla koşmaya başlarlar. Kıyıya ulaşırlar, önlerinde kayalardan oluşmuş küçük bir duvar vardır. Olasılıkla bir metre yüksekliğinde bir basamak. Bir tekne bağlıdır duvara. Deniz durgun, tekne hemen hiç sallanmaz. Sığınmacılar atlarlar tekneye, birbirlerine yardım ederler. Düzenli yürümektedir her şey, şebekenin adamlarından hiç vuran veya bağıran yoktur Suriyeli sığınmacılara. "İşler yolunda gidiyor" diye fısıldar tekneye bindikten sonra Alaa kardeşine. Geçen defa ne kadar zor olduysa, bu kez o kadar rahattır. Tekneyle on dakika giderler alacakaranlıkta. Kıyıda daha büyücek ikinci bir gemi vardır, demirlemiştir.

Çıkmak isteyenlere eller uzanır, eller iter arkalarından. Şebekenin adamları tekneleri birbirlerine halatlarla bağlamışlardır. Tekneler birbirlerine zarar verebilirler. Bu nedenle iki araba lastiği kıstırılmıştır teknelerin ahşap gövdeleri arasına, dalgaların darbelerini yumuşatıyorlar. Bir tekneden diğerine geçiş en riskli andır. Avrupa'ya ulaşmayı başaran sığınmacılar arasında birçok öykü anlatılır bir tekneden diğerine geçişte dengesini kaybedip düşen, boğulan veya iki tekne arasında sıkışıp ölenler hakkında. Birinden diğerine geçişte Alaa ve Hussan ayrıdırlar. Hussan önde, Alaa arkada oturmaktadır. "Ne olur, kardeşime dikkat edin, ona yardım edin. Dizlerinden rahatsız" diye yalvarır Alaa şebekenin adamlarına.

Bir buçuk saatten beri denizde yol almaktadırlar ve hâlâ yakalanma tehlikesi vardır. On iki millik Mısır karasularında seyretmektedirler. Karanlıkta bir sahil güvenlik gemisi görür Alaa, birkaç yüz metre uzaktadır, güvertede adamlar görür, radar dönmektedir, onları gözlemektedir –en azından o böyle sanmaktadır–, bir ay kadar önce Nelson Adası'nda bizi yakalayan gemi olduğunu düşünür. "Buraya kadarmış, artık bitti, yine İskenderiye'de hapishane" diye düşünür, çantasında ona yardım edeceği sözünü veren polisin telefon

numarasını aramaya başlar. Ama hiçbir şey olmaz. Kaçakçılar ilgisiz görünür, sahil güvenlik gemisi de istifini bozmaz, demirlediği yerde durur. "Bizi gördüklerine eminim" der kendi kendine Alaa. Olasılıkla şebekenin komutana ve mürettebata ödediği para bu kez boşa gitmemiştir.

Birkaç saat kadar sonra Alaa'nın omzuna dokunur arkadaşı Beşar. "Bak" der, "Mısır'ın son ışıkları." Geminin kıç bölümünde oturan Alaa başını arkaya çevirir, ufukta uzanan tül gibi zayıf bir ışık şeridi görür. Kısa bir süre sonra bir daha başını çevirdiğinde ışıklar görünmez olmuştur. Koyu bir karanlık kalmıştır geride artık.

Amar bu gece İstanbul'da kaldığı otel odasında çok kötü uyur. İkide bir uyanır, sağa sola döner. Xanax almayı kesmiştir, bu nedenle sık sık uyanır. Bir ara gece lambasını yakar. Yastığa dayanır, içini çeker, televizyonu açar.

Sabaha karşı geminin önünde kırmızı bir ışık yanıp sönmeye başlar. Sığınmacılar tedirgin olur, şebekenin adamlarına sorarlar ama yanıt alamazlar. Işık gittikçe büyür, iner çıkar dalgalarla. Sonunda görürler tam olarak ne olduğunu. Otuz metre kadar uzunluğunda bir balıkçı kotrası. Hepsinin geleceği olabilir ama hepsinin sonu da olabilir kotra. Balıkçı kotrasının adı "Al Basam", yani "Gülümseyen"di. Kotranın burun bölümünde süs olarak kuru bir ton balığı yüzgeci asılıydı. On iki kişilik bir mürettebatı vardı, hepsi de profesyonel balıkçı, güçlü kuvvetli, yıllardan beri beraber olan bir ekip, herkes ne yapacağını bilir. Sığınmacıları getiren gemideki şebeke adamları bir halat atar "Al Basam"ın burnuna, balıkçılar halatı yakalayıp çeker, kotra ile geminin gövdesi birbirine dayanır. Şebekenin adamları bu kez kotranın kıç bölgesine bir halat atar. Şebeke adamlarına dönüşüveren balıkçılar önce çocukları alır kotraya, sonra kadınları. Kaptan köprüsünün altındaki iki kamaraya yerleşirler. Erkeklere güverteye yerleşmeleri söylenir. İtinalı bir biçimde iki gruba ayrılırlar. Sığınmacıların yarısını daha iyi

iş bulabilmek umuduyla Avrupa'ya gitmek isteyen Mısırlılar oluşturuyor. Avrupa'ya vardıklarında Suriyeli olduklarını söyleyeceklerdir. Kotranın sol tarafına onlar, sağ tarafına Suriyeliler yerleştirilir. Bunun sebebini Alaa ancak birkaç gün sonra öğrenecektir.

"Al Basam"da şimdilik herkesin keyfi yerindeydi. Alaa çoktan beri kendini bu kadar rahat hissetmemişti. Kotra iyi durumdaydı, birçok sığınmacı teknesinde olduğu gibi çürümüş ahşaptan değil, metaldendi. Işıklandırılmıştı, kamaralarda ve dış alanlarda ampuller asılıydı. Güverte genişti, isteyen uzanabilirdi. Yetmiş üç sığınmacı almıştı kotra. Alaa'nın duyduğuna göre bazı sığınmacı kotraları yedi yüze yakın sığınmacı taşıyordu. Tuvaletler de işe yarar durumdaydı. Mürettebat sığınmacılara yemek yapıyordu. Pişiren, Ali adındaki miçoydu. Ali mutfaktan porsiyonları veriyor, sığınmacılar da dağıtıyordu. Herkese yeterince pide ve keskin kokan peynir düşmüştü. Alaa yemeyin diye herkesi ikaz etmiş, ama dinleyen olmamış, güvertede ilk kusmalar başlamıştı. Gördünüz mü diye gülmüştü Alaa.

İtalya'ya varmak üzere olduklarını düşünüyordu sığınmacılar. Alaa içten içe çoğu gitti, azı geride kaldı der. Bekleyiş, kaçırılma, Nelson Adası, onursuzca yakalanıp hapse tıkılmalar, hapishanede çaresizlik dolu zaman. Tüm bunlar geride kalmıştı.

Ama yine yanılmıştır Alaa.

Ertesi gün güvertede gezinmeye çıktığında güvertenin sol tarafındaki Mısırlılara sorar: "Nereye gideceksiniz?" Alacağı yanıtın İsveç veya Almanya olacağını düşünür doğal olarak. Ama yanılmıştır. "Yunanistan'a" yanıtını verir Mısırlılar. Alaa şaşırır. "Ama biz Yunanistan'a gitmiyoruz ki, İtalya'ya gidiyoruz" der. Mısırlılar yine aynı yanıtı verir: "Hayır, Yunanistan'a gidiyoruz."

Odyssea

İlk gün öğleden sonra ilk defa görür kaptanı Alaa. Geminin ön tarafında aniden yanında dikiliverdi. Alaa'yı görmez-

den gelir. Sığınmacılarla genel olarak pek konuşmaz kaptan, konuşursa da yaşlı erkek sığınmacılarla konuşur. Elli yaşlarında kısa boylu, ama güçlü kuvvetli, adının Abu Ahmed olduğu söylenen bir adamdır, güvertede pek görünmez. Kaptan köprüsünde yatar kalkar, kaptan köprüsünde yer içer. Kaptan köprüsünün yanında yatan sığınmacılar kaptanın bazen uydu telefonu ile başka gemilerin kaptanları veya şebekenin karadaki adamlarıyla konuştuğunu duyarlar. Kaptan telefonda hep alçak sesle, fısıltılı konuşur.

Abu Ahmed koyu kırmızı bir tişört, lekeli, bej pamuklu bir pantolon giyer genellikle. Mürettebat kaptana karşı çok saygılıdır, yumuşak sesle de olsa en küçük bir emir duyduklarında hemen koşarlar. Sabahleyin sığınmacılara hitaben konuşma görevini yardımcısı Mustafa'ya vermiştir. "Açsanız. Burada yemek veriliyor. Yorgunsanız rahat rahat uyuyabilirsiniz. Hastalanırsanız ilaç da var" der ikinci kaptan Mustafa.

Mürettebat iyi intiba bırakmıştı Alaa'nın üzerinde. Güçlü kuvvetliydiler, denizden ve gemiden anladıkları da belliydi. İskenderiye'nin altmış kilometre kadar doğusundaki liman şehri Raşidliydiler. Çoğu aynı sülalenin adamlarıydı, aynı sokakta oturuyorlardı.

En küçük rütbeli olan tayfa aşçı Ali. 18 yaşlarında, sırık gibi, elleri her zaman yağ, kir pas içindeydi. Aynı aileden olmayan tek kişi oydu mürettebatta. Çobanmış gibi emirler veriyordu sığınmacılara. Örneğin yakından bir gemi geçtiğinde veya onları bir gemi solladığında yatın görünmeyin, küpeşteye oturmayın düşersiniz gibi emirler veriyordu. Dalga fazla olduğunda çocukları tuvalete götüren de oydu. Teni diğerlerine göre oldukça esmerdi, çocuklar Ali'den korkuyorlardı. Hem de bir acayip kokuyordu. Sığınmacı taşıyan gemide günde yüz avroya yakın para alıyordu. Diğer tayfaların çoğu iki yüz avro kazanıyordu günde.

Yolculukta Alaa makinistle arkadaşlık kurdu. Onun adı da Abu İbrahim'di. Otuz yaşlarında, hafif sakallı. Kapüşonlu gri bir ceket giyiyordu, üç çocuk babasıydı. Alaa'nın söy-

lediğine göre iyi birisi. Mürettebattan en fazla para kazanan oydu, günde üç yüz avroya yakın para kazandığını anlatıyordu Alaa'ya gururla. Yardımcısı on beş yaşlarında yeğeniydi Abu İbrahim'in. Sessiz, efendi bir çocuk. Çırak olarak gemide bulunmaktaydı. Ustası gibi o da hemen motorun yanında yatıp kalkıyordu. "Dua etmeyi unutma" diyordu İbrahim Alaa'ya. Motor yeni sayılırdı, daha iki ay olmuştu gemiye monte edileli. "Dizel yeterinden fazla" diyordu, "gemiyi Mısır'dan İtalya'ya üç defa götürüp getirecek dizelimiz var." Yalan değildi söyledikleri. Bu nedenle, Alaa saygı duyuyordu İbrahim'e. Bir soruya, örneğin gemi İtalya'ya mı, yoksa Yunanistan'a mı gidiyor sorusuna, yanıt vermek istemediğinde, "Ben burada sadece makinistim" deyip çıkıyordu işin içinden.

İkinci gece Alaa ve Hussan kafa yordular geminin nereye gittiğine. Ertesi gün Yunanistan'a varmazlarsa gemi İtalya'ya gidiyor demekti onlara göre. Denizci olan Lazkiyeli birisinden Yunanistan'a üç günde varıldığını duymuştu Alaa.

Amar İstanbul'da yeni bir plan yapmakla meşguldü. Her şeye rağmen ve ne olursa olsun Almanya'ya gitmek istiyordu. Türkiye'de kalmak onun için bir opsiyon değildi. Yeni memleketi Türkiye olamazdı. Tabii ki ailesini İstanbul'a getirebilirdi ama geçimlerini nasıl temin edeceklerdi? Türkiye sığınmacı doluydu. Zaten bu ülkede milyonlarca Suriyeli ve Iraklı sığınmacı kendilerine yeni bir gelecek aramaktaydı. Almanya'da daha kolay bir yaşam düşüncesi yer etmişti aklında Amar'ın.

Planını hayata geçirmesi pek kolay değildi. Avrupa sınırlarını tümden kapatmıştı. Türkiye'nin batı sınırları yüksek tel örgülerle çevriliydi. Amar kaçarken bir çıkmaza girmişti.

Türkiye ile Yunanistan arasındaki Meriç Nehri boyunca iki tarafı da mayın döşeli sınırı bir yerlerden geçmesi gerekiyordu. Mayınlar ta Birinci Dünya Savaşı zamanından

kalmaydı. Yalnızca, kuzeyde sınır karadadır, on iki kilometre uzunluğunda. Yasal olmayan şekilde Avrupa'ya ulaşmayı başarabilen sığınmacıların yaklaşık yüzde doksanı son zamanlara kadar sınırı buradan geçiyordu. Avrupa Birliği'ne kaçışın ana güzergâhı. 2012 yılında yetmiş üç bin kişi geçmişti sınırı buradan. Yunanistan hükümeti sığınmacı akınını engellemek için dört metre yüksekliğinde tel örgü inşa etti, tel örgünün önünde bir de hendek vardır. Tüm sınır boyunca ısı duyarlı kameralar ve hareket sensörlü lambalar monte edilir. Sonuçta şebekeler sığınmacıları Bulgaristan sınırına kaydırmak zorunda kalır. 2014 yılında Bulgarlar da Yunanlılar gibi yapar. Sınırın kontrolü en zor yerine otuz kilometre boyunca üç metre yükseklikte üstü dikenli telle örtülü tel örgü çekerler. Sınır polisleri taşınabilir ısı duyarlı kameralar ve gece dürbünleri ile donatılır.

Kurbanların sayısı durmadan artar. Avrupalı politikacılar için sınırın en güvencesiz bölümü sığınmacılar için en güvenceli bölümüdür. Avrupa'nın dış sınırlarında donanım arttıkça, sınırlar geçilmez hal aldıkça şebekeler sığınmacıları daha tehlikeli güzergâhlara yönlendirirler. Sığınmacıların ölümü ile sonuçlanan her trajedi Avrupalılar için sınırları daha "güvenli" hâle getirmeye vesile olur. Güya ölümleri engellemek için alınır bu önlemler. Ama her yeni önlem daha çok ölüme neden olur.

Sonuçta Amar için tek yol, deniz yolu kalmıştı. Yine deniz, bu kez Ege Denizi.

Neredeyse sadece Suriyeli sığınmacıların yaşadığı caddedeki kafelere takılır. Şebeke adamları müşterilerini bu kafelerde bulur, sığınmacılar yeni haberleri paylaşırlar birbirleriyle, dedikodular yayılır kafelerde. Arada bir Türk polisi baskın yapar ama bir şey olmaz. Amar böyle bir kafede tanışır kaçmasına yardımcı olacak kişiyle. İzmir'e gitmesini, İzmir'de Yunanistan'a gidecek bir geminin beklediğini söyler Amar'a.

Amar teklifi kabul eder. Rabea'nın yerleştirdiği otelden çıkar, biner uçağa İzmir'e gider. Limandan üç yüz metre

kadar uzakta bir yere yerleşir. Yüzlerce beyaz yelken direği sallanır limanda, yan yana yüzlerce beyaz turist yatı bağlıdır. Amar bekler. Şebekenin adamının telefon etmesini bekler. Telefon eden olmaz. İstanbul'a geri dönmeye karar verir.

Alaa ertesi gün saat on sularında uyanır. Sırtı ağrır, başı ağrır. Gemide uyumak zordur, huzursuzluk vardır, ayaklarını uzatanlar, üzerine basanlar, geminin dalgalanması. Ali o gün çürük patateslerle ve bozulmuş yağla yenmesi mümkün olmayan iğrenç bir yemek yapar. Fırtına başlar, o güne kadar sakin olan deniz dalgalanmaya başlar, dağ gibi dalgalar gelir üstlerine doğru, gemi bir dalar derinlere bir çıkar. Alaa bacaklarıyla tutunmaya çalışır geminin gövdesi ile dış aksamları arasında. Sığınmacıların çoğu kusmaya başlar; güverte baştanbaşa yapışkan, sümüğümsü kusmukla kaplanır. Öğleden sonra bir ara makinist İbrahim "Yunanistan'a gidiyoruz" der Alaa'ya. Girit'te Mısırlı yolcuları indirip yeni sığınmacılar aldıktan sonra İtalya'ya devam edeceklerini ekler sözlerine. "Kaç kişi daha binecek?" olur Alaa'nın sorusu. Kaç kişi bineceğini İbrahim bilmiyordur, kaptan bile bilmiyordur üstelik.

Her geçen saat dalgalar büyür. Gemi, Akdeniz'in Mısır karasularından daha derin ana havzasına doğru yol alır. İstikamet Girit. Rüzgâr kuzeybatıdan sert eser. Sığınmacıları yine bir korku almıştır. Ya Yunanistan sahil güvenlik güçleri yakalarsa? Başkalarından, Yunanistan'a ulaşan sığınmacılardan duyduklarına göre, Yunanistan Suriyeli sığınmacılar için kocaman bir hapishaneden başka bir şey değildir. Ülkede açlık vardır, sefalet vardır. Atina'da insanlar her gün sabahleyin kuyruk olurlar yabancılar dairesinin önünde iltica başvurusunda bulunabilmek için. Kuyruktaki yüzlerce sığınmacıdan sadece birkaçına sıra gelir. Toplama kamplarında durum fecidir, Yunanistan'ın komşularının hemen hiçbiri AB üyesi ülkeler değildir, geçiş zordur, diğer ülkelere gitmek neredeyse mümkün değildir. İtalya'ya giden feribotlar sıkı kontrol altındadır, Bulgaristan sınırı aşılmaz

engel olmuştur. Arnavutluk ve Balkanlar üzerinden kaçak güzergâhı hem zor hem çok pahalıdır. "Al Basam"la yolculuk yapan Suriyeli sığınmacıların çoğu bu parayı ödeyecek durumda değildir.

Saat on üç sularında geminin ön tarafında yatan Alaa bir patırtı duyar. "Halat koptu!" diye kaptana bağırır aşçı Ali. "Al Basam"ın bütün süre arkasından çektiği, içinde şebekenin üç adamı bulunan teknenin dalgalarda sürüklendiğini görür Alaa. Tekneye mürettebatın ihtiyacı vardır, sığınmacılar İtalya'ya onunla gönderilecektir. Pahalı ve iyi donanmış ana gemiye İtalyanların el koyması tehlikesi vardır. O nedenle kıyıya yaklaştıklarında sığınmacılar o tekneye bindirilecektir. Mürettebattan tek bir kişi tekneyi İtalyan karasularına veya hatta İtalya kıyılarına götürecektir. Abu Ahmed'in mürettebatı çabuk davranır. Kaptan gemiyi geri çevirir, adamları denizde başıboş sürüklenen halatı yakalar, kurşun gibi ağırlaşan halatı sudan çıkarır ve tamir ederler. Yarım saat içinde sorun çözülmüş, arkada çekilen tekne yine bağlanmıştır.

Ön taraftan vuran dalgalar güvertenin üstünden aşar aralıksız, kadınların kaldığı kamaralara su girmeye başlar.

İki saat sonra halat yine kopar.

Tamir bu kez çok uzun sürer. Halatı değiştirmek zorunda kalır mürettebat. Arkadaki tekne yakalanır, yeni halata bağlanır. O ana kadar son sürat, üçüncü kademede yol almışlardır. Kaptan Abu Ahmed yavaşlanması emrini verir. İki kere öter geminin düdüğü. Makinist Abu İbrahim'e ikinci vitesi tak işareti verilmiştir kaptan tarafından. Yavaş giderlerse halatın kopmayacağını umut eder kaptan.

Akşam saat yedi sularında halat üçüncü kez kopar.

Tam o anda o ana kadar gördükleri en büyük dalga vurur gemiye, güverteyi süpürür geçer. Alaa geminin duvarına yapışmış, elleri ile kadınların kamaralarına giden kapıya dayanır dalgaya karşı. Çocuklar bağrışırlar, ağlayanlar vardır, dua edenler, merhamet sahibi Allah'a yalvaranlar. Bazı sığınmacılar şebekenin adamları ile konuşur, onları geri dön-

meye ikna etmeye çalışır, Yunanistan'a gitmenin tehlikeli olduğunu söyler, geri dönmeleri için yalvarırlar. Saat dokuz sularında kaptan köprüden iner, sığınmacılara cesaret vermeye, onları yatıştırmaya çalışır. Yunanistan karasularına fazla girmeyeceklerine dair söz verir. Güvertede Alaa'nın yanında çömelmiş sığınmacılardan biri kaptana, "Orada kaç kişi alacaksınız?" diye sorunca, kaptan "Sizin için bunun ne önemi var?" diye tersler adamı.

Köprüye çıkar ve yeniden Ali'ye bağırır. Ali çoktan anlamıştır kaptanın ne istediğini. Boş bir pet su şişesi alır, altına küçük bir delik açar, deliği tıkadıktan sonra şişeye su doldurur, şişenin ağzından parmağı ile marihuana teper şişeye, sonra da kaptana götürür. Kaptan marihuanayı yakar, şişenin altındaki deliğin tıpasını çıkarır. Şişedeki su boşaldıkça oluşan vakum marihuana dumanı ile dolar. Kaptan bir iki nefeste ciğerlerine çeker dumanı. Kafayı bulmanın en ucuz ve en etkili metodu. Alaa'nın dikkatini çeker, hemen bütün kaçakçıların kafası sürekli iyidir. Esrar içmek onlar için yemek içmekten daha önemlidir.

İstanbul'a geri dönen Amar daha önce kaldığı ucuz otelde bir odaya yerleşir yeniden. Otelin adı "Best House". Rabea ile buluşur. Rabea bu arada bir şebekede simsar yardımcısı olarak çalışmaktadır. Parası bittiğinden Rabea İsveç'e gitme planından vazgeçmiştir. Ailesi artık para göndermemektedir. "Bu akşam bir şey var" der. Şebeke patronları büyük bir nakliye hazırlıyorlarmış İtalya'ya gidecek bir yük gemisiyle, kişi başına altı bin beş yüz dolar istiyorlarmış. Amar kabul eder. İtalya Yunanistan'dan daha iyidir onun için. Otele gider, eşyalarını toplar, çıkış yapar, bir kafeye gider beklemeye başlar. Saatler sonra Rabea telefon eder, ertesi güne ertelendiğini haber verir.

"Tıpkı Mısır'daki gibi. Aynı rezalet!" diye iç geçirir Amar.

Ay iyice yükselmişti. Alaa ufukta ışıklar görür. Gece yarısı olmuştu. Gördüğü bir kıyı şerididir. Dağları seçebildiği

kanısına varır. Gemi kıyıya artık çok yakındır. Girit diye açıklar makinist. Kaptan Abu Ahmed Yunanistan yolcularına, arkadaki tekneye binmelerini söyler. Ali ve üç kişi geminin Mısırlıların kaldığı sol tarafını temizlerler. Kusmukları yıkar ve bertaraf ederler. Tekne "Al Basam"a geri döndüğünde şafak sökmeye başlamıştır. Teknede, hepsi de Kürt hepsi de İtalya'ya gitmek isteyen yetmiş üç genç adam vardır. Ellerinden, ayaklarından tutularak patates çuvalı gibi gemiye atılırlar. Deniz çok dalgalıdır, tekneden gemiye geçiş risklidir. Ali, Suriyelilere geminin sol tarafına geçmelerini söyler. Kürtlerin morali bozuktur. Onları kıyıdan alıp gemiye getiren şebekenin adamları bagajları dahil neleri var, neleri yoksa ellerinden almıştır.

Uyumadan, sadece yarı uyanık geçirdiği ikinci geceden sonra Alaa geminin diğer tarafına, yeni gelenlerin yanına gider. Yeni gelenler arasında Amar Obaid'i bulma umudundadır. Sık sık Amar'ı düşünür. Ah, der kendi kendine, keşke burada bunların arasında olsa. Her zaman her şeye bir çare bulan, her zaman ipleri eline alıp çözüm üreten Amar. Ama Amar yoktur yeni gelenler arasında. Kürtler Suriyeli olduklarını iddia ederler. Ama doğum yerleri ve başka ayrıntılarda muğlaktırlar. Alaa onların Türkiyeli ve Iraklı Kürtler olduğu kanısındadır. Avrupa'ya daha kolay iltica edebilmek için Suriyeli olduklarını söylediklerini düşünür. "Çok yemeyin!" ikazında bulunur onlara da. Ali biraz ekmek ve peynir getirince herkes onun ikazını unutur. Hemen hepsi de kusmaya başlar. Deniz tutmuştur onları da. Gemi Girit'i arkada bırakırken, öğürmeler ve kusmalar başlar. Ali bile dayanamaz getirdiği yiyeceklerin sağa sola yayılan kokusuna. "Bu koku var ya" der Alaa'ya, "bu koku insanlık ötesi bir koku."

Geminin yön değiştirmesiyle rüzgâr artık önlerinden değil, arkalarından eser. Geminin dalgalara vuruşları yavaşlamıştır, yine daha güvenli uluslararası sularda seyretmektedir. Suriyeliler rahatlamıştır. Hızlı yol alırlar, ama ertesi günün gecesinde kaptan Abu Ahmed geminin düdüğünü bir defa öttürür. Makiniste üçüncü viteste gitmekte olan

gemiyi birinci vitese alma emridir düdük. "Ne oldu?" diye sorar Alaa Abu İbrahim'e. "Bilmiyorum, kaptan ne emrederse ben onu yaparım" diye kaçamak yanıt verir. Kaptan yardımcısı Mustafa diğer sığınmacılara İtalya'ya gideceklerini; fakat motorun kızmaması için yavaşladıklarını söyler.

Öğleden sonra aynı kaçakçı şebekesinin İtalya'ya giden başka bir sığınmacı gemisiyle karşılaşırlar. Yiyecek ve içecek ikmali yapmak ister diğer gemi. Kaptan, Ali'ye diğer gemiye birkaç paket ekmek ve birkaç bidon su atmasını emreder. Ali emri yerine getirir.

Fırtına

O güne kadar geminin burun tarafından batan güneşin o akşam kıç tarafından battığı dikkatini çeker Alaa'nın. "Güneye doğru yol alıyoruz" diye açıklar etrafını saran sığınmacılara. Gemide biraz daha önlerde bulunan Beşar, Mustafa'yı oradakilerden birine, İtalya'ya yaklaştıklarını, yirmi saatten az bir uzaklıkta olduklarını, ama başka bir gemiye aktarılmaları gerektiğini söylerken duyar. İskenderiye'deki patron böyle emretmiştir. Yunanistan önlerinde yüz elli sığınmacı almaları gerektiği hâlde sadece yarısı kadarını alabilmişlerdir. Kişi başına üç bin dolardan hesap edilecek olursa, yaklaşık çeyrek milyon dolar eksiktir şefin dediğine göre. Bu nedenle bir de demir gövdeli, motoru yeni gemiye İtalyan sahil güvenliğinin el koymasını göze almak istemez. Sığınmacıların daha ucuz bir gemiye aktarılmalarını ister.

Makinist gece Alaa'ya cep telefonunun numarasını verir. Avrupa'ya gitmek isteyen tanıdığın biri varsa ona verirsin der. Biletin doğrudan mürettebata ait birisinden alınması hâlinde üçte bir daha ucuza geldiğini belirtir. İbrahim'in kendisinden hoşlandığı, samimi olduğu hissine kapılır. Dürüst insan bakışları vardır İbrahim'in gözlerinde ve Alaa o anda o gözlerde samimi bir korku sezer. "Dua etmeyi unutma!" diye ikaz eder makinist bir kez daha.

"Al Basam" yolcularını alacak olan gemi ertesi gün onlara yaklaşır. Gemi ahşaptandır. Gövdesi sarı-beyaz boyalı-

dır. Üç yüz elli sığınmacıyla çoktan kapasitesisin üstünde yolcu vardır gemide. Ali ve Mustafa Suriyeli sığınmacılara çömelmelerini, saflarını sıklaştırmalarını emrederler. Bir de tehdit savururlar: Yeni gemi onları almadığı takdirde Kaptan Ahmed hepsini geri götürüp Mısır sahil güvenlik güçlerine teslim edecektir. Yeni geminin kaptanının alacağı kaç kişi olduğunu tahmin etmesini engellemeye çalışmaktadır. Yeni geminin kaptanı daha şimdiden itiraz etmeye başlamıştır. Ahşap geminin kıçında dikilmiş metal gövdeli tekneye doğru bağırmaktadır: "Yapamam bunu! O kadar yer yok. Bunlar hayvan değil, insan!"

Alaa'nın bulunduğu gemide panik başlar. Şamlı bir kadın erkeklere yalvarır. "İtiraz edin, öbür gemiye gitmemek için direnin!" "Hepimiz ölürüz!" diye yakarırlar. Ama mürettebatın silahlı olduğunu herkes biliyordu. Alaa bir defasında kaptanın harita masasında bir tabanca görmüştür. Pek fazla seçenekleri bulunmamaktadır. Kendilerini kaderlerine bırakmaktan başka çareleri yoktur.

İki gemi belli bir süre yan yana dalgalarda hafif sürüklenirler. Metal gövdeli gemideki şebekenin adamları ellerinde kendirden örme halatlar, gemileri birbirine bağlamaya hazır, baş ve kıç taraflarında dikilmektedir. Ahşap geminin kaptanı "Önce bize dizel verin!" diye bağırır. "Yakıtımız yeterli değil."

Kaptan adına konuşan Mustafa, önce yolcular binsin yanıtını verir. Abu Ahmed ise görünürlerde yoktur. Öbür geminin kaptanı ise önce yakıt almakta direnir. İnsan dizel takası... Sonunda metal gövdeli geminin mürettebatından bazıları öbür gemiye bir hortum atmak zorunda kalır. Fakat bağlantı yerlerinde kelepçeler kopar, dizel denize akmaya başlar. Mürettebatlar karşılıklı birbirlerine lanetler okur, küfrederler. Alaa'nın tahminine göre dizelin yüzde yirmisi denize akmıştır. Gemilerin etrafında kahverengi sıvıdan bir halı oluşur.

Hortum tamir edilir ama bu kez makinist Abu İbrahim'in pompası bozulur. Öbür gemiye dizel basabilmek için elle-

rinde olmayan önemli bir yedek parçaya ihtiyaç vardır. Fakat, birkaç saat önce su verdikleri gemide ihtiyaçları olan yedek parçanın bulunduğunu bilir Abu İbrahim.

Kaptan Abu Ahmed cüretkâr bir manevraya başvurur. Geminin düdüğünü üç kez öttürerek İbrahim'e üçüncü vitese takmasını emreder, inatçı kaptanın ahşap gemisini İtalya'ya gitsin diye bırakıp ihtiyaçları olan yedek parça için o gemiyi aramaya koyulur. Telsizle beklemelerini söyler.

Ufukta diğer İtalya gemisini görene kadar bir saat geçer. Motorun hızını düşürmüş, yedek parçayı da hazır etmişti. Yeni pompa parçası bir gemiden diğerine atılır. Beş kilo ağırlığındaki parça düşerken on yaşındaki bir çocuğu kıl payı ıskalar.

Abu Ahmed tekrar geri döner, ahşap geminin tahminen bulunduğu pozisyona doğru yol almaya başlar. Bu manevra da başarılıdır. Bir saat daha geçtikten sonra ahşap gemiyi bulurlar. Anlaştıkları şekilde hareket eder, öbür kotraya yakıt ikmali yaparlar.

İkmal esnasında metal geminin gövdesi sertçe ahşap gövdeli gemiye çarpar. Ahşap geminin gövdesi yara alır, basınca dayanamayan ahşap kalaslar kırılır. "Bizi öldüreceksiniz!" diye bağırır metal gemiden tarafa ahşap geminin kaptanı. "Olmaz! Ben yapamam. İnsan bunlar, insan!" diye bağırır. Halatları çözdürür, tam gaz uzaklaşmaya başlar. Tek bir sığınmacı almamıştır gemisine.

Alaa her tarafı görecek konumda makine dairesinin egzoz kapağının üstünde, makinistin yanında oturmaktadır. Motorların çalışmasını emreden kaptan Abu Ahmed ahşap geminin peşine takılır. Alaa'nın tahminine göre ilk anlarda aralarındaki mesafe beş yüz metre civarındadır. Abu Ahmed diğer gemiyi dönmeye zorlamaya çalışır ama diğer gemi her seferinde kaçmayı başarır. Alaa'nın daha sonra öğrendiğine göre, ahşap geminin kaptanı İskenderiye'de kaçakçı şebekesinin şefi ile telefonlaşır. İki gemi de aynı şebekeye aittir. Kaçakçı şebekesinin şefi, motorları derhal durdurup diğer

gemideki yüz elli sığınmacıyı alacak olursa yirmi bin dolar vereceğini söyler. Gemideki sığınmacılar korkmuşlardı, kendi aralarında para toplamaya başlarlar. Gemileri eski ve gövdesi oldukça çürüktür. Ahşabı tutan demir çiviler ve perçinler paslıdır. Daha fazla yolcu alacak olursa geminin batacağından emindirler. Kaptana, yola devam etmesi durumunda hemen orada yirmi bin dolar teklif ederler. Kaptan kabul etmez. Emre uymak zorunda olduğunu, yoksa şebekenin adamlarının Raşid'de ailesini tehdit edeceğini söyler. Bir saat kadar pazarlıklardan, kaçış ve kovalamacadan sonra motorları durdurur.

O günün akşamı ahşap gemide beş yüz sığınmacı sıkış tıkış istif olmuş durumdadır. Küçük bir köyün nüfusu kadar insan. Vücutlarından zemin görünmez, ayaklar ayakları, bacaklar bacakları iter; eller ve kollar tanımadıkları insanların omuzlarına veya karınlarına yaslanır; karın karına, birbirlerinin nefeslerini koklayarak yatarlar. Derz doldurucu beton gibidir bagajlar azıcık boş kalan aralıklarda. Tıraşsız, günlerdir yıkanmamış, üst başlarında kurumuş kusmuk kalıntıları, idrar ve dışkı kokan beş yüz insan... Sığınmacıların çoğu geminin kıç tarafına yığıldığından orası suya fazla batmıştır. Yeni mürettebat Alaa, Hussan ve Beşar'a üst güverteye çıkmalarını söyler. Kalabalığın arasından, insan organlarının yarattığı çalılıktan yol bulup üst güverteye çıkmaları yarım saatlerini alır. Ön tarafta, geminin baş tarafında yer vardır ama başka alternatifi olan kimse orada oturmaz veya yatmaz. Rüzgârdan korunmasızdır. Hava soğuktur, Alaa titremeye başlar. Denizde "Al Basam"ı arar gözleriyle. Küçücük bir noktadır ufukta, sonra nokta da kaybolur.

Alaa'nın daha sonra duyduğuna göre o saatlerde kaptan Abu Ahmed'in mürettebatı balıkçı kotrası süsü vermek için ağ atmaya başlamıştır. Geminin ambarında turna balıkları, berlam, uskumru ve sardalya dolu olarak Mısır'a döneceklerdir.

Amar İstanbul'da günlerini beklemekle geçirir. Yeniden sigaraya başlamıştır, çok sigara içer, ömründe o kadar çok içmemiştir. Bir öğle sonrası bir kafede Rabea ile buluşur. Rabea "Bu akşam" diye başlar, Amar otele geri döner. Otelin her katında yatmıştır Amar. Odasına çıkınca Rabea telefon eder. "Bu tipler seni bir konteynere kapatacaklar" der. Rabea'nın şefi, simsar başı bunu kabul etmemiştir. Simsarlar, şebekenin adamları, bir kafede buluşmuş, tartışmışlar, Rabea'nın şefi "Konteynerlerde ölürler" diye itiraz etmiştir Rabea'nın söylediğine göre. "Limanda unuturlarsa ne olacak? Dört beş gün temiz hava almadan nasıl yaşayacaklar?" diyerek kabul etmemiştir. "Yeni bir çözüm bulacaklar, mutlaka bulurlar" diyerek Amar'ı yatıştırır Rabea.

O gece Amar Xanax haplarından yarım tablet alır.

Denizde geçirdikleri altıncı gündü. İsimsiz, yeni gemide ilk gece. Geminin gövdesinde herhangi bir amblem de yoktu, mürettebat eskisine göre daha suskundu, daha az bilgi veriyordu. "Al Basam" mürettebatından çok farklıydı mürettebat. Kendilerine güvenleri yoktu, ne yaptıklarından emin değillerdi. Zayıf, kaburgaları görünen, ekip oluşturamayan altı gençten ibaretti, tek vücut bir ekip değil. İki tanesi ilk kez uzun bir deniz yolculuğuna çıkmıştı. Adı Abdullah olan kaptanın başında her zaman deri bir fötr şapka vardı; sığınmacılara daha yakın, daha fazla konuşkandı, yolcularla iyi ilişki kurmaya gayret ediyordu. Hatta yaşlılardan bazılarını kaptan köprüsünde yatırıyordu. Alaa, yine de korkuyordu kaptandan; otoriter değildi, eşit rütbeli kişilerden biri gibiydi. Yavaş konuşuyordu, sesi yumuşaktı, mürettebat sık sık söylediklerini duymazdan geliyordu. Bu kadar çok yolcusu olan gemide gerektiğinde otoriteyi sağlayacak bir adam mıydı?

Sabah. Alaa gemide gezintiye çıkar. Gemide gezmek zordur, ayak basacak yer yoktur, ağır aksak bir güverteden diğerine gider. Tanıdık birisini bulabilir miyim diye bakınır. Pislik içindeki mutfağın yanında elinde akıllı telefon olan

Humuslu bir öğretmenle karşılaşır. GPS'le yerini bulmak mümkün olan telefonlardan. Aküsü bitmesin diye genelde kapalı tutup arada bir açmaktadır telefonu. Sığınmacılara İtalya karasularına çok yakın oldukları söylenmişti o ana kadar. GPS, ama, farklı göstermekteydi, buna göre gemi İtalya'dan çok uzakta, Libya'nın doğusunda bulunan liman şehri Bingazi'ye daha yakın bir yerlerdeydi. Öğretmen geminin Sicilya istikametinde seyrettiğini ama çok yavaş olduğunu söylemekteydi. "Bu hızla gidersek İtalya'ya beş günde zor varırız."

Vakit öğleyi yeni geçmiştir. Bir gün önce "Al Basam"ın yedek parça aldığı yeşil-mavi kaçakçı gemisini görürler. Yavaş yavaş dalgalarda sürüklenmektedir. Yüzlerce el sallanır. Kaptan geminin kıç tarafında sığınmacılara hitap ederek bir konuşma yapar. Öbür geminin motorunun bozulduğunu, gemiyi İtalya'ya çekmek zorunda olduklarını söyler. Kalabalıktan huzursuz bir uğultu yükselir, öfkeden ellerini kaldıranlar, el kol sallayanlar görülür. Kalabalığı yatıştırmak için kaptan, İtalya'ya dört saatlik bir mesafe kaldığını söyler. Öbür gemiden hiçbir yolcuyu almayacaklarına dair söz verir. Huzursuzluk gittikçe artar, sesler yükselir. Geminin başka bir gemiyi İtalya'ya kadar çekecek güçte olmadığını bağırmaya başlarlar. "Bu gemi parçalanır!" diye kaptana bağıranlar vardır. Bazı genç adamlar kaptana akıllı olmasını, kalabalığa karşı altı kişilik mürettebatın hiç şansının olmadığını haykırırlar. "Biz sizden çok, çok fazlayız! Siz bizi öldürmeden önce biz hepinizi öldürürüz."

Kaptan dümene geçer yeniden. Yön değiştirir, batma tehlikesi ile karşı karşıya olan gemiden uzaklaşır. Yarım saat sonra ise tekrar diğer gemiye doğru yol almaktadır ve yolculara hitaben tekrar bir konuşma yapar. "Şansımız yok. Mecburum." İskenderiye'deki şeflerin uydu telefonu üzerinden "Al Basam"ı gönderip, metal gövdesini gemiye çarptırmakla tehdit ettiklerini söyler. "O zaman burada hepimiz ölürüz." Sığınmacılar kaptanın doğru söyleyip söylemedi-

ğini bilemezler ve sonuçta tek bir sığınmacının alınmaması şartıyla öbür geminin çekilmesini kabul ederler.

Aslında kaptan şeflerden prim koparmıştır. Kendisine ek olarak yüz bin dolar ödenmesini kabul etmişlerdir şefler. Bunu, kaptan köprüsünün hemen yanında yatan, uydu telefonundan konuşulanları duyduğunu söyleyen Suriyeli bir sığınmacı daha sonra anlatmıştır.

Motorları bozuk gemi halata bağlanır ve çekilir.

Denizde geçirdikleri yedinci gün Alaa gemideki şebekenin adamlarından birisine İtalya'ya ne kadar kaldığını sorar. Yedi veya sekiz saat kaldığı yanıtını alır. Öğretmenin akıllı telefonu hâlâ Bingazi açıklarında bir yerlerde olduklarını gösterir. Ön tarafta birlikte oturdukları adamlara Alaa "Bunlar bize yalan söylüyorlar" der. Adamlar inanmaz, GPS'nin kafayı yediğini söyleyerek savuştururlar. Yakında İtalya'da olacakları umuduyla güvertede yatar, uyuklar, kusar, kalkan midelerini tutarlar. Söylediklerine kimsenin inanmadığı Alaa çaresizlik içinde kıvranır.

Dalgalar yine kuvvetlidir, tıpkı Girit önlerinde olduğu gibi güçlüdür. Rüzgâr kuzeyden vurur, sığınmacılara göre Avrupa'nın olması gerektiği yerden. Kaptan, dengenin sağlanması için sığınmacıların hepsinin geminin sol tarafına geçmesini söyler. Dalgalar soldan vurur. Güvertenin üstünden püskürür. Çocuklar ağlar. Alaa, on yaşlarında bir oğlan çocuğun babasının elini öptüğüne ve yalvardığına şahit olur. "Babacığım, ne olur, ben burada ölmek istemiyorum." Ve Alaa çocuğun babasının da ağladığını görür.

Ertesisabah güneş geminin ters tarafından doğar. Önceki iki günde olduğu gibi sağdan değil, soldan doğmuştur güneş. Yanında oturan şahsı Alaa "Yine ters yönde gidiyoruz" diye uyarır. Mutfakta uyuklayan öğretmenin yanına giderek akıllı telefonu aktive etmesini rica eder. GPS de İtalya istikametinde değil, Bingazi istikametinde yol aldıklarını gösterir. Defalarca olduğu gibi şebekenin adamlarından birisine yine sorar, yine yanıt alamaz. Öğleye doğru arkalarından çektikleri yeşil-mavi gemiden sesler yükselir. Suları

bitmek üzeredir, su isterler. Ama Alaa'nın bulunduğu kotrada da pek fazla işe yarar temiz su yoktur. Güvertedeki bidonlarda yeşilimtırak, koyu kıvamlı bir sıvı çalkalanmaktadır geminin hareketiyle. Bidonlar bir buçuk haftadan beri güneş altında kaldığından su yosun tutmaya başlamıştır.

O gün dalgalar kuvvetlidir; düşünecek zaman bile bulamazlar; elleri, ayakları, tırnakları ile bir yerlere tutunmaya çalışırlar. Alaa'nın ayakları sürekli gerilmeden kaskatı kesilmiştir. Duvar gibi dalgalar vurur güverteden içeriye, gemi bir iner bir çıkar.

Sallanıp, yalpalayıp duran geminin üzerinde muazzam, yıldızlı bir gökyüzü vardır o gece. Gemi bir taraftan diğer tarafa savrulurken Alaa, başının üzerinde inanılmaz güzellikteki parıltıyı seyreder. Yıldızlar o güne kadar hiç görmediği güzelliktedir. Siyah kadife üzerine bir kavanoz toz şeker serpilmiş gibiydi, der Alaa. Kıymetli kumaşlar dünyasında, babasının dünyasında büyümüştür, kadifenin ne olduğunu iyi bilir.

Bir haftadan beri Amar'ın hiçbir sonuç elde edememesiyle sabrı tükenmeye başlayan eşi telefonda huzursuzdur, gergindir. Amar yatıştırmaya çalışır. Başaracağını, kaybettiğini sakın düşünmemesini söyler. "Yine birlikte olacağız, Rolanda!" En büyük kızına "Sabret! Her şey yolunda ve kontrolümde." En küçük kızına da, "Baban seni çok seviyor" der. En küçük henüz beş yaşındadır. Aslında çaresizdir. Ne büyük bir çaresizlik olduğunu söylemez onlara. Hemen hep otel odasındadır, sırtüstü yatar, ellerini başının altına kavuşturur, tavana bakar çaresiz.

Gri bir şafak söker gri denizin üstünde. Yeni gün puslu başlar, denizse bulanıktır. Biraz ilerlerde dalgaların arasında renkli bavullar ve bagaj parçaları sürüklenmektedir. Alaa turuncu bir can yeleği, gemiye daha yakın bir yerde plastik bir kadın ayakkabısı görür. Sığınmacılar korkmaya başlamıştır, huzursuzdur. Bazıları hâlâ şebekenin adamlarına

inanır, İtalya yakınlarında olduklarını zanneder. "Eşyaları filikayla kıyıya gitmeden önce sığınmacılar atmıştır" diye düşünürler önce. Umutlarını yitirmeme mücadelesidir onları böyle düşünmeye zorlayan. Birçoğu, ama, dalgaların arasında yüzen eşyalarda ölümü görür. Birbirlerine bir şeyler anlatırlar, fısıldaşırlar, tartışırlar, dua ederler. Bulundukları yerde muhtemelen kısa bir süre önce bir sığınmacı gemisi batmıştı. Burada insanlar boğulmuş, diye düşünürler. Birkaç saat sonra düşüncelerinde haklı olduklarını da öğreneceklerdir.

Kaptan tuvalete gitmek için dümen dairesinden çıkınca Alaa peşinden bağırır: "Söyle artık nerede olduğumuzu! İtalya açıklarında değiliz, Bingazi açıklarındayız!" "Evet, doğru. Bingazi'ye yakın bir yerdeyiz" yanıtını verir kaptan tersleyerek ve Alaa'nın yüzüne bile bakmadan gider.

Alaa o anda tüm umutlarını yitirir.

Kısa bir süre sonra sığınmacı yolculardan biri, kaptan köprüsünün yanından geçerken, kaptanın uydu telefonu üzerinden İskenderiye'deki şeflerle yaptığı görüşmeye kulak misafiri olur, gerçeğin ne olduğunu öğrenirler. Kaptan ayrıca otuz bin avro talep etmektedir telefonda. Kaptan, birkaç saat içinde parayı Raşid'de ailesine vermeyecek olurlarsa, gemideki bütün sığınmacıları Mısır'a geri getirip emniyet organlarına teslim etmekle tehdit eder. İki buçuk günden beri Libya açıklarında dolanıp durduklarını söyler. Sığınmacılar açık denizde rehin alınmışlardır. Bu kaçış esnasında Alaa ikinci kez rehin alınmış olur.

Alaa kardeşi Hussan'a "Belki biz burada ölürüz" der.

Ölüm Kalım

Önce alçaktan, neredeyse duyulmaz hâlde başlar, giderek artar gürültü sesi. İlk duyanlar yukarıda, güvertedeki genç Kürtlerdir. Uğultu patırtıya dönüşür, gitgide sertleşen gürültü kulak tırmalayıcıdır. Kürtler bağırmaya, ellerini kollarını sallamaya başlar. Denizde onuncu gündür, sabah saat dokuzla on arası. Diğer sığınmacılar da başlarını kaldırır.

"Helikopter!" diye bağırmaya başlayanlar vardır tek tük. Sonra çoğalır "Helikopter!" diye bağıranlar. Artık görünmeye başlar gürültünün kaynağı. Gri, puslu gökyüzünde siyah bir nokta giderek büyür, uzun ve kalın bir çizgiye dönüşür tepesinde uçuşan tırtıklarla. İki saat kadar döner başlarının üstünde helikopter.

Şebekenin adamları görev yerlerini terk ederler, helikopteri daha görür görmez makine dairesine koşarlar. Hapse atılmak istemediklerinden, helikopterin çektiği fotoğraflarda görüntülenmek istemezler. İçerde üstlerindeki yağlı kirli tulumları çıkarıp temiz tişört ve temiz pantolon giyerler. Kaptan, 18 yaşlarında Suriyeli bir sığınmacıya dümene geçmesini söyler. "Çekil dümenden, çekil!" diye bağırır Alaa ona. "Sen ne yaptığının farkında mısın?" Alaa genci tanımaktadır. İyi niyetli, mülayim, biraz aptal ve saf bir oğlandır. Sahil güvenliğin onu kaçakçı olarak tutuklayabileceğinin ayrımında değildir.

Helikopterin hangi devlete ait olduğunu kimse tespit edemez. Dedikodu alır yürür gemide. Bazıları bir Yunan helikopteri olduğunu söyler. Bu Yunan sahil güvenliği, derler. Bazıları da bütün yorgunluklarıyla sayıp söver. Bütün bunları en sonunda Yunanistan'a gelip tıkılmak için mi çekmişlerdi? Öyle pahalıdır ki oradan İtalya'ya kaçmak, orada yaşama tutunmak. Sığınmacılardan bazıları pişmandır, keşke Mısır'da kalsaydık diye geçirirler içlerinden; Mısır'da ailelerimiz var, para kazanabilir, bir sonraki gemiyle şansımızı deneyebilirdik, diye hayıflanırlar.

Ufukta belli belirsiz gölgemsi görüntüler oluşmaya başlar, silüetler denizdedir. Yavaş yavaş yaklaşırlar. Üç yönden, üç gemi. Sonra önlerinde devasa bir gemi peyda olur. Neredeyse doksan metre yüksekliğinde, açık mavi metal duvarda lâcivert harflerle "Maersk Line" yazar. Yüklü bir konteyner gemisi, Alaa'nın o güne kadar gördüğü en büyük gemi. Sağdan ve soldan deniz kuvvetlerine mensup iki gemi yaklaşır sanki konteyner gemisinin etrafını sarmaya çalışırlar. Sığınmacıların daha sonra duyduklarına göre donanma

komutanının emri üzerine konteyner gemisinin kaptanı motorları durdurur. Devasa geminin burun dalgası sığınmacı gemisini tehlikeye sokacağından, hatta alabora olmasına neden olacağından durdurulmuştur motorlar. Devasa geminin duvarı rüzgârı ve dalgaları keser, açık denizde adeta liman oluşturur. "Ne oluyor?" diye sorar Alaa. "Bunların hepsinin bizim için geldiğini sanmam."

Uzakta geminin megafonundan "Burası, İtalya Cumhuriyeti Sahil Güvenliği!" sesi duyulur. Bazı kelimeler net anlaşılır, bazıları rüzgârdan anlaşılmaz. "Motorları durdurun, aksi takdirde ciddi sonuçlara katlanmak zorunda kalırız, kalırsınız!"

Amar hâlâ İstanbul'da oteldedir. Öğleden sonra Rabea telefon eder. "Tamam, hiçbir sorun yok" diye teminat verir. Amar otelden çıkış yapar, yakınlarda bir kafede beklemeye başlar; sonra bir taksi gelip onu alır, dolambaçlı yollardan modern ve lüks bir otobüse getirir. Otobüsteki elli beş sığınmacıdan sadece üç tanesi Suriyelidir. Azerbaycanlı veya Özbekistanlı olan diğerlerinin hemen hepsi uyumaktadır. Otobüs İstanbul'dan çıkar, dağdan, virajlı ara yollardan Karadeniz istikametinde yol alır. Amar nerede olduğunu akıllı telefonunda GPS ile kontrol eder. Neredeyse kimsenin yaşamadığı köylerden geçer, dağlık bölgenin zirvesine doğru giderler. Karadeniz'den artık sadece on kilometre uzaklıktadırlar. Şoför aniden durur, İstanbul'a geri döner. Hiçbir açıklamada bulunmaz şoför. Tekrar "Best House" isimli otele döndükten sonra, Rabea telefonda Amar'a, "Ah, Amar" der, "Karadeniz'de bir tane kömür yük gemisi sizi bekliyordu. Şebekenin adamları sahil güvenliğe para yedirmişler, sahil güvenlik 'Sabaha karşı saat iki ile üç arası gemiye binebilirsiniz.' demiş. Fakat otobüs bir saat gecikmiş. Yük gemisi yolcu almadan yoluna devam etmiş."

Amar üzerinde bir atletle yatağında yatmaktadır. Ertesi gün bir sürü telefon konuşması yapar, eski ilişkileri yeniden canlandırmaya veya yeni ilişkiler kurmaya çalışır. Konuş-

malardan birinde, iki ay önce Abu Hassan'la arasında aracılık yapan Kahireli simsar Nuri'nin İstanbul'da olduğunu öğrenir. Nuri İstanbul'da da iş çevirir, para kazanır, sınır ötesi iş yapan birisidir. "Ne? Sen hâlâ buradan gidemedin mi?" diyerek güler Nuri telefonda. Nuri'nin evinde buluşurlar. Nuri iki ayrı şebekenin iki adamını çağırmıştır Amar için. Nuri gibi Suriye Daralıdırlar. İkisi de teker teker Amar'a tekliflerini açıklarlar.

"Benimle gel." der ilki. Yaya olarak Yunanistan'a geçmeyi deneyeceklerdir. "Gündüz uyur, gece gideriz." Üç günde varacaklarını söyler. Sınırın öbür tarafında minibüslerin beklediğini ekler sözlerine. Ayda iki defa sınırdan sığınmacı geçirdiğini, her seferinde otuz sığınmacı olduğunu, iki bin dolar aldıklarını, dağda yürümek için bot ve uyku tulumu da verildiğini söyler. Amar teklifi kabul etmez, dizinden sorunu olduğunu belirtir. Üç gün sürecek yaya yolculuğuna dayanamayacağını düşünmektedir.

"Benimle gel" der ikincisi de. "Marmaris'e gideceksin, orada bizim bir turist yatımız var. Yarın onlarla, turistlerle Rodos'a geçersin" der. Üç bin dolar civarında para aldıklarını ekler sözlerine. Amar teklifi kabul eder. Eşyalarının çoğunu, Kahire'deki eşine vermesi için, Nuri'ye bırakır. Yanına aldığı eşyaların tümü karın çantasına sığacak kadardır. Marmaris'e uçar, yirmi beş dolara bir otel odası kiralar, ertesi gün yatın kaptanı bir Rus ile buluşur. Kaptanın yanında kucağında bebeği ile eşi de vardır. "Ben aslında sadece Rusları kaçırıyorum" der kaptan. Ama Avrupaî görünüşünden ötürü Amar'ı götüreceğini söyler. Yatının sadece üç buçuk metre uzunluğunda olduğunu, bu nedenle yolculuğun iyi hava şartlarına bağlı olduğunu söyler. O anda hava şartlarının iyi olmadığını söyler, dalgaların yüksekliğinden bahseder ve gidemeyeceğini belirtir.

Amar yine zamanının çoğunu yatakta geçirir, bu kez Marmaris'te bir otelde. Üç gün sokaktan araba klaksonları, kafelerden gelen uğultu hâlindeki sesleri duyar; kafeler doludur, kadınlar kahkahayla güler, erkekler nargile içerler. Telefonu çaldığında eşinin numarasını görünce açmaz.

İtalyanlar önce kadınları ve çocukları alırlar sığınmacı teknesinden, ertesi gün erkekleri. Kurtarma işi bir gündüz ve bir gece sürer. Sığınmacıların gözünde uzay yaratıkları ile karşılaşan astronotlara benzer Avrupalı askerler. Beyaz plastikten koruma giysileri içindeki İtalyanlar, ağız korumalı maskeler takmışlardır. Başlarında plastik kapüşon, ellerinde eldiven vardır. Enfeksiyon korkusu.

Sığınmacıların arasında en iyi İngilizce konuşanın Alaa olduğunu fark ederler, koordinasyonda yardımcı olmasını rica ederler. Özgürlüğe adım atma sırasının kimde olduğuna karar verme yetkisi aniden Alaa'ya geçmiştir. O ana kadar hiçbir şekilde karar verme yetkisi olmayan, emirlere ve talimatlara uymak zorunda olan Alaa'dır artık karar verici. Önündeki insan kalabalığına bakar, kalabalıktan bağrışmalar, feryatlar, yakarışlar, sızlanmalar gelmektedir. Herkes önce kendisi binmek ister kurtarma teknesine, pek azı diğerlerini de düşünmektedir. En fazla itip kakanları önce bindirmeye karar verir kurtarma teknesine. Öne alınanlar arasında kaçakçıların kaptanı da vardır. Sonra yaşlıların binmesini söyler. Aniden gençler arasında kurtarma teknesine doğru bir itişme olur, bilhassa Kürtlerdir itişip kakışanlar, genç Sünnilerle kavga çıkmak üzeredir. İtalyanlar bağırır: "Sit down!" Kurtarma işine belli bir süre ara verirler, silahla tehdit ederler, kalabalık yatışır.

"Çok büyük şansınız varmış" der İtalyan subaylarından biri Alaa'ya. "Ömür boyu neşeli bir yüzle gezebileceğiniz büyüklükte bir şans." İtalyanlar bir gün önce aynı yerden SOS sinyali almışlardır. Bir sığınmacı gemisi alabora olmuş, batma tehlikesi ile karşı karşıyaymış ve aslında o nedenle bölgedelermiş. Alaa şanslı olduklarının ayrımına o zaman varır. Birilerinin şansı, diğerlerinin felaketi. "Dün ölüler topladık denizden, iki adam ve bir kadın" açıklamasında bulunur subay. Alaa'nın aklına denizde gördüğü, dalgalarda sürüklenen kadın ayakkabısı gelir.

Yaklaşık iki bin kilometre uzakta, Akdeniz'in ötelerinde, Alpler'in arkasında... Telefonum, gazetecinin telefonu çaldı. Mısır'da geçirdiğim günlerden ve Türkiye'ye sınır dışı edildikten sonra biraz dinlenmeye ihtiyacım vardı, çalışmamıştım. Geri döneli dört hafta olmuştu. Telefon çaldığında yine yazı masamda oturuyor, farklı projeler üzerinde kafa yoruyordum. Ahizeyi aldım. Telefonda "Bitti, tamam!" diyordu Alaa. "Bir İtalyan savaş gemisindeyim, yanımda Hussan oturuyor. Bir görsen! Ağzı kulaklarına varıyor."

Kaçakçılar üzerine yazan bir gazeteci işte böyle kaçakçı oluverdi aniden.

Yasalarımız biz insanları, korumak, toplumun daha iyi bir toplum olmasına hizmet etmek için vardır. Bazen ama yasaların insanları tehlikeye attığı, toplumun daha kötü bir toplum olmasına sebep olduğu da görülüyor. Böylesi bir durumda bu yasalara uymak mı gerekir? Fotoğrafçı arkadaşım Stanislav Krupar ve ben hapishanede o iki kardeşe "Size yardım edeceğiz" demiş, söz vermiştik. "İtalya'ya geldiğinizde gelip sizi oradan alacağız" demiştik. Yaşamlarını yeniden başka suçluların ellerine teslim etmelerine gönlümüz razı olmuyordu. Alaa, Hussan ve Beşar'ın hayatlarını bir kez daha tehlikeye sokmalarını istemiyorduk. Verdiğimiz sözü tutmamız yürürlükteki yasaları ihlal demek oluyordu. Pasaportsuz, vizesiz insanları Avrupa'da bir yerden başka bir yere taşıyacağız. Bunun kahramanlıkla hiç mi hiç ilgisi yok. İstediğimiz tek şey, kendimizi olan saygımızı, onurumuzu yitirmemek.

Alaa ve Hussan Avrupa Birliği'nin "dış sınırlarını" aşmayı başardılar ama şimdi de Avrupa'yı bir baştan bir başa geçmek zorundalar. Son yıllarda dışarıdan bakıldığında fethi mümkün olmayan bir kaleye dönüşen anakara Avrupa, içerde iki güvenlik bölgesine ayrılmış durumda: güney ve kuzey. Güney bölgesini Akdeniz korur. Aşılması mümkün olmayan muazzam bir su hendeği gibi korur varlıklıların sığınağını varlıksızlardan. Güvenli yaşayan insanları savaşın

ortasında yaşayan insanlardan ayırır. Bu engeli kim aşarsa aşsın kuzeyde yeni bir engelle karşılaşır: Alpler. Gotthard ve Brenner geçitleri.

Namıdiğer Galauco Casimiro

Amar Marmaris'te Rus kaptanın "deniz dalgalı, yat küçük" yollu oyalamalarına dayanamaz, sabrı tükenir. Nezaketle teşekkür eder kaptana ve İstanbul'a geri uçar. Yine İstanbul, hep bu kaçakçılar sokağı. Amar kendini sonu olmayan bir döngü içinde hissetmeye başlar. Daha ucuz, geceliği yirmi beş dolara bir otele yerleşir. Yeni bir kaçakçı tavsiye edilir Amar'a. Tavsiye edilen kaçakçı Abu Nagin, "Yıldızın Babası", adında Iraklı bir Kürttür bu kez. Bir kafede ilk buluştuklarında "Ne istiyorsun?" olur Abu Nagin'in sorusu. "Bilmem. Senin önerin nedir?" sorusuyla yanıtlar Amar.

Garip bir insandır Abu Nagin. Kırk yaşlarında, kır saçları dökülmeye başlamış, hafif göbekli, bıyığı mükemmel biçimlendirilmiş, ince sesiyle yüksek tondan çok konuşan birisidir. Çok hızlı konuşur, öylesine hızlı konuşur ki Amar bazen ne dediğini anlamaz adamın. Bu acelecilik, sürekli heceleri yutması bir numara gibi gelir Amar'a. Abu Nagin'i söylediklerine bağlanmaktan, yükümlülük altına girmekten korumaya yarar bir hile... Abu Nagin Amar'a fotoğraflı sahte bir İtalyan kimliği teklif eder. Üç bin avro ister bunun için. Amar Rabea'dan, sahte pasaportların İstanbul'da ortalama altı yüz elli avro civarında temin edildiğini duymuştur. "Türkiye'ye gerçek giriş damgası" olacak der kaçakçı. Amar'a, bir feribotla Rodos'a gitmesini söyler. "Gidemezsem ne olacak?" sorusuna Amar'ın, "İki bin beş yüz avro daha ödersin, seni Afrika'ya gönderirim" cevabını verir. Sonuçta Amar teklifi kabul eder, Abu Nagin'e fotoğraf ve parayı verir. Kaçakçı bir bodruma girer. İstanbul'da, bu caddede yapışkan plastiği kâğıttan ayıran özel makinelerin bulunduğu pek çok bodrumdan birine... Birkaç saat sonra kaçakçı Abu Nagin elinde pasaportla geri gelir. Amar'ın adı artık Galauco Casimiro olmuştur.

Amar yine Marmaris'e uçar. Marmaris'ten Yunanistan'a hızlı bir feribot bağlantısı vardır. İkinci kez Marmaris... O gece için bir otel arar, ama bu defa adı artık farklı olduğundan daha önce kalmadığı başka bir otele yerleşir. Ertesi gün sabahleyin saat sekizde limana gider, rıhtımda sıraya girer. Önünde dört yüz turist vardır. Yavaş yavaş pasaport kontrolüne yaklaşır. Sırası gelince pasaportu camın altındaki açıklıktan bayan memura uzatır. Memur pasaporta bakar, şüphelenir. Pasaport üzerinde işlem yapan kalpazan 1987 olan doğum tarihini 1967 olarak değiştirmiştir ama iyi yapamamıştır: 8'in gölgesi görünmektedir 6'nın üstünde. Sınır polisi Arap asıllı bir tercüman çağırır. Tercüman "Bunu nereden aldın?" diye sorar Amar'a. Amar önce anlamıyormuş gibi davranır, ama sonuçta çok çabuk teslim olur. Turistlerin bakışları altında sıradan çıkarılıp götürülür. Önünde beyaz katamaran yakındır, elini uzatsa tutabilir.

Türk güvenlik güçleri iyi ve anlayışlı davranırlar Amar'a. Fotoğrafını çekerler, parmak izlerini alırlar ve öğleden sonra serbest bırakırlar. Otobüsle on beş saat yolculuktan sonra İstanbul'a gelir, her zaman kaldığı otele gider, yatağa uzanır.

Telefonu eline alır, kaçakçı Abu Nägin'in numarasını çevirir. Öfkeli olmaktan çok çaresiz bir ses tonuyla sorar: "İbne, Afrika demekle ne demek istemiştin sen?"

Alaa ve Hussan Milano'da gece gündüz dışarı çıkmaktan korkarlar. Saklandıkları ev karanlık, dar, bomboş, kimseciklerin olmadığı bir sokaktadır. Kiraladığım yepyeni BMW'yi gece yarısında park ettiğimde garip bir his vardı içimde. Açık olan tek birahanenin önünde sarhoş gençler kendini savunmaktan aciz bir zavallıyı dövmekteler. "İyi bir yer değil burası" der Stanislav Krupar'la beni buraya getiren Alaa'nın ve Hussan'ın 26 yaşındaki kardeşleri Rafik. Ailede en cesur Rafik. Akdeniz'i aşarak Avrupa'ya gelmeye ilk o kalkışmış ve bir yıl önce gemiyle İtalya'ya gelmeyi, sonra da İsveç'e gitmeyi başarmış. Yasal mülteci kimliğiyle İsveç'te yaşayan

Rafik bütün Avrupa'da istediği gibi seyahat edebilmekteydi. Alaa Sicilya'dan kendisine telefon edince Milano'ya gelmiş. Kardeşlerinin başına bir iş gelmeden İsveç'e gitmelerinden kendini sorumlu tutuyor Rafik.

Rafik önde biz arkada hızla yürüyoruz sokakta. Tedirginiz. Orada birilerinin bizi görmesinden korkuyoruz. BMW'nin çalınmasından korkuyoruz. Bir binanın girişine dalıyor, aceleyle daracık merdivenleri çıkıyoruz. Mısırlı birisi, konutu fahiş fiyata kiraya veriyormuş kaçak insanlara, geceliği yüz elli avro. Bizden haberinin olmaması gerekirmiş. Kapıyı Alaa açıyor, iki odalı küçücük konuta giriyoruz. Mısır'dan sınır dışı edilişimizden beri ilk kez görüşüyoruz. Birkaç kilo vermiş, günlerce tekne yolculuğu yormuş, oldukça bitkin. Yüzü gergin, sinirleri gergin. Her zaman olduğu gibi: Bütün sorunlar Alaa'nın omuzlarında, küçük kardeşi Hussan yatıyor.

Çok kısa kalıyoruz orada. Ertesi gün Alpler'i aşmayı planlıyoruz. Bir arkadaşımdan ödünç aldığım koyu renk elbiseleri onlara verdim. Ertesi gün yolda sığınmacı gibi görünmelerini istemiyoruz, en azından ilk bakışta öyle görünmesinler. İkinci ve daha dikkatli bakışta bir insanın kaçak olup olmadığı gözlerindeki korkudan her zaman anlaşılır.

Sicilya'da bir gece kaldıktan sonra polis gemiyle denizden gelen bütün diğerleri gibi onların da kaçmasına göz yummuş. İtalya hükümeti Avrupa iltica yasalarını boykot etmekte, güneyden gelen kitlelerin yükünü tek başına çekmek istememektedir. Bu nedenle Alaa ve Hussan'ın parmak izleri alınmamıştır. İtalya sığınmacılardan kurtulmak ister, orada kalmalarını istemez. Sicilya'dan Milano'ya gelirken Alaa trende çok sayıda tanıdık yüz görür. Kompartımanlar hemen hemen hep uyuklayan, başları pencere camlarına dayalı, "Al Basam"la yolculuk etmiş Suriyeli sığınmacılarla doludur.

Sığınmacılardan biri gizlice emniyet organlarına ihbar ettiğinden daha limandayken tutuklanan kaçakçı kaptanına

ve mürettebatına trene binmek nasip olmamıştır. Kaptan çok vicdansız ve insafsız biriydi.

Hapishane II

Milano'dan puslu bir havada ayrıldık, otobanlarda trafik yoğun ve sıkışık. Üstlerine tam uymayan elbiseleriyle üç Suriyeli arabada arka koltukta oturmaktalar. Kardeşleri Rafik'i Milano'da bıraktık. O aynı akşam uçakla İsveç'e dönecek. İlk birkaç kilometrede Alaa gemilerden, denizden, yolculuktan çok şey anlattı. Hussan ve Beşar yeniden derin bir uykuya daldı. Günlerce uyumadan yolculuk etmişler. Po ovasından Alpler'e doğru yol alıyoruz. Ben Avusturya üzerinden gitmeye karar vermiştim. İsviçre üzerinden yol daha kısa ama sınırlarda kontrol çok sıkıymış. Çevremiz tatlı meyilli üzüm bağları, karanlık ormanlar, duvar gibi dik kayalarla çevrili. Geride bıraktığımız her kilometrede hava biraz daha soğuyor. Yamaçlarda son yağan karın kalıntıları var. Hussan uyandı, sessiz sedasız gözlerini sarp kayalara dikmiş. 20 yaşına gelmiş, ama ömründe böyle yüksek dağlar görmemişti.

Benzin istasyonlarında üçü de arabadan inmiyor: dinlenme tesislerinde gezginci polis olabilir korkusu.

Geri sayma gibi düşürüyoruz kilometreleri; 240 kilometre, 210 kilometre, 110 kilometre, 50 kilometre, 22 kilometre, sadece 9 kilometre kaldı derken sınır kayboluveriyor, yok. Farkına bile varmadan geçmişiz sınırı. İtalya'yı Avusturya Cumhuriyeti'ne dönüştüren ne bir bariyer ne bir çizgi. Alaa şaşkın, "Sınır bu muydu?" Trafik işaretlerinin renkleri değişti artık, Avusturya'dayız. Ellerimizi birbirine vuruyoruz sevinçten. Brenner otobanında Innsbruck istikametinde vadiye doğru iniyoruz. 10,50 avro ödeyerek son ödeme noktasını arkamızda bıraktık; bir an önce yolumuza devam etmek isterken çıkışın hemen arkasında Innsbruck Eyalet Polis Teşkilatı'nın bir arabası durduruyor bizi. Bize doğru eğiliyor memur, "Lütfen belgeleriniz."

Bir ay içinde ikinci kez gözaltına alınışım. Burada da kelepçe vurmadılar. BMW arandı, cep telefonuma el konul-

du. Diğerlerinden ayırdılar. "Bir kaçakçı yakaladık" diye haber veriyor müfettiş merkeze telsizle. Direksiyonda ben olduğumdan fail de ben oluyorum. Sivil iki memur götürdü beni. Elimi uzatıyorum ama görmezden geliyorlar. "Elimi kime verip kime vermeyeceğime ben karar veririm" dökülüyor ağzından birinin mırıltı hâlinde. "Boğazınıza kadar boka gömülüsünüz" oluyor diğerinin yorumu. Hiç konuşmadan Brenner'den beni Innsbruck polis amirliğine götürdüler. Amirlikte ayakkabılarımı ve kemerimi aldılar ve beni bir hücreye tıktılar. Onların gözünde kesinlikle adam kaçakçıları, soyguncu katillerle aynı düzeyde kriminal birisiyim; ima ettikleri bu.

Böyle bir şey olabileceğini biliyorduk. Avusturya Yabancılar Polis Yasası'nın 114. maddesine göre adam kaçakçılığı ticari amaçla yapılırsa veya "çok sayıda yabancı" ülkeye sokulmuşsa, suçluya beş yıla kadar hapis cezası verilir. Belirtilen suçlardan hiçbiri bana yüklenemeyeceğinden hapis cezası almayacağım kesin. Yine de gerginim, sinirlerim bozuk; Avusturya polisinin bana inanması için ne kadar zamana ihtiyaçlarının olduğunu bilmiyorum, bilmem mümkün değil.

Öğleden sonrayı çeşitli hücrelerde geçirdim. Gözaltı hücresinden tutuklular bölümüne götürüldüm. İki saat boyunca ikiye iki metre büyüklüğünde, penceresiz, tavanında küçük bir açıklık bırakılmış nakil hücresinde bekletildim. Tavandaki açıklıktan arada bir şahsımla ilgili bazı sorular soruldu. Nakil hücresinden bir memur beni 46 numaralı hücreye götürdü. Elime yatak çarşafı, nevresim tutuşturduktan sonra akşam yemek vaktinin geldiğini söyledi. İki dilim ekmek, kaynamış iki yumurta.

Amar'ın Xanax haplarından birisi için neler vermezdim ki şimdi!

Amar'ın adı artık Rani Kastier ve Fransız vatandaşı. Kaçakçı Abu Nagin'in ona bu kez verdiği pasaport ilk verdiğinden daha iyi yapılmışa benziyor. İtalyan veya Fransız

pasaport ve belgeleri İngiliz veya Alman belgeleri kadar rafine olmasa gerek ki, sahte pasaport düzenleyenler öncelikle onları düzenliyorlar. Abu Nagin Amar'a "Alman pasaportundan fotoğrafı sökecek olursan bütün sayfa siyahlaşıyor" şeklinde açıklamada bulunmuş. Yeni kaçış planları arasında kaçakçıların repertuarlarındaki en pahalı olanı, VIP türü. Amar o ana kadar Abu Nagin'e beş bin beş yüz avro ödemiş, ama Abu Nagin üç bin avro daha talep eder. Eşi Rolanda evlenirlerken Amar'ın hediye ettiği elmas yüzüğü iki bin avroya satmış, parayı Türkiye'ye göndermiş. Ertesi gün Amar Tanzanya'ya gitmek üzere Türk Hava Yolları'nın uçağına biner. Plana göre oradan otobüsle Zambiya'ya, Zambiya'dan da uçakla Frankfurt'a gidecektir.

Vedalaşırken Rabea arkadaşına, "Yapma. Ne yaptığının farkında mısın?" diye ikazda bulunur. Ama Amar artık kararlıdır. Ne olursa olsun bu duruma, eğilip bükülmelere bir son vermek ister. Kuzey'de bir yere gidebilmek için Güney'in yedi bin kilometre dibine uçar.

Alpler Üzerinden!

Daha sonra anlattıklarına göre Innsbruck polis amirliğinde Alaa ve diğer ikisinin ifadeleri ayrı ayrı alınır. Mısırlı bir tercüman çağrılır ifadelerin alınmasına. En uzun Hussan ile ilgilenir tercüman. En çok Hussan'ın korktuğunu anlamıştır. "Bize doğruyu söyle" diye sıkıştırır tercüman. "O kaçakçıya kaç para ödediniz?" Üçü de doğruyu anlatırlar, yani hiç para ödemediklerini. "Sen bu adamı niye koruyorsun?" diye Hussan'ı sıkıştırmaya devam eder tercüman. Polisle beraber çalışan tercüman, Hussan'a, kaçakçıyı, yani beni suçlayacak olursa onları bizzat kendisinin Alpler üzerinden Almanya'ya geçireceğini söyler. "Yakaladığımız Suriyeli bir aileyle de dün aynısını yaptım" açıklamasını ekler. Yalan ve tehditlerle dolu Arapça yapılan sorgulamayı yanlarında oturan Avusturyalı polisler anlamaz.

Birkaç saat sonra sığınmacılar bir polis arabası ile Brenner'e geri götürülürler. Gitmeden önce sınırı izinsiz

geçmek suçundan üç yüz avro ceza öderler. Avusturya polisleri parmak izlerini alırlar ama parmak izlerini Avrupa Birliği'nin sığınmacılar merkez veri bankası EURODAC'a vermeyeceklerini söylerler. Avusturyalılar da istemez sığınmacıları. Parmak izleri, suçlu kovuşturmalarında kullanılmak üzere genel polis veri bankasına alınır. Brenner'de İtalyan sınır polisine teslim edilirler. Nöbetçi memur iki alternatif sunar:

Avusturya trenine binebilirler. Hatta memur Almanya'ya gidebilmeleri için o saatte vardiya değişimi nedeniyle pasaport kontrolü yapılmayan iki tren bağlantısı buluverir. Trenlerle ilgili bilgileri bir kâğıda yazar, yüreklendirici bir edayla Alaa'ya verir.

Ya da Milano'ya giden trene binebileceklerini belirtir sınır polisi.

Tekrar dağlardan geçmek istemediklerinden Milano'ya gitmeye karar verirler. Ağabeyleri Rafik'e telefon ederler. Uçak biletini iptal eden Rafik onları ertesi gün merkez istasyondan alır. Yeni bir planları vardır.

Polisler aleyhimde "ticari amaçlı insan kaçakçılığına" ilişkin hiçbir delil veya ipucu bulamadıklarından beni akşama doğru serbest bıraktılar. Kemerimi, ayakkabılarımı ve cep telefonumu iade ettiler. Biz sadece görevimizi yaptık açıklamasında bulundu komiser. "Bizim işimiz nankör." Şu sıralar görevlerinin ne kadar hayal kırıklığı yaratıcı olduğunu, Brenner üzerinden çok sayıda sığınmacının geldiğini anlattılar. "Yakalıyoruz, arabaya bindirip götürüp sınıra bırakıyoruz, birkaç saat sonra geri geliyorlar." Hücrede yeteri kadar içecek su verildiğini teyit eden bir evrak imzalattıktan sonra "Gidebilirsin" dediler, serbest bırakıldım. Fotoğrafçı arkadaşımla beraber Almanya'ya gitmek üzere yola koyulduk. Arka koltuk boştu.

Almanya'ya geldikten sonraki iki gün yazı masamda oturup çalışırken Alaa, Hussan ve Beşar inanılmaz işler yaparlar. Trenle Nice yakınlarında Fransa sınırını, Saarb-

rücken yakınlarında Almanya sınırını geçerler. Sınırda kontrol olabilir korkusundan Fransa sınırına az kala, tren daha İtalya'dayken trenden inerler ve yola yaya devam ederler. Sınırda bir Fransız polis arabası durmaktadır. Polis bunları görür ama durdurmaz. Herhangi bir şekilde yakalanacak olurlarsa adam kaçırmaktan suçlanmamak ve İsveç'teki oturma iznini tehlikeye atmamak için Rafik arkalarından taksiyle gider. Aynı nedenle Almanya'ya giden trende de onlardan ayrı başka bir kompartımanda oturur. Saarbrücken'de otomatlardan Kiel'e bilet alırlar. Sınır ötesine gidiş bileti almak ancak seyahat acentelerinde mümkündür. Muhtemelen kimlik göstermek zorunluğu vardır diye kaygılanırlar.

Almanya'da trende Hussan ve Beşar uyurlar, Alaa uyumaz, gözünü açar, geçtikleri yerlere bakar; Frankfurt, Kassel, Hannover istasyonlarını görür. Hamburg'da aktarma olurlar, Kiel'e giden bölgesel trene binerler. Kiel'e geldiklerinde gece saat ikidir. İstasyonda peronlar boştur, sadece bazı ayyaşlar ve polisler vardır görünürlerde. Dikkat çekmemek için dağılırlar. Hussan İstasyon tuvaletlerine gizlenir iki saat. Alaa bilet otomatlarında bilet almaya çalışır, ama başaramaz. Saat dört sularında otobüsle Flensburg'a gelirler. "Danimarka'ya trenle gitmeyin. Trenlerde kontrol olur" diye uyarır durumlarını anlayan Faslı birisi. Sınıra varmadan önceki son köye kadar taksiyle gitmeye karar verirler. Alaa gider taksi durağına. Alaa'nın sorduğu taksi şoförü derhal ayrımına varır iyi bir pazarlık pozisyonuna sahip olduğunun, kısa mesafe için iki yüz avro ister. Kimliği olmayanların Avrupa'da hep normal fiyatın iki katını ödemek zorunda olduğunu öğrenir Alaa. "Kimliğiniz var mı?" diye sorar Türkiye'den gelen taksi şoförü. Alaa yüz elli avro verir. Almanya'da son evleri geçerken Alaa bütün cesaretini toplar, şoföre onları Danimarka'ya geçirip geçiremeyeceğini sorar.

Şoför çekinir. Gerilir. Birkaç kuruş için hapis. Kaçak olarak Danimarka'ya sığınmacı geçirdiklerinden çok sayıda

taksi şoförü yatar Danimarka hapishanelerinde. Taksi yolculuğu için para aldıklarından ticari amaçlı kaçakçılık suçundan yatarlar. Taksi şoförü götürüp onları polise teslim edebilir, Alaa da İsveç'teki ağabeyinden uzakta, Almanya'da iltica başvurusunda bulunmak zorunda kalabilirdi. Şoför bunları tartar kafasında ve sonuçta ayrıca iki yüz elli avro daha ister. Yani bu kadar kısa mesafe için toplam dört yüz avro. Taksi şoförü GPS'i kapattıktan sonra onları yan sokaklardan Danimarka'nın iki kilometre uzaklıktaki Padborg şehrine götürür. Taksi şoförünün kendilerini kandıracağından korkan Alaa orada duran bir TIR şoförüne "Burası Danimarka mı?" diye sorar. TIR şoförü ona "Evet, Danimarka'dasın" yanıtını verir. Sabah saat altı sularında üçü Padborg'un küçük tren istasyonunda dikilmiş İsveç trenini beklemektedir.

Ama burada derhal yeni bir sorunla karşı karşıya gelirler.

Bilet otomatı Alaa'nın kredi kartı limitinin dolduğunu gösterir. Otomatın kullanım kılavuzunu tam anlamadığından nakit parayla bilet alacak durumda da değildir. Trene biletsiz binerler mecburen. Yapabilecekleri en büyük aptallığın bu olduğunu düşünür Alaa. Doğrudan polisin kucağına giden yol. Bu nedenle trene biner binmez kondüktörü arar, bulup bilet sorar. Kondüktör seyir protokolü ile meşguldür. Sonra geleceğini söyler.

İki aylık yolcuğun, ömürlerinin en çetin yolcuğunun son kilometreleri kalmıştır önlerinde. Yolculukları süresince defalarca rehin alınmış, tutuklanmış, ölümle göz göze gelmişlerdir. Kopenhag'da tren işe giden insanlarla tıklım tıklım doludur, yerlere otururlar. Grup olarak dikkat çekmemek için Beşar ve Hussan ayrı vagonlara binmişlerdir. Alaa'nın yanında Somalili birisi oturur. Sohbet etmek ister, nereli olduğunu sorar Alaa'ya. İsveç'e varmadan hiçbir riske girmek istemeyen Alaa Yunanlı olduğunu söyler. O esnada kondüktör gelir, Somalilinin bileti yoktur. Somalili ve kondüktör tartışırlar, Alaa ne konuştuklarını anlamaz, Somalili kaçak binmiştir trene. "Kimliğin nerede?" diye sorar kondüktör

Somaliliye. Somalili tereddüttedir. Kondüktör tekrar: "Kimlik!"

O anda Hussan görünür koridorda, Alaa'ya kahve getirmektedir. Alaa serçe parmağı ile gitmesini işaret ederek geri gönderir. Hussan durumu kavrar ve hemen arkadaki kompartımana gider. Alaa'nın tutuklandığından emindir kendince. Daha önce kararlaştırdıkları gibi bir sonraki istasyonda trenden inmeye karar verir.

Hussan'ın cep telefonu olmadığı gibi çok az para vardır üzerinde. Bu nedenle aylarca değilse de belki haftalarca birbirlerinden ayrı kalacaklardır iki kardeş.

Kondüktör bu kez Alaa'nın önünde dikilmektedir, Alaa'nın trene biner binmez bilet almak için geldiğini hatırlar. "Makbuz ister misin?" diye sorar. Alaa eliyle istemez işareti yapar, üç bilet ister ve yüz seksen avro verir ama kondüktör ona tek bir bilet verir. Belliydi ki kondüktör Alaa'nın kaçak olduğunu anlamış, yüz yirmi avroyu cebine indirmiştir. Tıpkı Almanya'daki taksi şoförü gibi sığınmacıların zor durumda olmalarından kendisine pay çıkarmıştır. Bu konuda deneyimli olduğu da bellidir. "Tamam mı?" diye sorar bir de Danimarka demiryolları kondüktörü.

29 Mayıs günü sabahleyin saat on buçukta Alaa, Hussan ve Beşar İsveç'te Malmö'ye varır, trenden inerler.

Namıdiğer Rani Kastier

19 Haziran tarihinde, sabaha karşı saat üçte Amar, namıdiğer Rani Kastier, Tanzanya'nın liman metropolü Darüssalam'a varır.

Geride kalan üç ay içinde Amar hiç bu kadar heyecanlanmamıştır, hiç bu kadar gergin değildir. Bunun geçici olarak son deneme olduğunun bilincindedir. Ailesi maddi yönden sınıra gelmiştir; eşi Rolanda'ya bıraktığı araba hariç bütün rezervleri tükenmiştir. Birisi kendisiyle Fransızca konuşmaya kalkışmasın diye uçakta kulaklıkları takar. Supertramp ve Electric Light orkestralarını dinler. Bir iki saat

kadar uçtuktan sonra tuvalete gider, gerçek adına düzenlenmiş olan bileti ve biniş kartını yırtar, yeni pasaportundaki verileri, doğum tarihini, doğum yerini, pasaportun ne zaman ve nerede verildiğini ezberler. Ezberlemek zor gelir, bir önceki İtalyan pasaportundaki verilerle sürekli karıştırır.

İnişten bir saat kadar önce korkuyu engelleyici Xanax haplarından bir tane alır. Gözünde dünya uzaklaştıkça uzaklaşır; artık tehlikeli ve harala gürele değildir. Koltuğuna yaslanır.

Altlarında Darüsselam görünmeye başlar, ışıklardan oluşan kaotik ve düzensiz bir yığın gibidir. Bu sayılmayacak kadar çok ışık hiyerarşiden yoksundur, toplu iğne başı gibi küçücük, ateşböceği gibi görünürler Amar'ın gözüne. Amar'ı taşıyan uçak, onun hiç bilmediği, tamamen yabancı üç milyon nüfuslu şehre inişe başlar.

Havalimanında Amar'a bakan sınır polisi kadın "Bu sizin pasaportunuz mu?" diye sorar.

İçinde kabaran artık bitti, buraya kadarmış, her şeyi kaybettim duygularına rağmen sakin görünmeye çalışır. Memurun pasaportu koyduğu tarayıcının kırmızı ışığı yanar. "Sizin pasaportu neden almıyor anlamıyorum" olur kadın memurun yorumu. "Bilmem" der Amar. Memur bir üstü ile görüşür, iki ayrı tarayıcıya daha koyar, zaten başka tarayıcı da yoktur. Her seferinde yeşil yerine kırmızı yanar. Memur pasaportu alır, Amar'la arkada taraflarda bir büroya gider. Başka bir memur sorar: "Başka pasaportunuz var mı?" Amar: "Niye iki pasaportum olsun ki?" Amar artık sınır dışı edileceğinden emindir. Mücadele etmez, kendisiyle ilgisi yokmuş gibidir. Xanax etkisini göstermiştir. Biniş kartını sorarlar, uçakta attığını söyler. "Ça va?" diye Fransızca sorar memur aniden. "Ça va bien" diye yanıtlar Amar: "Parlez français?" Bildiği Fransızca topu topu bu kadardır Amar'ın. Memur rahatlamış görünür. Elinde pasaportla kadın memur geri gelir, pasaportu tekrar tarayıcıya koyar, yine kırmızı ışık. Bıkkın bir şekilde pasaporttaki verileri bilgisayara yazar, eliyle geçmesini işaret eder.

Amar'ın Avrupa'ya kaçışı esnasında her şeyi ve hatta kaderini değiştiren çok anlar, saniyeler olmuştur. Yine öyle bir andır Amar'ın yaşadığı an. Kaçış sürecinde ilk kez mutlu bir andır.

Mutluluğundan şaşkına dönmüştür. Geliş salonuna girer, üzerinde 166 yazılı kırmızı tişört giymiş bir genç görür. İstanbul'da iken böyle tişörtlü birisini bulması, adının Ali olduğu söylenmiştir. Amar'ı Almanya'ya götürecek köprü bu şahıstır, ama önce ters istikamette bir yerlere götürecektir. Ali her iki haftada bir Arap sığınmacıları Tanzanya'dan Zambiya'ya geçirir.

Kırmızı tişörtlü bu genç artık o andan itibaren özel refakatçısıdır. Amar'ı önce o gece için bir otele, daha sonra da –Amar ancak birkaç saat uyumuştur– alır bir otobüs terminaline götürür. Ali her gün Darüsselam ile Zambiya sınırı arasında çalışan otobüs için bilet almıştır. Bu yolculukta refakat ettiği bir kişi daha vardır. Amar otobüste uzun boylu, iriyarı, Iraklı şişman bir tüccarın yanında oturmaktadır. Kaçak yollardan Belçika'ya gitmek için yollardadır adı Abu Seif olan şahıs. Amar bunu nasıl becereceğini merak eder. Iraklının sahte bir Yunan pasaportu vardır, tek kelime Yunanca bilmez, çat pat İngilizce bilir. Otobüs yolculuğu yirmi bir saat sürer. Savanadan çıkar yüksek dağlara vururlar, etrafları milli parklarla çevrilidir, yollarda maymunlar görür Amar.

Iraklının cüssesi Amar'ın bacaklarını sıkıştırır, kalçası ağrımaya başlar. Uyumadan geçirdiği dördüncü gecedir. Zambiya sınırında da tarayıcının ışığı kırmızı yanar Amar'ın pasaportu konulunca. Buradaki memur da teknik bir sorun olduğunu düşünür, pasaport verilerini bilgisayara elle yazar. Sınırda Yunanistan'daki adresi sorulunca Abu Seif "Hellinai" gibi bir şey geveler ve gözaltına alınır. Aslında Amar otobüste "Atina" kelimesini öğretmek için çok uğraşmıştır. Iraklının aptallığına kızar, korkar da aynı zamanda ve yola bir taksiyle yalnız devam etmeye karar verir. Buraya kadar

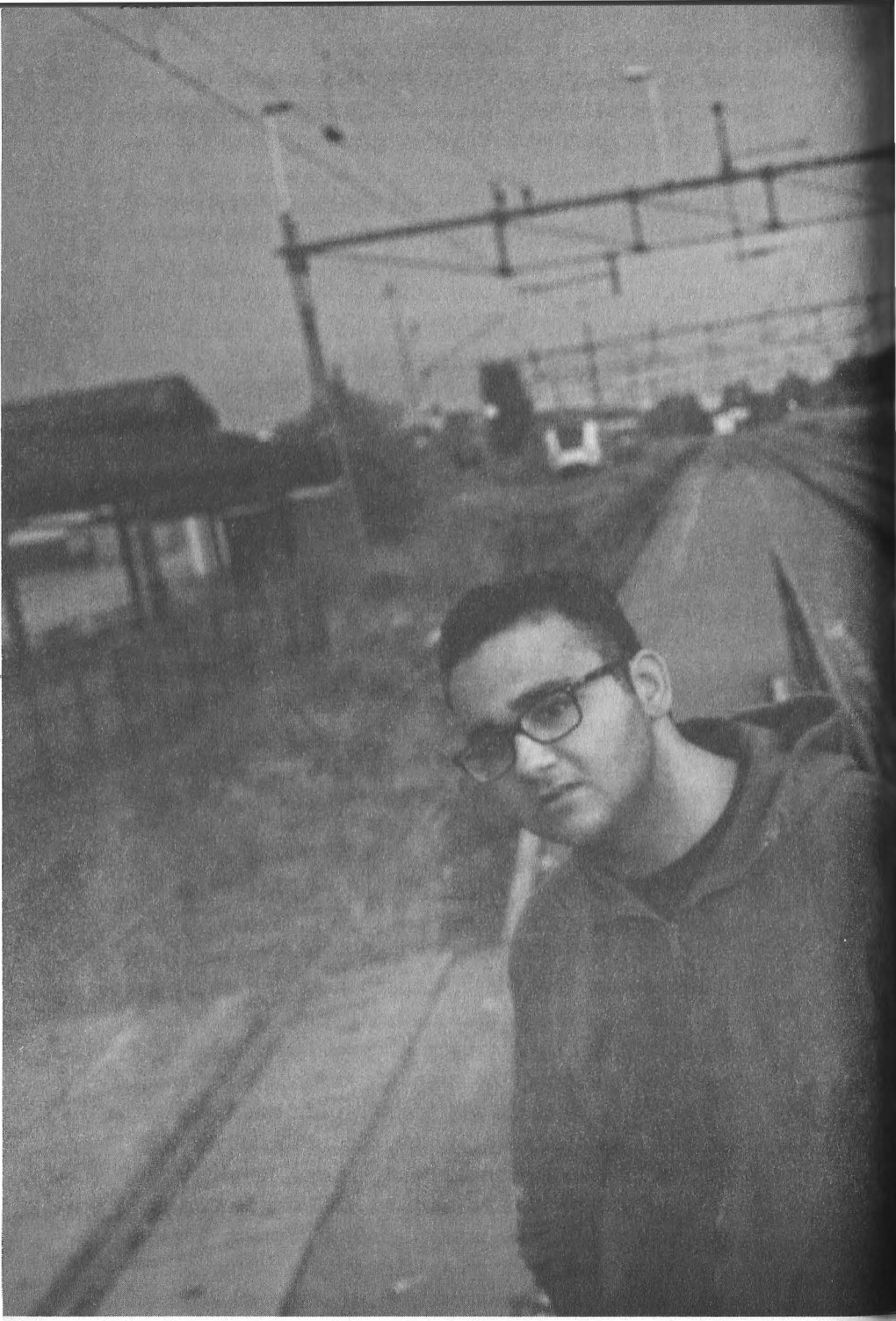
geldikten sonra Iraklı aptalın biri yüzünden başını derde sokmak istemez. Ama sınır polisleri insaflıdır, garip Yunanlıya iki saat sonra pasaportunu geri verirler.

Lusaka, Zambiya'nın başkenti, kaçışın şimdilik son durağı, barışın ve huzurun Afrika beşiği. Darüsselam'dan küçük, yeşillik, her taraf park, altmışlı yılların yüksek binaları ile kaplı şehir merkezi. Şehir Amar'ı kucaklar, şehrin temizliğine hayran kalır Amar. Orta sınıf bir otelde İstanbul'dan kaçakçı Abu Nagin'in adamı Mahmoud'la buluşurlar. Mahmoud ve Abu Nagin ortak çevirirler işi. Iraklı bir Kürt olan Mahmoud kaçakçılık işlerini çevirmek için iki yıl önce Zambiya'ya yerleşmiştir. Amar'a birkaç gün içinde Afrikalı bir havayolu ile Lusaka'dan Almanya'ya gideceğini söyler. Mahmoud havalimanında pasaport polislerine rüşvet vermiştir. Otelin orta avlusunda, çiçekli tropik ağaçların altında geçer konuşmaları. "Pasaportunu ver" der Mahmoud. Amar: "Niye?" "Sana uçak bileti almam lazım" olur Mahmoud'un yanıtı.

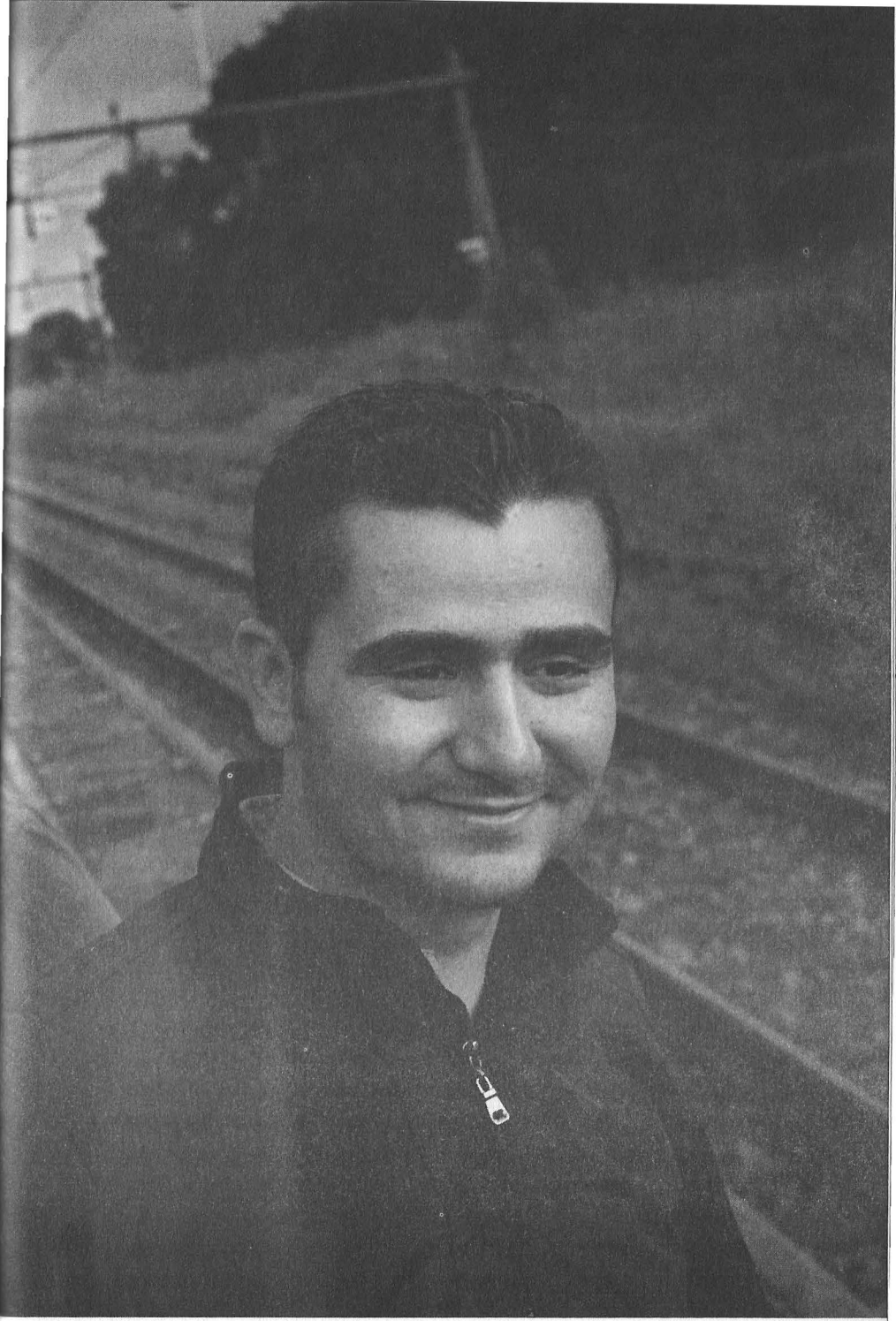
Ertesi gün sabahleyin ne uçak bileti ne rezervasyon belgesi getirir Mahmoud. Daha fazla para ister, iki bin beş yüz avro. Yoksa pasaportu vermeyeceğini, Zambiya'da ondan sonra onu korumasının mümkün olmadığını söyler. Amar kabul etmez. Çok sinirlenir, yine rehin alınmış gibidir.

Elysium / Eksiksiz Mutluluk I

Hussan İsveç Säffle'de sığınmacı yurdunda pencereden sarkmış, her sabah yaptığı gibi martılara yem vermekte. "Baksana!" diyor. "Hiç bakmıyorsun" diyor daha sonra tekrarla. Büyükçe bir parça pide koparmış havaya fırlatıyor, pamuk gibi beyaz bulutlar uçuşuyor, uçakların arkasında bıraktığı beyaz gaz izi yırtıyor maviliği, pide parçası yükseliyor, yükseliyor, sonra yalpalayarak yere doğru inmeye başlıyor, Somalili sığınmacı çocukların futbol oynadığı avluya düşüyor. Büyük bir martı yarıyor havayı, vuruyor gagasını ekmeğe, bir başka martı saldırıya geçiyor ilk martıya, ekmeği kapmaya çalışıyor. Havada aniden beş altı martı daha peydahlanıyor.

Hussan (solda) ve Alaa, İsveç'te Säffle'deler.

Ekmek, binanın Hussan ve Alaa'nın yeni konutlarına çıkan girişinin önüne asfalta düşüyor, martılar çığrış kıyamet kavgaya tutuşuyor, sonunda birisi ekmek parçasını kaptığı gibi kaçıp gözden kayboluyor. "Ne tantana ama!" Ağzı kulaklarına varan Hussan'ın her sabah yeniden yaşadığı heyecan.

İki kardeşin artık kimseden kaçmasına veya gizlenmesine gerek yok, ne polisten ne meraklı komşulardan ne de ispiyonculardan. Kaçak sığınmacılardan seçme hakkına sahip, yasal vatandaş yapan İsveç'te iltica başvurusunda bulunmuşlar, parmak izlerini vermişler, resmi dairelere kayıtlarını yaptırmışlar. Ağabeyleri bir yıldan beri bu küçük şehirde yaşadığından, Malmö'de ilk sığınmacılar yurdunda sadece birkaç gün kaldıktan sonra gelip Säffle'de "Vintergarten" isimli mülteciler yurduna yerleşebilmişler. Sitenin kenarında, kırmızı tuğladan, dört katlı, karşı karşıya iki blok. İki blok arasında beş çam ağacı var. Dinlenmiş ve rahat görünen ama mutlu olmadığı yüzünden okunan Alaa: "Artık geride bıraktık."

Yeni yurtları ormanlarla çevrili, yüzlerce kilometre ormanlık ve göller, ağaçlar, ağaçlar ve yosun, çılgın bir doğa. Onlar ise büyük şehirlerin çocukları, bir zamanlar Yakın Doğu'nun en hareketli şehirlerinden birinin merkezinde büyümüş insanlar. Geldikleri günden beri Alaa ve Hussan bir defa olsun ormana gitmeye cesaret edememişler. Onlara kalan sadece Säffle, İsveçlilerin şehir dedikleri beş bin beş yüz nüfuslu, sokaklarında çok ender insan görünen bir yer. Alaa ve Hussan tenha, öksüz sokaklarda gezinirlerken, boş film kulislerinde yürüyorlarmış hissini uyandırıyorlar.

Evden çıkarken yeni tableti hep koltuğunun altında Hussan'ın. Alaa cep telefonunu hiç elinden bırakmıyor, aman içerde unutmayayım, diyor. "Hepsi de iyi insanlar değil ya." Sığınmacılar yurdunda diğerleri ile ilişki kurmamaya özen gösteriyor Alaa. Aynı dairede kaldıkları, bütün gün yatan, bütün gün internette gezinen Iraklı ile de ancak zorunlu olursa konuşuyor. Kuralları bilmiyor, hata yapmak istemiyor.

İlerde aleyhinde kullanılabilecek herhangi bir şey söylemek istemiyor. Aslında aleyhinde kullanılabilecek şeyin ne olabileceğini de bilmiyor. Hussan ise daha rahat, herkesle konuşuyor, herkese çabuk açılan birisi. Alaa imreniyor Hussan'a. O zamana kadar önderlik yapan hep Alaa idi. Ne yapılması gerektiğini, neyin nasıl yapılacağını bilen, tuttuğunu koparan oydu. Hussan daha zayıftı, her zaman sızlanan, her zaman yakınan, hemen vazgeçiveren. Şimdi Säffle'de her şey tersyüz olmuş durumda, roller değişmiş. Hussan İsveç'te daha bir rahat, yolları daha çabuk bulan, gidip geldiği yerleri hemen hatırlayıveren o. Alaa ise küçücük şehirde halâ yolunu kaybedebiliyor.

"Hâlâ savunma modundayım" diye açıklıyor Alaa.

Merkezi bir Japon bahçesini anımsatan şehirde birlikte geziniyorlar. Küçük bir meydan, belediye binası ve şehir kütüphanesi, 19. yüzyıldan kalma bir kanal, üstünde açılır kapanır bir köprü, hemen önünde turist enformasyon ofisi. Ofiste broşürleri karıştıran bir Alman çifti. Sükûneti sevdikleri belli. "Nerede bu insanlar?" diye soruyor Alaa kendi kendine. Bir yıldan beri İsveç'te yaşayan, bu nedenle İsveç'i biraz olsun tanıyan ağabeyi Rafik anlatmış geçenlerde. İsveçlilerin yaşamı böyledir. Sabahleyin büroya işe giderler, çalışırlar, işten çıkınca süpermarket Lidl veya Netto'ya gider, alışveriş yapar, eve gider, televizyon izlerler. Ertesi gün yine aynı. Çocuklar büroya gitmez, okula giderler. Çok disiplinlidirler, spontane davranış veya arada bir sevinç belirtileri yoktur. Alaa başını sallamış "Makine gibi" demekle yetinmiş.

Kanal kenarında alkol kokan, Suriyeli ikiliye yukarıdan bakan, şehrin ucuz içkici ayyaşlarından biri şunları söylüyor: "No welcome! Go back to your home! (Hoş gelmediniz! Evinize geri dönün!)" Alaa duymamış gibi yapar, başını çevirir. İlk kezdir İsveçli birisinin istenmediklerini söylemesi. Kırılmıştır Alaa, güvenini yitirir. Buraya gelmeden önce İsveç hakkında pek bildiği bir şey yoktu. Sığınmacı yurtla-

rının bulunduğu bölgede her tarafta Nasyonal Sosyalist "İsveçliler Partisi"nin, "Svens Karna"nın, sığınmacı karşıtı çıkartmaları yapıştırılmış. Yabancılaşma diyen, Hıristiyanlığın İslamiyet'e karşı korunması gerektiğini savunan yazılar. Sadece genleri İsveçli olanların İsveçli olabileceğini... Radikal sağcı "İsveçli Demokratlar" 2012 yılında seçimlerde oyların yüzde 5,7'sini alarak parlamentoya girdikten sonra 2014 yılında Avrupa Parlamentosu seçimlerinde yüzde 9,7'ye ulaştılar. Son halkoyu yoklamalarına göre oy oranları yüze 14.

Dokuz milyon nüfuslu İsveç sığınmacı yükünün altında kıvranıyor. Sadece Alaa ve Hussan'ın bu kuzey ülkesine ulaştıkları hafta iki bin yüz sığınmacı gelmiş. 2013 yılında toplam altmış bin, 2014 yılında seksen binin üzerinde olacağı tahmin ediliyor. Ülkenin yakın geçmişinde hiç bu kadar yabancı geldiği görülmemiş. Yeni gelenleri topluma entegre etmesi gittikçe zorlaşan bir İsveç toplumu. Çoklukla Araplardan ve Somalililerden oluşan gettolar ortaya çıkmış. İşsiz sığınmacı sayısının ve sığınmacılara saldırının sürekli arttığı bir toplum...

Alaa ve Hussan bunları hiç bilmiyordu, yavaş yavaş ayrımına vardıkları bu gelişmelerden hiç haberleri yoktu.

Elysium II

2 Temmuz tarihinde Amar Lusaka "Kenneth Kaunda International Airport" havalimanında çıkış salonundaki pasaport kontrolünün önünde. Göğüs cebinde Rani Kastier adına düzenlenmiş bordo kırmızısı pasaport. Son haftalarda pasaport yıpranmış, kâğıt ve plastik birbirinden ayrılmaya başlamış. Misafiri olduğu, ama kendisini rehin alan, daha çok para isteyen kaçakçıyla sonunda anlaşmış. Amar kaçakçıya, İstanbul'da Abu Nagin'e toplam zaten sekiz bin avro ödediğini, Abu Nagin'in onu da kandırdığını anlatmış. Telefonda Abu Nagin'e bağırmış Amar. Konuşmayı Mahmoud da duymuş ve iş ortağından fazla Amar'a inanmış,

pasaportunu geri vermiş ve Air Namibia havayollarından bir bilet alıvermiş. Amar artık serbesttir, gidebilir, son adımını atmaya hazırdır.

Pasaport kontrolünde bakmazlar bile Amar'a, pasaportunu tarayıcıya da koymazlar, "Geç!" derler, hepsi o kadar. Mahmoud'un ilişkileri. Ama Lusaka'da havayolları gişesinde sadece Namibia'nın başşehri Windhuk'a kadar geçerli bir biniş kartı tutuşturulur eline. Bu işleri zorlaştırır. Windhuk'ta çıkışta tekrar bir kontrol olmasından korkar Amar.

Olmaz, Windhuk'ta da kontrol yoktur, eline Rani Kastier adına düzenlenmiş yeni bir biniş kartı verilir o kadar. O anda bilir başardığını. Terminalden çıkıp beton alanda uçağa doğru giderken, kendini zor tutar koşmamak, hoplayıp zıplamamak için. "Allahım! Allahım!" geçer aklından, "Allahım!"

Aynı akşam saat onda bir arkadaşımla Tübingen'de bir birahanenin bahçesinde oturuyorum. Tanımadığım, garip alan kodlu bir SMS geldi. Mesaj Alan kodu Namibia'nın. Mesaj çok kısa. "O. k." Afrika'da bağlantı uçağına yetişmesi hâlinde Amar'ın bana göndermesini kararlaştırdığımız parola. Emniyet tedbiri olarak Amar'ın nerede olduğunu, hangi havayolları ile uçtuğunu yazmıyor, bilmiyorum. Bildiğim tek şey yaklaşık on saat kadar sonra Frankfurt Main'a ineceği. Geldiğinde terminalde olacağımı söylemiştim Amar'a, söz vermiştim.

"Geldim" diyor ertesi gün sabahleyin, onu beklerken. Air Namibia uçağı beklenenden erken inmiş Frankfurt'a. Daha uçağın kapısında karşılaşır yolcuları kontrol eden Federal Polis'le. Amar'ı kontrol etmezler. "Sadece siyahların belgelerine baktılar" demişti daha sonra bana. Bense hâlâ ICE hızlı trendeyim. Transit terminalinde beklemesini rica ediyorum Amar'dan. Gerekirse Federal Polis'le görüşmeye, onun için elimden geleni yapmaya söz verdim. Bir kahve içmiş, terminal tuvaletinde sahte pasaportu tuvalete atmış, sifonu çekmiş. Sığınmacı avukatı Nahla Osman'dan Amar'ın

işlerine bakmasını rica etmiştim, avukat da yolda. Terminal 2'ye gelince pasaport kontrolünün diğer tarafından telefon ettim. Gözlerim neredeyse dolacak, kendimi zor tutuyorum, tutmaya zorlamam gerekiyor. Ona "Git, durma git. Doğru polise git" diyorum.

İmkânsızı başardı Amar. Elysium'a, ulaşamaması için her türlü önlemi alan Avrupa'ya girmeyi başardı.

Bu metni yazdığım sürede Amar, Hessen Eyaleti'ndeki Siegbach'ta küçük bir sığınmacı yurdunda kalıyor. Tatlı tepecikler arasında, üç bin nüfuslu küçük bir köyde. Artık ailesini getirtme çabası içinde. Gelecekte geçimini nasıl temin edeceğini henüz bilmiyor. Araba galerisi açmak, belki? Bali mobilyası satan bir dükkân açmak tıpkı Kahire'de olduğu gibi, belki? Evliliği sürer mi bu yaban ellerde yoksa birçok Suriyeli sığınmacı da olduğu gibi dağılır mı ailesi? Amar hâlâ aynı Amar mı? Eşi hâlâ bıraktığı aynı kadın mı? Uzun bir yolculuğun sonu, bir yenisinin başlangıcı.

İsveç Göçmenler İdaresi tarafından Alaa ve Hussan mülteci olarak resmen tanındılar. Çalışmak istiyorlar. Halı onarımcısı olarak çalışırım diyor Alaa, aşçı olabilirim diyor Hussan. Hussan çok iyi yemek yapan, yemek yapmayı seven birisi. Aslında onu çok eleştiren ağabeyi Alaa bile övgüyle bahseder Hussan'ın yemeklerinden. İsveççe öğrenmeleri gerek. Karmaşık ve zor bir dil, henüz İsveççe sözcükleri söylemekte zorlanıyorlar. Kuzey'in soğuğuna da alışmak zorundalar, ebedi aydınlığına yaz aylarının ve ebedi karanlığına kışların. "Başaracağız, öyle veya böyle başaracağız" diyor kendinden emin Alaa.

Arkadaşlarının birçoğu Kuzey'e ulaşmak umuduyla yollarda henüz. Gemilerle, denizlerde tökezleyerek, buraya, cennete, özgürlüğün ve adaletin hükmettiği, biraz şansla iş bulabilecekleri cennete doğru yollarda. Ama Alaa üzgün, mutlu değil, yorgun ve şaşırmış durumda. Ona göre cenne-

tin nerede olduğu yüzünden okunmayan tek bir dakika, tek bir saniye yok İsveç'te: Şam'da, pazarın o aşınmaz asırlık sur duvarlarının kemerleri altında onun cenneti.

Kaybetmiştir artık geri getiremeyeceği cennetini.

İkinci Baskıya Ek

Alaa ve Hussan'ın büyük ağabeyi Mohamed 2014 yılı Eylül ayı ortalarında Akdeniz üzerinden peşlerinden gelmeye çalışırken vefat etti. Sığınmacı yolcular küçük bir tekneye aktarılmaya direndiklerinden kaçakçılar kasten gemileriyle çarpmışlardı. Tahminlere göre gemide yüze yakını çocuk, beş yüz sığınmacı bulunmaktadır. Sadece iki elin parmakları ile sayılacak kadar adam kurtulabilmişti geçtiğimiz yılların Akdeniz'deki en büyük gemi faciasından.

Kardeşleri ile beraber hapisteyken bize yiyecek ve giysi getirmişti Mohamed. Kahire'de küçük bir halı dükkânı vardı. Elbise dolabımda hâlâ sakladığım bir çift çorap hediye

etmişti. Hapiste kokuyordum, yıkanamıyordum, insanlıktan çıkmıştım; insanlığımı o çoraplar geri vermişti.

Alaa ve Hussan cesedinin bulunmasını bekliyorlar; vedalaşmak, helalleşmek istiyorlar. Bugüne kadar (Aralık 2014) ölülerden bir tanesi bile bulunabilmiş değil. Ciddi bir arama da yapılmıyor olsa gerek. Hint Okyanusu'na düşen bir uçağın Batılı yolcuları değil onlar. İllegal onlar, kendileri ve aileleri için daha iyi bir yaşam uğruna yasaları ihlal eden, pasaportsuz, kimliksiz, adlarını kimsenin bilmediği sığınmacı insanlar.

Sonsöz

Biz Avrupalılar karışmak istemedik, istemiyoruz. Hata yapmak istememiştik. Suriye'deki ölümlere seyirci kaldık. Evleri bombalanan insanlara çadırlar gönderdik ama Esad'ın bombalamaya devam etmesine göz yumduk, izin verdik. Rejimin Suriye halkına yaptığı kıyımı üç yıl boyunca izledik. Vietnam'dan beri hiçbir ülkede olmadığı kadar yakıp yıkmasını izledik.

Suriye artık devlet olarak yok. Suriye artık sadece parçalar olarak var. Çöktü, sınırları her gün yeniden çizilen, her gün yeniden değişen birçok küçük devletçiklere bölündü Suriye.

Başlangıçta kaos yoktu. Geçtiğimiz yıllarda haftalık *Die Zeit* gazetesi adına gazeteci olarak defalarca gittim Suriye'ye. Kokuşmuş rejime karşı binlerce insanın yürüyüşlerine, protestolarına tanık oldum. Hiçbir şiddete başvurmadan, ellerinde pankartlardan başka bir şey olmayan insanların aylarca her akşam barışçı bir biçimde sokağa dökülmelerine ve her akşam güvenlik güçleri tarafından üstlerine kurşun yağdırılmasına tanık oldum. Protestocuların nasıl silahlanmaya, güvenlik güçlerine ateş açmaya başladıklarına da tanık oldum. Barışçıl ayaklanmanın nasıl bir iç savaşa dönüştüğünü gördüm. İsyancıların ilk kez şehirleri kurtarmalarına tanık oldum, Suriye'deydim. Rejimin krizi nasıl tırmandırdığını gördüm, helikopterlerle, daha sonra jetlerle nasıl bombalar yağdırdığını gördüm. Köyleri ve kasabaları yıkıntı hâline sokan roket saldırılarını gördüm gözlerimle.

İnsanlar ölüyorken, Avrupa hükümetleri, bilhassa Almanya hükümeti karışmama, hele bir bakalım, bekleyelim görelim politikası izlemeye devam ediyordu. Uçuş yasağı bölgesi ilân edilmesi ve bizzat müdahale edecek olursak daha da kötü olacak düşüncesine mahkûm etmişlerdi kendilerini. Daha da kötüye gitmemesi için yıllarca karışmadık. Merkel hükümetinin hâlâ dilinden düşürmediği, yıllardır tekrarladığı nakarat. Nedir elimize geçen? Arap ülkelerinde daha fecisi düşünülemeyecek kadar dehşet saçan bir kriz.

Yurtdışına kaçamayan Suriye halkı giderek radikalleşti. Ölümle her gün göz göze gelen, burun buruna yaşayan insanlar değişiyor, öbür dünyanın cenneti bu dünyada var olmaktan daha yakın görünüyor gözlerine zamanla. Suriyeliler'in çaresizliği hepimizin bildiği IŞİD denilen o korkunç örgütü doğurdu. Vahşi, canavarca ve acımasız tutumu nedeniyle El Kaide'nin bile dışlamak zorunda kaldığı bir örgüt. Komünistler için Kızıl Khmerler bir zamanlar ne ise acımasızlığı ve katı tutumu nedeniyle IŞİD Müslümanlar için aynı şey artık. IŞİD milisleri artık Suriye'nin üçte birine

ve Irak'ın dörtte birine hâkim, İngiltere'den daha geniş bir alan. 2014 yılı Haziran ayında her iki devletin harabeleri üzerine küresel iddialarla sınır tanımaz halifeliklerini ilân ettiler. Bütün Arap dünyasını Şiiler'den, Hıristiyanlar'dan ve diğer tüm kâfirlerden temizlemekle tehdit ediyorlar. Ve sonrasında da tüm dünyayı...

Batı yardım etmediği için kangren gibi büyüyor IŞİD bölgede. Fanatik din savaşçıları yeni bir sığınmacı dalgasına neden oldular Avrupa'ya gelmek isteyen, o kadar insana mezar olan deniz yolu üzerinden.

Buna bir son vermek zorundayız. Daha fazla seyirci kalamayız. İnsanların ölümünü engelleyebiliriz ama bizimle yaşamalarına izin vermek pahalı olduğundan engellemiyoruz.

Olan oldu, olanları geri çevirmek, olmamış gibi yapmak mümkün değil. Ama politikamızın faturasını henüz hayatlarıyla ödememiş olanları da yoğun olarak desteklemek, yardım elimizi uzatmak zorundayız. Şefkatle, hayırseverliğimizle.

Avrupa'da bunu bir kez başarmıştık. Balkanlar'da savaş bütün dehşetiyle sürüp giderken o bölgenin insanlarına kayıtsız şartsız sığınma hakkı tanımıştık. Bosna Hersekli olduğunu kanıtlayabilen her insan Almanya'ya sorunsuz gelebiliyordu. Bürokrasi çarkına girmeden gelebiliyordu. Bosna savaşında herkesin gelmesine tek bir şartla izin verilmişti: ülkelerine barış geldiğinde geri dönmeleri şartı. O zaman üç yüz elli bin insan gelmişti Almanya'ya. Ağır mağduriyet sorunu olan yirmi bin kişinin dışında hepsi de geri döndü ülkelerine.

Daha ne kadar seyirci kalacağız insanların boğulmasına? Genç Suriyeli nesli daha ne kadar zaman zorlayacağız illegal yaşamaya? Kaçakçıların kucağına ne zamana kadar zorlayacağız onları? Kendimize ihaneti daha ne zamana kadar sürdüreceğiz? Yakın Doğu'daki savaşlar biz Avrupalıları da değiştiriyor zorunlu olarak. Yavaş yavaş, ayrımına varmadan katılaşıyoruz. Kendimizi korumaya

çalışırken farkına varmadan imha ediyoruz. Buna izin veremeyiz, vermemeliyiz.

Daha fazla zorlamayın kadınları, adamları, çocukları teknelere. Açın sınırları. Merhamet edin.

AYRINTI

Joyce Johnson

Jack Kerouac'ın Yalnız Hayatı

Anlatım Her Şeydir

Beyaz Kitaplar/Çev. Aydın Çavdar/544 sayfa/ISBN 978-605-314-198-3

1958 yılında, *Yolda*'nın yayımlanmasından sonra Allen Ginsberg, Jack Kerouac'ın yazma metodunu "spontan bop ölçüsü" olarak tanımladığında bu terim hemen tutulurken, yanıltıcı olduğu da ortaya çıkacaktı. Şarkıcı Patti Smith gibi yanlış bilgilendirilmiş Kerouac hayranları, "Kelimeleri kâğıda püskürttü yalnızca!" diye çığlıklar attılar bugüne kadar. Eğer kelimeler yalnızca püskürtülmüş olsaydı, şu an onları okuyor olmazdık. Jack'in edebi şöhreti açısından olumsuz yargılar doğuran spontan yazı fikri, sürecin kolay olduğunu getiriyordu akla; işin içindeki muazzam disiplini, Jack'in iki dilliliğinden doğan olağandışı dilsel hassasiyetini, yazarlığını şekillendiren içgüdüsel ve öğrenilmiş estetik yargılarını ve nihayetinde "penceresinden" atlayıp uçsuz bucaksız Amerikan topraklarına ve roman yazımındaki bilinmeyen bölgeye çıkmasını sağlayan tüm çalışmalarını, kolay görünen ip cambazlığının öncesindeki tüm provalarını görmezden geliyordu.

Bambaşka bir hayattı onunki. Yakışıklı ve sert yüz hatlarının ardında ıstırap içinde bir ruh ve bir melankoli bulutu dolanırdı. Teselliyi alkol, uyuşturucu, cinsellik, caz ve edebiyatta aradı. Göçmen bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldiği Amerika'da kıtanın bir ucundan diğerine savrulan bedeni gibi ruhu da dinginliği hiçbir zaman bulamadı.

Ercan Kesal – Enis Rıza

Zamanın İzinde

Beyaz Kitaplar/352 sayfa/ISBN 978-605-314-145-7

Zamanın İzinde, geçmişin izleri ile geleceğin düşleri arasında mekik dokuyan bir çalışma. Enis Rıza'nın seçtiği ve uzun bir yüzyıldan parçalar yansıtan fotoğraflara Ercan Kesal kendi hayatından esinlerle metinler yazdı, sıradan insanların hayallerini toplumun aynasına yerleştirdi.

Dün geçmişte kalırken, yarına yeni yüzler ve yeni sözlerle varılır. Ama her yüz dünün acılarını kırışıklarla taşır ve her sözün bağrında da yarım kalmış hayaller saklıdır. Geçmiş bitmemiştir, şarkıların, resimlerin ve umutların içinde sonsuz bir nehir gibi yenilenerek akar. *Zamanın İzinde*, bizi o nehrin sert kıvrımlarına götürür ve ışığın suda parladığı kısa anlara daldırıp çıkarır.

Beysun Gökçin

Çizik

Beyaz Kitaplar/384 sayfa/ISBN 978-605-314-225-6

"Sanırım karikatür de şiir gibi zekâyı gerektiriyor. Derin duyguları gerektiriyor. Kederi, gülümsemenin ardına gizlemeyi...

Kaygılar içinde bir karşı duruşu ve hayata dair bilgece algıyı gerektiriyor. Farklı bir bakışı ve de mahareti...

Deniz belki, senin kimliğinin yansıması ve kendini ifade etmenin üslubu olarak tam orada. Fırtınasıyla, çırpıntısıyla, dinginliğiyle. Çin denizine kadar gittin ama biz aklındaki o uçsuz bucaksız okyanusu ve hayalgücünü sevdik. Ve birlikte paylaştığımız rüzgârları.

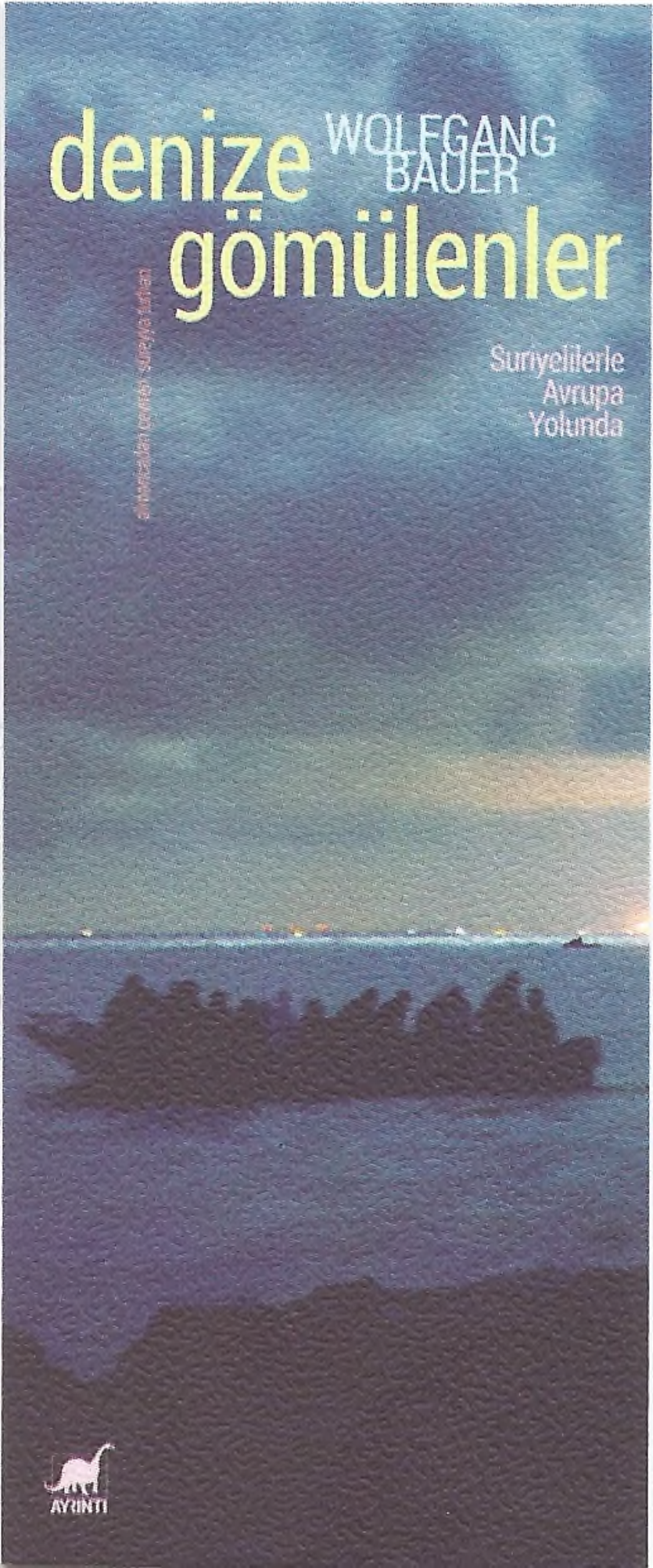
Senin çizgilerin biraz da yol arkadaşlığımızın ve yaşadıklarımızın seyir defteri gibi. Hüzünlerimizin, sevinçlerimizin, heveslerimizin, aşklarımızın, kaçaklıklarımızın, tartışmalarımızın, büyümemizin, saçmalıklarımızın, halimizin, Türkiye'nin anı notları..."

Enis Rıza

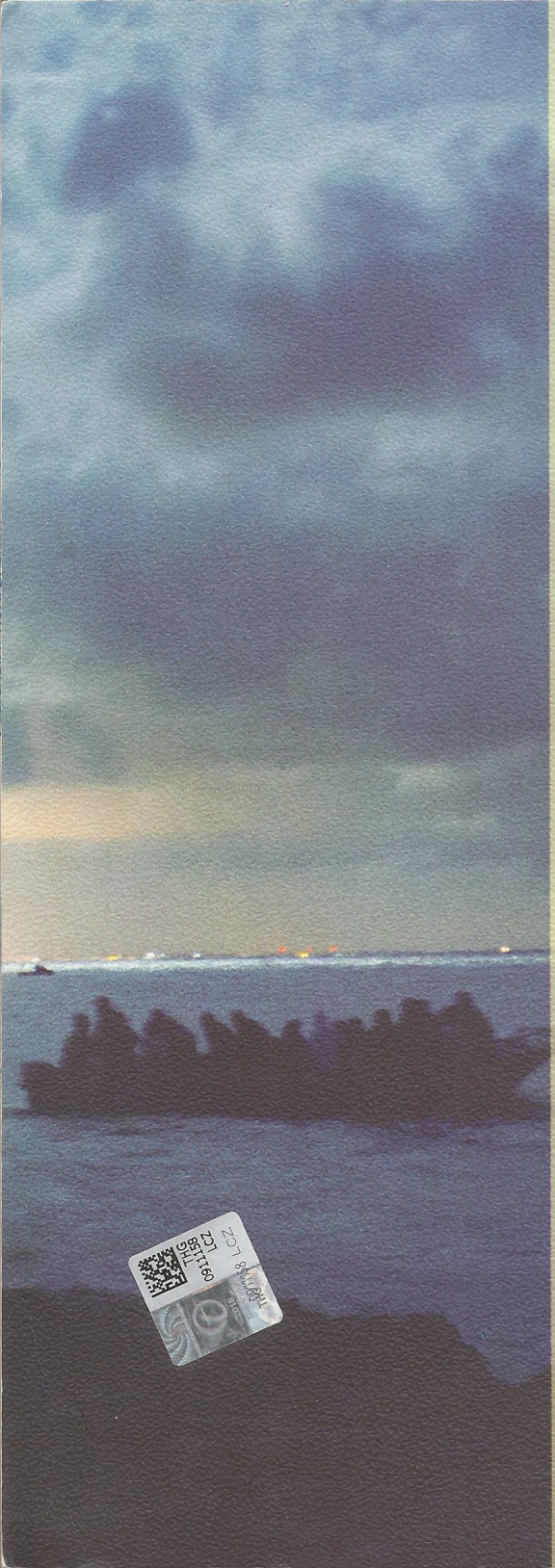
denize gömülenler

WOLFGANG BAUER

Suriyelilerle Avrupa Yolunda

AYRINTI

Kendi yaşadıkları topraklardan ayrılıp Avrupa'ya kaçmak için her şeyi göze alan, ellerinde avuçlarında ne varsa bilmedikleri, tanımadıkları, görünmeyen bir şebekeye yatıran Suriyelilerin arasına karışır Wolfgang Bauer. Sahte ama inandırıcı bir öykünün arkasına gizler kendi gerçek kimliğini. O da "onlar"dan, göçmenlerden biridir artık. Kahire'de başlar bu uzun ve çileli yolculuk. İskenderiye'de sıkıntılı bir bekleyiş hüküm sürer. Günlerce bir düzine sığınmacıyla daracık bir dairede yaşar. Yazar gibi göçmenler de başlarını çıkaramazlar yakalanmak korkusundan. Ve nihayet denize açılırlar. Deniz, hayat ve ölüm arasındaki ince çizgidir; Avrupa yolculuğunda hayatta kalanlar ve ölenler olacaktır...

Bu kitapta, zorlu varoluşlardan, hastalık ve yıkımlardan, daha da önemlisi ölümden kaçarken bilinmeyen bir yerlerde varsaydıkları umut ışığına koşan, ölümü göze alanların gerçek öyküsü anlatılıyor, tüm çarpıcılığıyla...

ZCT 091171569 THY 08/11/80

12 ₺

AYRINTI • BEYAZ KİTAPLAR
ISBN: 978-605-314-282-9
9 786053 142829